

मधुरस

(गीत / कविता संग्रह)

मधुश्री
प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेल

मधुरस

(गीत / कविता सङ्ग्रह)

मधुश्री

प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेल

कृति : मधुरस (गीत / कविता सङ्ग्रह)
लेखक : प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेल मधुश्री
प्रकाशक : प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेल मधुश्री प्रतिष्ठान
© : प्रकाशकमा
संस्करण : प्रथम २०८१, १००० प्रति
सम्पादक : केदार वाशिष्ठ, उद्धवप्रसाद प्याकुरेल
आवरण : देव कोइनी
मुद्रक : क्लासिक प्रिन्टिङ सर्भिस
अनामनगर, काठमाडौं (०१-४१०२६०२)
classicpress2061@gmail.com

ISBN :

"Madhurush" By PROF. DR. URMILA PYAKUREL

यस पुस्तकका कुनै पनि अंश साभार गर्न पाइने छैन ।

केही शब्द

प्रा.डा. उर्मिला प्याकुरेल साहित्यिक क्षेत्रमा चम्किलो घाम भएर उदाएकी स्रष्टा थिइन् । मधुश्री नामबाट साहित्यिक कृतिका सुगन्धित सिर्जनाका साथ फक्रिएकी फूल थिइन् उर्मिला । उनी गणित विषयकी विशेषज्ञ थिइन् तापनि नेपाली साहित्यमा तीव्र रुचि राखी उत्कृष्ट सिर्जना पस्कन सक्षम स्रष्टा थिइन् । हुने बिरुवाको चिल्लो पात भने भैँ कक्षा दसमा अध्ययन गर्दै गर्दा निबन्ध प्रतियोगितामा प्रथम भई उत्कृष्ट राष्ट्रिय पुरस्कार प्राप्त गर्न सफल भएकी थिइन् उनी ।

सुनकोसी गाउँपालिका वडा नं. ३ उखुबारी, सिन्धुपाल्चोकमा (माता स्व. मनमाया प्याकुरेल र पिता स्व. देवीनाथ प्याकुरेल) २०३७ असार ६ गते छ दाजुभाइ र पाँच दिदीबहिनीमध्ये कान्छी सन्तानका रूपमा जन्मिएकी प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेलले नौ वर्षको उमेरबाट औपचारिक शिक्षाको प्रारम्भ गरेकी थिइन् । उनी सानै उमेरदेखि गीत, कविता, कथा विधामा रुचि राख्ने गर्थिन् । कविता र कथा लेखिन् र सुनाउँथिन् । उनका कथा कविता सुन्दा हामीलाई महसुस हुन्थ्यो कि उनी भविष्यमा एक उज्ज्वल साहित्यिक स्रष्टा भएर राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा चम्किने छिन् । माध्यमिक शिक्षा हासिल गर्दै गर्दा सिन्धुपाल्चोकबाट प्रकाशन हुने जुगल पत्रिका साथै विप्लव पत्रिकाबाट उनका कथा कविता प्रकाशन हुने गरेका थिए । उच्च शिक्षा हासिल गर्ने क्रममा उनीबाट रचना भएका थुप्रै कविता छलफल साप्ताहिक, गोरखापत्रलगायत अन्य पत्रपत्रिकामा प्रकाशित भएका छन् । उनका दर्जनौँ कथा रेडियो नेपालको मधुवन कार्यक्रममार्फत प्रसारण भएका छन् ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय गणित विभागमा उपप्राध्यापक, सहप्राध्यापक हुँदै उनी शिक्षा क्षेत्रको गरिमामय पद ग्रहण गरी देशकै कान्छी प्राध्यापक भएर चिनिन सफल भइन् । त्रि.वि.बाटै प्रा. डा. टंकनाथ धमलाको सुपरिवेक्षणमा गणित विषयमा पिएचडी साथै Humboldt Post Doc Fellowship अन्तरगतको जर्मनीबाट पोस्ट डाक्टर उपाधि हासिल गर्न सफल भइन् । उनी गणितीज्ञ अनुसन्धान क्षेत्रमा सिर्जनशील र अब्बल थिइन् । फलस्वरूप नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिष्ठान (नाष्ट) बाट सन २०१६ मा युवा वैज्ञानिक पुरस्कार

प्राप्त गर्न सफल भइन् । अलेक्जेण्डर फन्ड हम्बोल्ड फाउन्डेसनका Post Doc Fellowship अन्तरगतको जर्मनीबाट महाविद्यावारिधि गरेकी उनको अनुसन्धानको योगदान राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा बिर्सन सकिँदैन । जुन योगदान परिवार, त्रिभुवन विश्वविद्यालय र राष्ट्र र अन्तर्राष्ट्रिय जगतकै गौरवको विषय बन्न पुग्यो ।

आफ्नो अध्ययन, अनुसन्धान र अध्यापनसँगै साहित्यिक क्षेत्रमा कलम चलाउँदै आएकी प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेल लामो समय जटिल रोगबाट पीडित हुनुपन्थो । उनलाई यसबाट बचाउन परिवार, आफन्तजन, उनकै अनुसन्धान समूह, सिङ्गो त्रिभुवन विश्वविद्यालय, सञ्चार जगतलगायत सम्पूर्ण शुभचिन्तकको अथक प्रयास हुँदा हुँदै पनि २०७९ चैत २९ गते उनलाई गुमाउन बाध्य हुनुपन्थो । उनको पार्थिव शरीर हामी माझ नभए पनि उनका गणितका उत्कृष्ट अनुसन्धानका साथै साहित्यिक कृति हामीसँग जीवित छन् र तिनै अनुसन्धान र कृतिले उनलाई अनन्त कालसम्म जीवन्त बनाइराख्ने उद्देश्यका साथ उनका सपना साकार पोर्न लक्ष्यसहित प्रा.डा. उर्मिला प्याकुरेल मधुश्री प्रतिष्ठान विधिवत रूपमा गठन गरिएको छ । प्रतिष्ठानको उद्देश्यानुरूप परिवार र प्रतिष्ठानकातर्फबाट उनको साहित्यप्रतिको चाहना, लगावलाई ध्यानमा राखी उनैबाट रचिएका तर छरिएर रहेका सिर्जनाहरूलाई सङ्गठित गरी जीवन्त बनाइराख्नु आवश्यक महसुस गरी यो मधुरस गीत कविता सङ्ग्रह कृति प्रकाशन गरिएको हो ।

प्रा.डा. उर्मिला प्याकुरेल मधुश्री प्रतिष्ठानको स्थापना एवम् सञ्चालनमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संलग्न रही यस साहित्यिक कृति मधुरस प्रकाशनमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण महानुभावप्रति कृतज्ञताका साथ धन्यवाद ! यस साहित्यिक कृतिमा रहेका गीत र कविता छरिएर रहेको अवस्थाबाट सङ्कलन साथै सम्पादन गरी प्रकाशन योग्य बनाउनुहुने पुस्तकको आवरण चित्र, डिजाइन र मुन्द्रण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण महानुभावमा आभारीका साथ धन्यवाद !

प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेल
मधुश्री प्रतिष्ठान
अध्यक्ष साथै सम्पूर्ण परिवार

मधुरसको आस्वादन

एक जना सर्जक, जो मेरो जीवनमा अभौतिक दुनियाँबाट परिचय हुँदै छोटो समयका लागि आत्मीय मित्रका रूपमा रहनुभयो र आफैँ अभौतिक बन्नुभयो । यी शब्द लेख्दै गर्दा उहाँ यो दुनियाँमा हुनुहुन्न । कीर्तिशेष उहाँका कृति केलाउँदै तिनैमा उहाँको मुहार, विचार, समाज र देशका लागि मार्गदर्शन र भाइचारा तथा विश्वबन्धुताको खोजी गर्न भारी मनले लाग्नु परेको छ ।

हो, मधुश्री र म सामाजिक सञ्जालको अभौतिक (भर्चुअल) दुनियाँबाट परिचित भएका थियौँ । हामीलाई परिचय गराउने माध्यम अभौतिक भए पनि त्यसमा अभिव्यक्त भौतिक रचनाका भावले हामीलाई निकट बनाएको थियो । अर्थात् सोभो गरी भन्दा हामी दुवै फेसबुकका कवि । फेसबुकमा पोस्टएका हाम्रा कविताले हामीबिच मित्रताको रसायनको काम गरेको थियो ।

साहित्यमा त्यस्तो शक्ति हुन्छ जसले प्रत्यक्ष भेट वा दृश्यमा नभए पनि एक अर्काको नजिक्याउन चुम्बकीय ऊर्जा प्रवाह गर्दछ । त्यो मधुश्रीका कविताको शक्ति थियो । हामी एकअर्काका रचनाका पारखी बनेका थियौँ, जुन रचना फेसबुकमार्फत नै विश्व भ्रमण गर्दथे । तिथि मिति याद छैन कहिले हो हामी भौतिक रूपमा पनि परिचित भयौँ । उहाँ गणितको विद्यार्थी म पत्रकारिताको अभ्यासमा लागेको मान्छे ।

मधुश्रीलाई मैले साहित्यकारका रूपमा चिनेको हुँ तर उहाँ गणितको विद्यार्थी हुँदै सोही विषयमा विद्यावारिधि गरी पछि डाक्टर प्राध्यापकसमेत बन्नुभयो । त्यसबिचमा मधुश्री त उर्मिला प्याकुरेल हुनुहुँदो रहेछ भन्ने पनि थाहा लाग्यो । साहित्यकी मधुश्री र गणितकी प्राध्यापक उर्मिला त्यो पनि नेपालमा नै सबैभन्दा कम उमेरमा प्राज्ञिक सफलता पाउँदै बनेकी कान्छी प्राध्यापक ! तर उहाँ त्यसरी प्राज्ञिक सर्वोच्चतामा पुगेर अल्पायुमा नै २०७९ चैत २९ गते यस संसारबाट बिदा हुनुभयो । उहाँका रचना र प्राज्ञिक अनुसन्धान उहाँलाई सम्झाउने माध्यम बनेका छन् ।

प्रायको बुझाइमा साहित्य र गणित परस्पर विरोधी विषय लाग्छ । साहित्य मान्छेको जीवनमा रस पैदा गर्ने विधा हो भने गणित निरस तर तथ्य र कृत्रिम जस्तै हुन्छ भन्छन् भन्नेहरूले । तर मधुश्री र उर्मिला प्याकुरेल दुई परिचय भए पनि एकै व्यक्तिले ती नितान्त समानधर्मी हुन् र एकै व्यक्तिबाट ती सम्भव छन् भन्ने प्रमाण हामीलाई छाडेर जानुभयो । उहाँको विद्यावारिधिको अनुसन्धानले नेपालमा ट्राफिक जाम घटाउन गणितको व्यावहारिक प्रयोग गर्न सकिन्छ भन्ने बाटो देखाएको छ ।

थाहा छैन त्यो थेसिसको ठेलीमा के कस्ता सूत्र छन् तर के लाग्छ भने त्यही ट्राफिक जाममा पढिने साहित्य अर्थात् ट्रक बसका शरीरमा लेखिएका छोटा मिठा काव्यको पनि त्यसमा उपयोग गर्न सकिएला । ट्राफिक जामको पट्यार लाग्दो समयमा पनि मन बहलाउने चिज चाहिँ साहित्य, सङ्गीत र कला नै हो । यो अहिले र यहाँ भनिएको वा लेखिएको होइन । जसलाई संस्कृत साहित्यका प्रखर चिन्तक भर्तृहरिको तलको श्लोकले पुष्टि गर्दछ :

साहित्य सङ्गीत कलाविहीनः

साक्षात् पशुः पुच्छविषाणहीनः

तृणं न खादन्नपि जीवमान-

स्तद् भागधेयं परमं पशूनाम् ।

अर्थात्, जुन मनुष्य न त साहित्यमा रूचि राख्छ, न त सङ्गीतमा आनन्द लिन जान्दछ, न त कलाको नै कदर गर्न सक्दछ, त्यस्तो मानिस वस्तुतः सिङ्ग र पुच्छर बिनाको साक्षात् पशु नै हो । धन्न ! त्यस्तो जीव घाँस नखाए तापनि बाँच्न सक्छ, यो सक्कली पशुहरूको परम सौभाग्य हो किनभने उसले घाँस पनि खान थाल्ने हो भने ती बिचरा पशु त भोकै पर्ने होलान् ।

यसरी भर्तृहरिले मानव जवीनमा साहित्य, सङ्गीत र कलाको अभिन्न सम्बन्धलाई प्रस्तुत गरेका छन् । यसबाट साहित्य, सङ्गीत र कला मानवलाई निखार्न उपयोगी माध्यम पनि रहेको स्पष्ट हुन्छ । मानव जीवनका विभिन्न आयाममा उसलाई अब्बल उतार्नका लागि यिनले

विशिष्ट ऊर्जा प्रदान गरिरहेका हुन्छन् र त्यो सबैमा हुन्छ । तर केहीले मात्र त्यसलाई आत्मासात गर्छन् । त्यो तिनको प्रतिभामा पनि भर पर्छ । साहित्य, सङ्गीत र कलाप्रतिको मधुश्रीको चेतना र प्रतिभा र अभ्यासले नै उहाँलाई एक कुशल सर्जकका रूपमा चिनाएको हो ।

साहित्य, सङ्गीत र कलालाई कुनै न कुनै रूपमा मानिसले आफ्नो जीवन पद्धतिको हिस्सा बनाएको हुन्छ । कतिले ती सिर्जना गर्छन्, कतिले त्यस्ता सिर्जना अरु समक्ष विस्तार गर्छन् त कतिले तिनको आस्वादन गरेर आफ्नो जीवन पद्धतिमा मिलाउँछन् । तिनबाट उत्पन्न हुने भाव वा रसले मान्छेलाई शान्तिको मार्गतिर लैजान्छ । जोश, आश्चर्य, घिन, रिसराग, दया, हाँसो, प्रेम तथा यौन र शान्ति मानवमा उत्पन्न हुने भाव हुन् । सुशुप्त रहने ती भावलाई साहित्य, सङ्गीत र कलाले विभिन्न ग्रन्थिहरू सक्रिय पारेर शरीरमा रस (वा हार्मोन) उत्पन्न गराउँछन् ।

तिनै रसलाई साहित्यको क्षेत्रमा नवरस भनिन्छ । ती वीर, अद्भूत, वीभत्स, रौद्र, भयानक, करुण, हास्य, शृङ्गार र शान्त मानिएका छन् । शान्त रसलाई स्थायी रस वा महारस पनि भनिन्छ अर्थात् मान्छे शान्त रहन खोज्छ त्यो उसको स्थायी विशेषता हो । त्यसैले साहित्य, सङ्गीत र कलाको आस्वादन गर्दा हामी कहिले हाँसौं त कहिले रुन्छौं; कहिले हाम्रा नसामा रगत तातो भएर बढी बग्छ र जोसिन्छौं; कहिले प्रेममा पर्छौं र अन्तिममा आएर हामी शान्त हुन्छौं । शान्ति भनेको वास्तविक दुनियाँ हो । मधुश्रीका रचनामा ती रससहित वास्तविक दुनियाँको प्रत्यक्ष आस्वादन गर्न पाइन्छ ।

यहाँ उल्लेख गरिएका विषय र सन्दर्भ साहित्य, सङ्गीत र कलाको पूर्वीय विवेचनाको एउटा पक्ष हो । यस्ता पक्ष धेरै छन् । तर समाज र हाम्रो जीवन पद्धति नियाल्ने चस्मा यसरी बदलिएको छ कि त्यो कुरा पश्चिमाले हो भनिदियो भने मात्र हामी विश्वास गर्दछौं । त्यसो भएर पश्चिममा चाहिँ के छ त यस्तो मत ? आखिर जहाँको भए पनि मान्छे त उही हो ।

यसलाई नियाल्न प्लेटो र अरस्तुका साहित्यसम्बन्धी मतलाई नियाल्नु उपयुक्त हुन्छ । तिनमा अनुकरण र विरेचन अर्थात् इमिटेसन (Imitation)

र पर्गेशन (Purgation) पर्दछन् । Imitation र Purgation दुवै शब्द मूल ग्रीसेली भाषाका हुन् । ग्रीसेली भाषामा तिनलाई माइमेसिस (Mimesis) र क्याथर्सिस (Catharsis) भनिएको छ ।

अनुकरण भनेको नक्कल हो र विरेचन भनेको साहित्यको आस्वादनबाट मन पखालिने प्रक्रिया हो । साहित्य सिर्जना प्रकृतिमा भएका कुराको नक्कल हो । त्यसरी सिर्जना गरिएको साहित्यको आस्वादनले हेमोप्याथी चिकित्सा पद्धतिमा संवेगको उपचार संवेगले नै गरेजस्तै साहित्यले पनि त्रास र करुणाको उत्पादन गराई मनलाई पखाल्ने काम गर्छ । मनलाई पखाल्ने त्यही प्रक्रिया नै विरेचन हो । मधुश्रीका रचनाले आँखामा आँसु टप्क्याएर होस् वा आक्रोशित बनाएर होस् भावको विरेचन गरेर मनलाई शान्त पार्न सहयोग गर्दछन् ।

विरेचन सिद्धान्तमा करुणा र त्रासको कृत्रिम उद्रेक (उत्पादन) द्वारा मान्छेका अन्तर्मनमा वास्तवमा सुषुप्त रूपमा रहेका करुणा र त्रास (राग र द्वेष) सम्बन्धी सम्पूर्ण भावको विरेचन गर्न सकिन्छ भन्ने अरिस्टोटलको विचार पाइन्छ । अरिस्टोटलले त्रासदी (Tragedy) को पनि चर्चा गरेका छन् । त्यो भनेको समस्त कला, साहित्य र सङ्गीतमार्फत हुँदै मानव जीवनकै सन्दर्भमा विरेचन गर्ने तत्त्व हो । त्यस्ता पक्ष देखिने अर्थात् मूर्त (Tangible) र नदेखिने अर्थात् अमूर्त (Intangible) हुन्छन् ।

यसरी मानव जीवनमा साहित्य, सङ्गीत र कलाको महत्त्व पूर्व र पश्चिममा समान रहेको देखिन्छ । यो अहिलेको जस्तो सूचना प्रविधिको तीव्र गतिको विस्तारको युगको कुरा पनि होइन । ती समाज विकासको स्वाभाविक प्रक्रियामा करिब समान समय र चरणमा तर फरक भूगोलमा विकास भएका विचार सिद्धान्त हुन् । मधुश्रीको रचना समयमा त सूचना प्रविधि र यातायात सञ्जालका कारण विश्व एउटा गाउँमा परिणत भइसकेको छ । अभौतिक वा भर्चुअल यात्रामा जो कोही विचरण गर्न सक्ने भएको छ । त्यसको उपयोग मधुश्रीले गर्नुभएको छ ।

विचार वा सिद्धान्तका लागि कार्य कुशलता चाहिन्छ । कार्य कुशलताको पक्षलाई पूर्वीय दर्शनले साहित्यको हेतु मान्दछ ती हुन् - प्रतिभा, व्युत्पत्ति

र अभ्यास । साहित्य, सङ्गीत र कलाका क्षेत्रमा प्रतिभा अमूर्त पक्ष हो भने व्युत्पत्ति र अभ्यास मूर्त तथा वैज्ञानिक मानिन्छन् । मूर्त (Tangible) र अमूर्त (Intangible) पक्षलाई मान्छेको शरीर र मन तथा वैज्ञानिक आविष्कारको सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा प्रयोग हुने कम्प्युटर, मोबाइल आदि सामग्रीका हार्डवेयर र सफ्टवेयरका रूपमा लिन सकिन्छ । तिनैको प्रयोग गरेर अहिलेको लेखन र सम्प्रेषण सम्भव छ । मधुश्रीलाई छोटो समयमा कुशल साहित्यकार बनाउन तिनको उपयोग राम्रोसँग भएको छ ।

तथापि जमाना अहिले भर्तृहरि वा प्लेटो वा सुकरात वा अरस्तुको होइन तर यी सबै यहाँ लेख्नुको तात्पर्य मधुरसका मधु सामग्रीबारे केही भन्नु नै हो । मधुश्रीको साहित्यिक व्यक्तित्वलाई उहाँकै लेखनीका आधारमा परिचय दिनु र अक्षरमा दीर्घजीवी बनाउनु हो ।

प्रस्तुत कृति मधुरसमा मधुश्रीका कविता, गीत र गजल सङ्ग्रहित छन् । कवितामा पनि पद्य र पद्यमा पनि वार्षिक र मासिक दुवै छन्दमा छन् । मुक्त लयका गद्य कविता उत्तिकै सशक्त रहेका छन् । त्यस्तै गीतमा पनि लोक तथा आधुनिक लयका साथै दोहोरी पनि रहेका छन् । सङ्ग्रहको संरचनाका आधारमा पद्य कविता, गीत र गजललाई एक खण्डमा, गद्य कवितालाई अर्को खण्डमा र एउटा लामो दोहोरी गीतलाई अर्को एक खण्डमा समावेश गरिएको छ ।

यसरी उपविधागत र संरचनागत आधारमा प्रस्तुत मधुश्रीका रचनामा अक्षर र शब्द संयोजन मात्र होइन तिक्खर विचार र भाव पाइन्छ । राष्ट्र, राष्ट्रियताको चेत, वर्ग विभेदप्रतिको विद्रोह र प्रगतिशीलता, जुनसुकै कारण होस् हिंसा र हत्याको विरोध, मानवता, विश्वबन्धुता र युद्धको विरोध र शान्तिको आग्रह जीवन्त रूपमा पाइन्छ । साहित्य प्रकृति वा समाजको अनुकरण भए जस्तै ती सबैमा तत्कालीन समाजको अनुकरण गर्दै तिनैको चित्रण राम्रोसँग पाइन्छ ।

तीमध्ये एउटा सशक्त कविता डेरा सार्दैछु रहेको छ । धेरै मानिस सहरमा डेरा गरी रोजीरोटी गर्ने वर्गमा पर्दछन् । अहिले त डेराको विकसित रूपमा फ्ल्याट वा अपार्टमेन्ट आइसकेको छ । तर एउटा कोठा भाडामा लाउने

घरबेटी र बस्ने भाडावाल दुबैको विवसता बेग्लै छ । इमान जमान नबेचेको एक भाडावालले मसान्तका दिन घरबेटीलाई भाडा बुझाउँदै डेरा सर्ने सूचना दिएको **डेरा सदैछु** शीर्षकको कविताले डेरावालाको मन छोएको छ ।

मधुश्रीको रचनाकाल नेपालमा नेकपा (माओवादी) ले चलाएको सशस्त्र युद्धको हो । त्यसपछिको शान्ति स्थापनाको अवधि पनि रचनाकाल पछिको कालखण्ड पनि उहाँको जीवनकालमा पर्दछ । तर उहाँका अधिकांश रचना भने त्यही युद्धको समस्या र आममानिसमा त्यसले पार्दै गएको प्रभावलाई अखबारको समाचारमा लेखिएका अक्षर रगतमा परिणत भएको विम्वात्मक प्रस्तुति **आजको अखबार** कवितामा पाइन्छ । त्यही रगत नेपालका सम्पूर्ण खोलानाला र नदीहरूमा बगेको चित्रण अखबारी समाचारका आधारमा गरिएको छ ।

समाज र परिस्थितिले मधुश्रीलाई विद्रोह गर्न बाध्य पार्दै गएको देखिन्छ । त्यस्तो विद्रोह कुनै विदेशी नाम वा ब्रान्डको नभई नेपाली नै हुने गरी गर्न सक्ने पात्रको खोजी **तिम्रो प्रतीक्षामा** कवितामा गरिएको छ ।

समाज र देशमा अन्याय, अत्याचार र शोषण देखेर पलाएको विद्रोहको नायकको प्रतीक्षामा रहेकी मधुश्रीमा त्यो धैर्यको बाँध पनि टुटेको देखिन्छ जुन **महाकाली बन्दैछु** कवितामा स्पष्ट देख्न पाइन्छ ।

गद्य कवितामा विद्रोहको आगो ओकल्दै महाकाली बन्ने घोषणा गरेकी मधुश्री पद्यतर्फ पनि युद्ध नै फेला पार्नुहुन्छ र शान्तिको प्रतीक फूलमा पनि बम फुलेको र गोलाबारूदको गन्ध आउने गरेको विसङ्गति **फूल फुल्छ बम** कवितामा पस्कनु हुन्छ ।

शान्तिको खोजी गर्दै महाकाली बनेकी मधुश्री शान्तिको बाटो नै सबैभन्दा उत्तम ठान्दै सबैले शान्तिको आग्रह गरेको र त्यसैको खोजीमा लागेको तर शान्ति स्थापना नभएको समाजको चित्रण **शान्तिको खोजी** कवितामा छ ।

शान्तिको खोजीका लागेकी मधुश्री नेपाली भाषालाई काव्यात्मक रूपमा जनबोलीमा रसमय बनाउने आदिकवि भानुभक्तको खोजी वार्षिक छन्दमा गर्दै गरेको भेटिनु हुन्छ । भानु साँच्चिकै नयाँ आभा लिएर आउनु भन्ने कवयत्रीको चाहना आभा नयाँ दिन्छ कि भन्ने आभा नयाँ दिन्छ कि

कवितामा पाइन्छ ।

शान्तिको स्थापना भएपछि पुनः प्रकृतिको स्वाभाविक चक्र सुरु हुने भएको अवस्था नाच्यो पुतली शीर्षकको बालगीतमा पाइन्छ । विश्वबन्धुत्व र भाइचारा घरबाट नै सुरु हुने हो । त्यसको शिक्षा र संस्कारको विकास पनि घरबाट नै थाल्नु पर्दछ । यही सन्देश दाजुले बहिनीलाई सम्झाउँदै गरेको प्रेम संसारको सबैभन्दा सुन्दर चिज रहेको कुरा दाजुको आग्रह कवितामा पाइन्छ ।

यी बाहेक शब्दहरूको सङ्कटकाल, माइला दाइसँगको एक साँझ, विश्वासघात, आत्मविश्वास, ए सुनकोसी, अभावको ड्रमसेट, पुछिएको सिउँदोको बयान, मोर्चा बन्दैछौं जस्ता मधुश्रीका कविता अरु सशक्त छन् । यहाँ छोटो सन्दर्भसहित चर्चा गरिएका मात्र मधुश्रीलाई जीवित बनाइ राख्ने कविता होइनन् । त्यस्ता अरु थुप्रै कविता यस सङ्ग्रहमा सङ्ग्रहित छन् ।

मधुश्री आफैँले आफ्ना रचनालाई सङ्कलन गरेर प्रकाशनको तहसम्म पुऱ्याउन सक्नुभएन । मधुश्रीसँगको फेसबुककै नाता र प्राध्यापक डाक्टर उर्मिला प्याकुरेलको प्राज्ञिक यात्रामा पनि केही सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्न सकेका नाताले उहाँको निधनपछि प्रा. डा. उर्मिला प्याकुरेल मधुश्री प्रतिष्ठानमार्फत प्रकाशनका लागि केही काम गर्ने जिम्मेवारी पूरा गर्नु हामी सामूहिक दायित्वमा छौं ।

त्यसैले मधुश्रीका रचनाको थोरै सङ्कलन, अलिअलि सम्पादन र वर्गीकरण गरेर तिनको थोरै विश्लेषणत्मक भूमिका लेख्ने जिम्मेवारी ममा आइपरेको हो । खोजी गर्दै जाँदा अरु पनि कविता, लेख र अन्य विधागत रचना पनि पाइएका छन् । ती रचनाहरूलाई सङ्कलन गरी क्रमशः प्रकाशन गर्दै जाने प्रतिष्ठानको योजना रहेको छ । मधुश्री एक बहुआयामिक साहित्यकार बन्ने बाटोमा लाग्दालागदै महाप्रस्थान गर्नुभयो । उहाँको आत्माको चिरशान्तिको कामना गर्दै कलम बिसाउँदै छु । मधुश्री अर्थात् उर्मिला जहाँ भए पनि उहाँ उहाँकै अक्षरमा दीर्घजीवी हुनुहुन्छ ।

केदार वाशिष्ठ

विषयसूची

नियतिको खेल होइन	१
अठोट	२
हे मेरी आमा	३
खरको भुपडी	५
आभा नयाँ दिन्छ कि	६
पाइएन मधुमास	७
नाच्यो पुतली	८
मरेको छु आफू	९
बन्दै बनेन हरे	१०
दाजुको आग्रह	१२
हातमा लिई तुरुप	१३
फूल फुल्छ बम	१४
तिम्रो लट्ठ हेराइमा	१५
सानो सुन्दर	१६
आकाशको तारा	१७
एकलै बस्दा	१८
आँखा छोपी नरोउँ भन्थे	१९
तिमी आउँछौ भनी	२०
हे मेरा सँगी मलामी	२१
परदेशीको व्यथा	२२
फर्कन अब हे मेरा दाजै	२३
ठाडै जाने उकालीको	२४
आँगनको डिल	२५
आँसुका धारा	२६
निष्ठुरीले छाडी गयो	२७
हलको गोरू मरिगयो	२८
छल गर्न	२९
शिरको टोपी	३०
अधुरो धोको	३१
देश रूँदा	३२
अतीतले पोल्ने गर्छ	३३

जीवनको पाटो	३४
स्वप्नको संसार	३५
सङ्घर्षको जिन्दगी यो	३६
पहाडको फेदमा पुग्दा	३७
धर्तीको चोटलाई	३८
मैले चिठी लेखें	३९
आज किन	४०
पहराको फेदमा पुगी	४१
भुल थियो	४२
भुटो प्रेम	४३
बल्ल थाहा पाएँ	४४
ढकमक्क गुलाफ	४५
हार थियो	४६
आउन सकिन	४७
तिमी आयौ बोलाउँदै	४८
सम्भनाको संसार यो	४९
कति चाँडै	५०
जीवन यात्रा	५१
खोसिए खुसी	५२
म आएँ	५३
हे भगवान्	५४
उठाउँ हात	५५
अन्तरात्माको आवाज	५६
बिछोडको बेला	५७
बिभाएको मुस्कान	५८
कटु चाहना	५९
सगरमाथाको पीडा	६०
आँखाभरि आँसु रह्यो	६१
हामी विद्वान्	६२
मुक्तियुद्ध	६३
योद्धा	६५
प्रतिबद्धता	६६
चप्पलको महिमा	६७

हाम्रो कर्तव्य	६९
फेरि किन ?	७१
फर्किन्नौं आमा	७२
कसरी ?	७३
शान्तिको खोजी	७४
महाकाली बन्दैछु	७५
उघ्रिएको आकाश र शान्ति	७९
आरोहण	८१
मसँग एउटा कविता छ ...	८३
एउटा निरीह जीवन	८४
स्वर्णिम सपनाको खोजी	८५
अब त एकपटक सोची हेर न..	८८
आजको अखबार	९०
तिम्रो प्रतीक्षामा	९१
शब्दहरूको सङ्कटकाल	९५
क्षितिजको यात्रा	१००
जीवनको अंशबन्डा	१०२
मेरा ती चाहना	१०४
माइला दाइसँगको एक साँभ	१०६
निन्द्रा	१०९
डेरा सार्दैछु	११०
मरिसकेको मान्छे म	१११
प्रतीक्षा	११२
जीवनको अर्थको खोजी	११३
विश्वासघात	११८
आत्मविश्वास	१२०
ए सुनकोसी	१२१
अभावको ड्रमसेट	१२२
म पाखे हुँ मित्र	१२४
नमेटिने दाग	१२६
जिउँदो लास	१२८

आकाश	१३०
पुछिएको सिउँदोको बयान	१३१
आदर्श जीवन	१३३
शान्तिका पुजारी	१३४
शाश्वत गीत	१३६
अविष्मृत क्षण	१३७
म बेचिएकी चेली	१४०
समयको भिक माग्दै	१४१
हरे ! दैव	१४३
मैदानको एक छेउ	१४४
आँखाभरि तस्बिर झलल (गीत)	१४६
मेरो चाहना	१४८
यो सुन्दर ठाउँ	१४९
भयो तिम्रा ती	१५०
किन आउँछौ	१५१
फुली सकेको फूललाई	१५२
जिन्दगीको परिभाषा	१५३
वसन्तको आगमन	१५४
जिन्दगीको यात्रा	१५५
भो नजुराऊ	१५६
तिमी के बोलिरहेछौ	१५७
बोल्न म के सकूँ	१५८
मैले साँची राख्या	१५९
आज कस्तो	१६०
तर भुल्किएनौ	१६१
नाताको खोजी	१६२
गाउँघर बस्ती	१६३
आज मसान्त	१६४
मोर्चा बन्दैछौ	१६५
धोका	१६६
दोहोरी	१६७

नियतिको खेल होइन

तिमीसँग बिछोड हुनु नियतिको खेल होइन
आँसु बग्यो सागर बनी यो भदौरे भेल होइन ।

चोखो माया चोखै हुन्छ साक्षी आत्मा कसम खाएँ
कल्पनाको ताजमहलमा सजाउन तिमीलाई ल्याएँ ।
बिन्ती गरै कर जोडी नहोऊ टाढा भेल होइन
तिमीसँग बिछोड हुनु नियतिको खेल होइन ॥

पानी पन्यो सिमसिम रिमरिम धरती रूभाई
आत्मा सधैं तिम्रै साथ शरीर चाहिँ पराई ।
एकान्तमै तड्पी बस्छु जिन्दगी यो जेल होइन
आँसु बग्यो सागर बनी यो भदौरे भेल होइन ॥

बाध्यताको जन्जिरले बाँधेको छ जीवनलाई
धिक्काउँछु मैले पनि निरर्थक जिउनुलाई ।
पग्लिसक्यो शरीर यो भर्नलाई तेल होइन
तिमीसँग बिछोड हुनु नियतिको खेल होइन ॥

फूल ओइल्यो बगैँचामै सजाउन सकिनछु
नासो थियो तिम्रा लागि भेट्न मैले पाइनछु ।
सम्झिदेऊ बाध्यता छ यो आत्माको मेल होइन
आँसु बग्यो सागर बनी यो भदौरे भेल होइन ॥

आदेशमै चले पनि जीवन यो रेल होइन
आँसु बग्यो सागर बनी यो भदौरे भेल होइन ।
तिमीसँग बिछोड हुनु नियतिको खेल होइन
आँसु बग्यो सागर बनी यो भदौरे भेल होइन ॥

अठोट

हिमाल टल्क्यो आँखामा मेरो मुटुमा माया भन्
गुँरास फुल्ने पाखाको चित्र अगाडि दुःखी मन ।
देशको सीमा काटेर टाढा पुगेर हेर्छु भन्
भरना छाँगा डाकेर आँसु खोज्दैछ युवा मन ॥

विदेशी भूमि सिन्धेर आज कमाए खोस्टा धन
खोजेर खाको गिद्धा र भ्याकुर भुल्दै न दुःखी मन ।
आमाको काख शीतल साथ मुटुमा गढ्या छ
पसिना धारा धर्धरी आँसु शरीरमा भिज्या छ ॥

सक्दिन आमा बिर्सेर कटै बिताउन जीवन
दोहोरी गाको लेक र बैँसी भुल्दै न दुःखी मन ।
सुन्दैछु आज पर्वत मेरो खोज्दैछ मलाई नै
अशान्ति माया सँगाली सबै रुदैछ पागल भैं ॥

न सक्ँ मर्न देशका लागि न दिए योगदान
आमाको आँसु हेरेर बाँच्न मान्दैन दुःखी मन ।
नरोए आमा फिर्दैछु अब बलियो मुटु छ
घरको छानो फेरेर हाँस्ने अठोट आँट छ ॥

सक्दैन बस्न पराई देश सजाई अब मन
पिउँला खोले अन्याय सही बस्दैन दुःखी मन ।
नगरे चिन्ता हिमाल अब चम्काउँछु तिमीलाई
शान्तिको मिठो ध्वनिमा आफैँ गाउँछु तिमीलाई ॥

हे मेरी आमा

साहुको ऋण हे मेरी आमा तिरौला भनेर
मुग्लान पर्से हे मेरी आमा गाँउ नै छोडेर ।
यो घर छोड्दा हे मेरी आमा गहमा छन् आँसु
दिन र रात सम्भरेर आमा कसोरी म बाँचु ।
विधाता तिम्ले लेखेको भाग्य खै कस्तो रहेछ
खातैमा खात दुःख यो हाम्रो कर्ममै रहेछ ॥
परदेशमा बसी हे मेरी आमा कमाउन सकिन्न
साहुको ऋण हे मेरी आमा तिर्नलाई फर्किन्न ।

रातदिन सधैं नजर यतै छोराको पर्खाइ
चाडपर्व बित्दा नरुनु आमा मुटु त्यो चर्काइ
सानो भाइ खोज्ला खोइ दाइ भन्ला नदेखी साथमा
बैनी भन् रोली भाइटीका लाउन नपाउँदा माथमा ॥

काटेका चोली हे मेरी आमा सिलाउन सकिन्न
भरेका आँसु हे मेरी आमा पुछ्नलाई सकिन्न ।

त्यो साहु आई घरबारी सबै हडप्न लाग्यो कि ?
हे दैव ! यो कस्तो आपत क्वै छैन बुझ्ककी ।
गाउँ फिर्न सके रमाउँथे सबै छोरालाई देखेर
कल्पिन्छु यस्तै पराई देशमा दुई शब्द लेखेर ॥

नकुर मलाई हे मेरी आमा निष्ठुरी बाटोमा
पसिना बग्छ हे मेरी आमा परदेशी माटोमा ।

मखमली फुल्ला मार्सी नै भुल्ला बारी र खेतमा
पसिना सिन्चै स्वदेशी माटो अठोट मनमा ।
साँचेर बस्छु मनमा स्वर्ग स्वदेश बनाउने
दुःखी यो कर्म सपनी बिर्सी कसरी रमाउने ॥

न घाम पानी हे मेरी आमा न ऐया तनमा
दुश्मनको बोली हे मेरी आमा गोली भैं मनमा ।

यति नै रैछ यो जन्म मेरो भोग गर्न विदेश
हरेक रात सपनीमाभ फर्कन्छु स्वदेश ।
नभारे आँसु ए आमा तिमी धरती सरी हौ
वीर भो छोरो ! सम्भेर बाँचे बिन्ती यो मानी छौ ॥

निभ्यो है अब हे मेरी आमा आगाको दियालो
कसले टाल्छ हे मेरी आमा फाटेको त्यो चोलो ॥

खरको भुपडी

लालुपातेको सुन्दर लालीमा
विकासको सोच भव्य न्यालीमा ।
गरिबको दृढ उठेको शिर
खरको भुपडी नेपाली वीर ॥

षोडशी जोवन घुमीघुमी कन
सुसाएछ हिमखण्ड रनवन ।
कुहुकुहु कोइली आवाजै धरी
शिखरमा खरको भुपडी सरी ॥

दीप छ घरमा र ओरिपरि
नभमा सुगन्ध छरिए सरी ।
सुनाखरी फुल्छ पहाडी भिर
शिखरमा खरको भुपडीतिर ॥

चिसो सिरेटो मेघ खोल ओडी
गगनमा उडेको परेवा जोडी ।
जगाई सधैं आशाको धुनि
शिखरमा खरको भुपडीमुनि ॥

ढकमम्क भएर सबै फूल
फुटाल्नु पर्छ विकासको मूल ।
सुन फल्छ माटोमा कोरिन्छ चित्र
शिखरमा खरको भुपडीभित्र ॥

आभा नयाँ दिन्छ कि

चम्के त्यो क्षितिजै भयो चहकिलो घामै उदाए जहाँ
रम्घा त्यो इतिहासको जग भयो प्यारा उदाए जहाँ ।
बोल्दो हो मनमा रमेर धरती छाया उतारी त्यहाँ
हेर्दो हो नभमा छिरेर रविको पर्दा उठाई त्यहाँ ॥

माटो बोल्छ यहाँ सुनेर रसिला श्रीराम गाथाकथा
सारा भुल्दछ प्राणीले जगतका पीडा भरेका व्यथा ।
दुःखी जीवन त्यो गयो बिरसिलो रम्घा पुगेका दिन
गाई राम कथा रमेर रसमा त्यागेर अल्छीपन ॥

चिर्बिरे चरीका बिहानपखमा आशा उठेका जहाँ
घाँसीका लयमा रमाई कविता कोर्दै गरेका त्यहाँ ।
खोज्दै भानु पुगँ कुवा छ नजिकै कल्कल बगेको जल
साराको तन बन्छ त्यो जल पिए देदीप्य औ निर्मल ॥

आए भानु भने पिएर सरिता उल्लास बर्सिन्छ कि
माया बोल्दछ ओठ चल्दछ यहाँ मुस्कान फर्किन्छ कि ।
माया फुल्दछ मूल फुट्दछ जसै आकाश ओर्लिन्छ कि
आए भानु भने हिमालहरूमा आभा नयाँ दिन्छ कि ॥

पाइएन मधुमास

फूल बनी फुलन पनि कहाँ पाइएन
खोजी रहँ खुसी कतै भेट्न सकिएन ।
आफैभित्र मधुरीमा केही पाइएन
जीवनमा मधुमास पनि पाइएन ॥

फूल फुल्दा मिथ्या लाग्यो जवानी नै तितो
यो मन मुटु छामी हेर्छु जताततै रित्तो
माया भुटो हो कि आफू केही जानिएन
आफैभित्र मधुरीमा कतै पाइएन
जीवनमा मधुमास पनि पाइएन ।

सुख दुःख आपसमा किन हुन्थ्यो मेल
द्वन्द चल्थो आफैभित्र बग्न थाल्यो भेल
एउटै मुहान भए पनि मिल्न सकिएन
आफैभित्र मधुरीमा कहाँ पाइएन
जीवनमा मधुमास पनि पाइएन ।

नाच्यो पुतली

हेर हेर साथी हो सानो पुतली
मिठा मिठा गीत गाउँदै नाच्यो पुतली ॥

फूलको लालीमा नाच्यो पुतली
बारुले कम्मर भाँचेर नाच्यो पुतली ।
हेर हेर साथी हो सानो पुतली
मिठा मिठा गीत गाउँदै नाच्यो पुतली ॥

फूलबारीको वरिपरि हामी जाऔँ है
पुतलीको गीतसँगै गीत गाउँ है ।
हेर हेर साथी हो सानो पुतली
मिठा मिठा गीत गाउँदै नाच्यो पुतली ॥

फूलै फूलको सुगन्धमा रमाउँदै जाऊँ
हामी साथी सँगै खेली सँगै रमाऊँ ॥
हेर हेर साथी हो सानो पुतली
मिठा मिठा गीत गाउँदै नाच्यो पुतली ॥

सफा सुग्घर राखौँ हामी फूलबारीलाई
भमरालाई साथी बनाऔँ सधैं भरिलाई ।
हेर हेर साथी हो सानो पुतली
मिठा मिठा गीत गाउँदै नाच्यो पुतली ॥

भमराको भुन भुन भाका सुनेर
इन्द्रेनीले रङ्ग्याइदियो जाल बुनेर ॥
हेर हेर साथी हो सानो पुतली
मिठा मिठा गीत गाउँदै नाच्यो पुतली ।

मरेको छु आफू

किन किन आफैँबाट मरेको छु आफू
हर साँझ गोधुलीमा मरेको छु आफू ।

फर्की हेर्दा भतभती मन मुटु पोल्छ
द्विविधामा सधैंभरि परेको छु आफू ।

धोका दिई आफैँलाई जलनको पीडा
बिर्सिएर गोधुलीमा रमेको छु आफू ।

बाचा कसम सबै सबै आफूले नै तोड्ने
सँगै यात्रा गरौं भन्थ्यौ हरेको छु आफू ।

स्वार्थी जालो तोडी सधैं सहभाव छर्न
गोधुलीका साँझ ज्योति छरेको छु आफू ।

हिँड्न बिसै गोरेटोमा पाइला ठप्प भए
गन्तव्यको खोजी गर्दै सरेको छु आफू ।

आज आफ्नै रूपसँग ढलेको छु आफू
हर साँझ 'मधुश्री' यो मरेको छु आफू ।

बन्दै बनेन हरे

यो बन्द कोठामा बसेर दुनिया चार्न खोजेछु हरे
नयनमा लगाई पट्टी पन्नाभरि लेख्न खोजेछु हरे ।
कलम रोकी शब्द कटै गलामा किन बसेछ हरे
लेखेथँ कविता पन्ना भरी भरी भावै उडेछ हरे ॥

समाली साहस शिखरदेखिको उराली ल्याए हरे
लेखेथँ कविता उडेछु हुरीमा नाङ्गै पो पाँए हरे ।
आँधी त थिएन चल्या म कन त दिलै उडेछ हरे
कठप्पालमा चियाएँ बारूदको गन्धै चलेछ हरे ॥

पराले भुपडी खहरे खोलामा नुहाउन गएछ हरे
खोज्दैथँ साहारा अग्नि ज्वालाभिन्न नाङ्गै भएछ हरे ।
पीडाको भकारी टनाटन भरी ढोका उघारै हरे
निष्पट्टै अँध्यारो धुवाँको भुमरी बिचमा परेछु हरे ॥

भोकैपेट सुतेको त्यो कान्छो भाइले गोली खाएछ हरे
प्रातकाल नुहाऊँ सोच्छु मनमा रक्तै परेछ हरे ।
भारी त्यो बोकेर जँघार तरेकी बैनी हराइन हरे
जङ्गलका बीचमा उनैको छातीमा गिद्धै रमाए हरे ॥

काखमा लिई बैनीको लास त्यो हिमाल उठेछ हरे
गिद्ध र ब्वाँसोले खुट्टा तानातानमा इज्जत लुटेछन् हरे ।
कौवा आई कराई त्यो पर सरो खबर सुनायो हरे
ब्वाँसो गिद्ध मिलेर भाइबहिनीको आहार बनायो हरे ॥

निःशब्द उभिउँ टुलुटुलु भउँ भेल पसेछ हरे
फुस्रा ती अनुहारमा तपतपी आँसु खसेछ हरे ।
एकान्त कोठामा म घोरिई बसै रित्तो भएछु हरे
मनमा पिर तरेली भेल बगेर सुख्खा भएछु हरे ॥

खोज्थै सागरमा तथापि तिनको भावै हरायो हरे
खोज्दैथै कविता म रच्छु साँभमा बन्दै बनेन हरे ।
चर्को घाम बढेर खेतभरि नै धाँजा बनेको हरे
सुक्यो निब व्यथा कलमले लेख्दै लेखेन हरे ॥

धोको थ्यो कविता रचेर मनका दुःखै बिसाउँ हरे
च्यापी कापी कलम र घोरिन पुगै केही बनेन हरे ।
नफुली फूलको सुगन्ध गुमिगो लेख्नै सकिनँ हरे
नेपाली जनको शिरै निहुरियो लेख्नै सकिन हरे ॥

दाजुभाइ बीचको नरोकी लडाइँ सोच्नै सकिन हरे
घायलै मुटु यो लिएर इतिहास कोर्ने सकिन हरे ।
आशाको भरमा निभाई दियालो निन्द्रै परेन हरे
शान्ति त्यो नहुँदा जमेन कविता बन्दै बनेन हरे ॥

दाजुको आग्रह

आँसु भर्दा मन रुन्छ तिमी किन रुने
नरौ नानी मेरी सानी तिमी किन रुने ।
खुसी हुँदा फुल हाँस्थ्यो तिमी लजाउँदै
हाँसो छोड छोड नानी तिमी आँसु नभै ॥

आमा पार्छिन् पाटपिट्ट तिमी आँसु भार
'बिराम अब गर्दिन' लौ तिमी वाचा गर ।
सानी नानी भगडा तिम्रो प्यारो भो
चित्त बुझाऊ आमालाई बुझ्न गाह्रो भो ॥

तिमी ज्ञानी पढालेखा किन यस्तो भा'की
आमा हाग्री कति प्यारी माया खानी हो कि ?
तिमी रूँदा आमा रुन्छिन् जली भित्रभित्र
नरोऊ नानी नरोऊ अब बुझाऊ चित्तभित्र ॥

तिमी हाँस्दा उज्यालो भो घरै हाम्रो कति
तिमी रूँदा आँशी भयो पूर्णिका राति ।
तिमी छोरी हौ घरकी हाग्री सारा आभा
कति शून्य हुने होला तिमी पर जाँदा ॥

तिम्रो दाजु हात जोड्छ बिन्ती नरोऊ माया
जो जो भयो बिर्स अब जिद्दी नहोऊ माया ।
बिन्ती बैनी नरोऊ अब रोयो घर पनि
प्रेमभन्दा बढी के छ घरमा शान्ति खानी ??

छोड नानी जिद्दी बानी सधैं मिलनसार
सुगन्धित फूल भई बन्नु घरको हार ।
मेरी बैनी प्यारी तिमी जीवनको भर
प्रेमभन्दा बढी अरु जगमा केही छ र ??

हातमा लिई तुरुप

देश बन्यो धरासायी बाँकी के छ यहाँ
बाँच्न पनि त्राहित्राहि अब भयो यहाँ ।
पैदा हुन्छ बाल यहाँ ऋणैऋण बोकी
चुक्ता गर्न नपाई मृत्युवरण हुने हो कि ॥

भाइ भाइ लडिकन देश डुब्यो आज
चल्न थाल्यो सधैंभरि अहंकारको राज ।
बुद्ध बसे आँखा चिम्ली देख्न नसकेर
दुर्दशाले पिरोल्दै छ मुटु यतिखेर ॥

शान्ति हावा चल्थ्यो अब बारूदको गन्ध
श्वास लिन गाह्रो भयो बोली पनि मन्द ।
सुन्दर शान्त देश आज कोलाहल कुस्म
नेतृत्वले खोज्छ जित्न हातमा लिई तुरुप ॥

रोदी घर किन होला बन्द भयो भाइ ?
दोहोरीका भाका पनि बन्द भए भाइ ।
डम्फु बज्ने डाँडापाखा बम बज्ने थाले
दुख खेपी दुखै खाने ज्यान गल्न लागे ॥

कसले जित्ने कसले हार्ने आफन्तकै जङ्ग
होली खेल्ने किन होला रगतको रङ्ग ?
आमा रुन्छिन् वियोगले छाती पिटीपिटी
वैरी आई पाछै उस्कै सारा लटीपटी ॥

माथि माथिबाट पुर्खा हेर्दा रोलान् त्यहीँ
आफ्नो देन सम्झी सम्झी विह्वल होलान् त्यहीँ ।
आफू बलि चढी देशरक्षा गरेका हुन् पहिले
देश बेची मोज गरौं भन्छन् सारा अहिले ॥

फूल फुल्छ बम

सुगन्ध त्यो खोज्दैथिएँ फूलका पत्रपत्र
हराएँछु आफैँभित्र भएँ अलपत्र ।
ओल्टाई पल्टाई नियालेर हेर्दै थिएँ जीवन
वैलाएको बोट पाएँ के भएछ यो मन ॥

कस्तो आयो युग पनि फूल फुल्छ बम
शान्ति गुम्यो चैन छैन मन रमभ्रम ।
सराप लाग्यो सतीको कि हाम्रो भाग्य उस्तो
आकाशभरि घोटिएको कालो चुक जस्तो ॥

स्यालको हुइँया सुनिँदैछ डाँडापाखातिर
कहालिँदो अवस्था यो छैन मन स्थिर ।
निमेषमै लास बन्यो बन्यो रक्त खोला
निर्दोषीको ज्यान लिने दैव कस्तो होला ??

जीवनको भिख माग्ने भाइबन्धु थिए
भोकानाङ्गा पानी माग्छन् तातो गोली पिए ।
स्वप्न कस्तो बिग्रिएको सधैं आत्मा रुने
नेपाल आमा बौरिएर फेरि मुर्छा हुने ॥

तिम्रो लठ्ठ हेराइमा

तिम्रो लठ्ठ हेराइमा लाजको घुम्तो ओडी
तिम्रो मिठो बोलाइमा आफूलाई नै भुली ।

जहाँ जाऊँ तिमीसँगै हिँडे जस्तो लाग्छ
खुसीका ती लहरले सगरमाथा चुम्छ ।
सँगालिछु तिम्रो माया मिठो सम्भनामा
सजाइछु फूल बनाई भित्री मनमा ॥
तिम्रो लठ्ठ हेराइमा ...

आकाशका ताराभन्दा चन्द्रमा एकै जाती
तिमीलाई नै रोजी सकूँ मैले जीवनसाथी ।
दुःखसुख जीवनको बाँड्न सकूँ तिम्रो
उड्न सकूँ बादलुमा छायासाथ तिम्रो ॥
तिम्रो लठ्ठ हेराइमा ...

तिम्रो न्यानो छाहारीमा ताजमहल पाउँछु
उराठ बनोस् के त धर्ती वसन्त नै पाउँछु ।
हृदयको तलाउमा पौड आऊ तिमी
मेरो सुन्दर संसार यो पार रिमिफिमि ॥
तिम्रो लठ्ठ हेराइमा ...

सानो सुन्दर

सानो सुन्दर देश हाम्रो हृदयको धड्कन
दियो निम्न लाग्यो माता थपिदिनुस् वर्तन ।

बुद्ध जन्मे नेपालमा सीता यहीं जन्मिन्
भृकुटीले जीवनका पाइला यहीं टेकिन् ।
ज्ञानभूमि शान्तिकेत्र एसियाको केन्द्र यो
संसारको शिर बन्यो सगरमाथा टल्कियो ॥
सानो सुन्दर देश ...

छङ्छङ् गर्ने भरना र खोला मित लाउँछन्
भाका फेरी डाँफे मयूर कालिज गीत गाउँछन् ।
हिमाल पहाड तराईका रनवन पाखामा
जडीबुटी अनेक छन् डाँडाकाँडा बारीमा ॥
सानो सुन्दर देश ...

टप्प टिपी गुराँसको फूल शिरमा लाउँ म
न्यानो काख सगरमा माथ राखी लेट्छु म ।
दन्तलहर हिमालका हिँउ स्वच्छ कञ्चन
हेर्दा मात्र कति कति हुन्छ मनोरञ्जन ॥

सानो सुन्दर देश हाम्रो हृदयको धड्कन
दियो निम्न लाग्यो माता थपिदिनुस् वर्तन ।

आकाशको तारा

आकाशका तारा जुन टिप्नु पर्दैन
वायुपङ्खी घोडा रथ केही चाहिन्न
एक फेर सम्झे पुग्छ देव भाकेर

भोपडीमा बसौंला सिस्नो खोले खाउँला
यै धर्तीको माटो टिपी शिरमै लाउँला
कान्ला पाखा खनीखोस्री फापर छरौंला
होस्ते हैँसे हातमा हात भर परौंला
आकाशको तारा ...

यै धर्तीकी छोरी म पीठ फेर्न जान्दिन
मातृपितृ देव भारा नतिरी मर्दिन
बरू खान्छु खोलेफाँडो सुख चाहिन्न
भोलि मरी जानु छ दुर्लभ जीवन पाइन्न
आकाशको तारा ...

तिमी हामी वीरताको गाथा गाऊँला
टिस्टादेखि काँगडामा घुम्न जाऊँला
वरपीपल चौतारीमा प्रीत लाउँला
छातीभित्र देश नक्सा कोरी बाँचौला
आकाशको तारा ...

आकाशका तारा जुन टिप्नु पर्दैन
वायुपङ्खी घोडा रथ केही चाहिन्न
एक फेर सम्झे पुग्छ देव भाकेर ।

एकलै बस्दा

एकलै बस्दा बगेर आँसु तस्बिर तिम्रो भिजाइ दियो
यादले तिम्रो निश्चुक्क पादैँ शिथिल मलाई बनाइ दियो ।
कोरेको पत्र हराए शब्द भावैविनाका ती त्यसै रहे
सपनीमा थियौँ सँगै तथापि निरास बिपनी भए ॥

जिन्दगी मेरो रमभ्रम होइन एकान्त नै रूचाउँछ
सगरमाथा उचाइ नाप्ने तिम्रो माया पलाउँछ ।
पहाडका ती चोटीका हरियालीमा थियौँ जब
प्रफुल्ल ती रनैवनै थिए अचम्म नृत्यमा सब ॥

तलाउ शान्त पानीमा उछाल छाल फैलियो
सम्भेर ल्याउँदा सबै मुटु चसक्कस भैगयो ।
यी पग्लियो यता मन उता हिउँ गलेर बन्छ भरना
निभेन अग्नि दिलको म बाँचु आँश्रु पान ॥

कस्तो कठोर मन तिम्रो किन केहि बोल्दिदैनौ
टुक्रा टुक्रा भयो मुटु किन तिमी जोडिदैनौ ।
कति पर्खु यी बिहानीसँगै फूलको थुँगा बोकी
कुर्दाकुर्दै तिम्रो बाटो यो ओईलाई जाने होकि ॥

एकलै बस्दा बगी आँसु तस्बिर तिम्रो भिजिदियो
सधैँ तिम्रो यादले शिथिल मलाई पारिदियो ।

आँखा छोपी नरोउँ भन्थे

आँखा छोपी नरोउँ भन्थे आँसु अडिएन
चित्त बुझाई बसुँ भन्थे डाहा हराएन ।
वसन्त पो लाग्यो भन्थे शिशिर नै रहेछ
सम्भनाको आलो घाउ जीवितै रहेछ ॥

गोली लाग्यो छाती उनको एकैचोटि टुट्यो
हेर्दा हेर्दै छातीबाट भुल्भुल मूल फुट्यो ।
बिर्सिएर आँखा सामु जिउन खोज्या छ
सम्भनाको आलो घाउ जीवितै रहेछ ॥

अँजुलीको पानी पिउँदा आँसु स्वाद आयो
पोखरीको छेउ पुग्दा उनकै याद आयो ।
भाग्दै हिँडे याद अझै टाढा जाँदैछ
सम्भनाको आलो घाउ जीवितै रहेछ ॥

सानो सुन्दर संसार थियो सबै उडाइदियो
सपनाको संसार प्यारो विपनाले लग्यो ।
बिर्सुँ भन्छु सारा अतीत कोशिस जारी छ
सम्भनाको आलो घाउ जीवितै रहेछ ॥

उजाड त्यो फूलबारी बहलायो पुनः
भरना छाँगा सुसाउँदै छन् नदीसम्म पुग्न ।
योजनाको संसार जति बग्दै गन्या छ
सम्भनाको आलो घाउ जीवितै रहेछ ॥

તિમી આઁઁઁઁ મની

તિમી આઁઁઁઁ મની
પર્ઁઁ બસેં બાટામરિ
સપના સજાઁ મુટુમરિ
પર્ઁઁ બસેં આંઁઁઁઁમરિ
તિમી આઁઁઁઁ મની ।

ફુલ ટિપી થાલીમરિ
ઁઁઁઁ રાઁઁ આત્મામરિ
હાત ઁઁઁઁ મન્દિરમા
પર્ઁઁ બસેં સાઁઁઁ રાઁઁઁ
તિમી આઁઁઁઁ મની ।

બાદલુઁઁ ઁઁઁઁઁઁ
રમ્દે ઁઁઁ સ્વઁઁઁ બુની
ઁઁઁઁઁઁઁ ઁમઁઁઁઁમા
ઁઁઁઁઁઁઁઁઁઁઁઁઁઁ ઁઁઁ
તિમી આઁઁઁઁ મની ।

તિમી આઁઁઁઁ મની
પર્ઁઁ બસેં બાટામરિ
સપના સજાઁ મુટુમરિ
પર્ઁઁ બસેં આંઁઁઁઁમરિ
તિમી આઁઁઁઁ મની ।

हे मेरा सँगी मलामी

म मरेको रात त्यो,
आकाश खसी छेकिदियो
नलाऊ पर्दा नयनको
म मरेको रात त्यो
हे मेरा सँगी मलामी ।

घर्तीको आँसु नकुल्य
चोटमा चोट थपेर
नभुल फूल चढाउन
मनमा इख राखेर
मेरो त्यो मृत लासमा
हे मेरा सँगी मलामी ।

धर्तीको माया बोकेर
रगतको भेल बगाएँ
आमालाई साक्षी राखेर
जीवन बलि चढाएँ
यही नेपली धुलोमा
हे मेरा सँगी मलामी ।

दोबाटो मोडी नहिँड
पुर्खाले देखे के भन्लान्
जीवनमा आफैँ नचुक
वीर ती कहाँ जन्मलान्
शान्ति फुलाउने भूमिमा
हे मेरा सँगी मलामी ।

परदेशीको त्यथा

त्यो पाखो बारी साहुले खायो परदेशी भएँ म
ती बुढी आमा र सानो छोरा सम्भेर बसेँ म ।
धर्धरी आँसु बगाउँदै होली सुन्तली साँभमा
भोकले सुकी पटुकी कसी ती वन पाखामा ॥

सोध्दो हो छोरा आमालाई सधैं खै बाबा भनेर
फर्कने दिन खोज्दो हो बरा ती आँला गनेर ।
नातीलाई देख्दा फुट्दो हो छाती ती बुढी आमाको
फोटोलाई टाँसी छातीमा मुर्छा पर्दी हुन् छोराको ॥

कोखीको घाउ चर्किएको होला आमाको छिनछिन
भोकले सुकी रुँदी हुन् आमा सम्भेर दिनदिन ।
चुहिंदो होला भुपडी तप्प भिज्दो हो छोरो नि
सुखमा हुन्छन् कोही दाजुभाइ दुःखमा को छ नि ॥

हाय ! कस्तो कर्म रहेछ मेरो जन्मँदै हारेको
हे दैव ! तिमीले सजाय दियो जीवन भरिको ।
जहाँ गए पनि दुःखीका लागि कहाँ छैन टेक्ने ठाउँ
कसरी कमाउँ सम्पत्ति मैले फर्कन जन्मगाउँ ॥

थिएन मन गाउँ छोडी जान अर्काको मुलुक
उठिबास लाग्यो साहुले आज निकाल्यो खुरूक्क ।
अशिक्षित भनी भुक्थ्याई मलाई मुग्लानी बनायो
नाती र बजु, सुन्तली प्यारी साथ त्यो छुटायो ॥

फर्कन अब हे मेरा दाजै

यो डाँडापाखा रोएको छ
भरना छाँगा रोएको छ
पर्खी तिमीलाई सधैंभरि
पानी पँधेरा रोएको छ
फर्कन अब हे मेरा दाजै
गाउँ घरलाई सम्भेर ।

माला गाँसी मखमली
सम्भन्छु तिमीलाई भल्भली
टीकाको साहित चर्कियो
चर्कियो घरमा खल्बली
फर्कन अब हे मेरा दाजै
तिहारलाई सम्भेर ।

मार्सी धान भुल्दा खेतमा
नहोऊ न सीमित धनमा
सम्भिन्छिन् आमा तिमीलाई
के बस्छौ मुग्लान ए दाइ
फर्कन अब ए दाजु
घरको हालत सम्भेर ।

ठाडै जाने उकालीको

ठाडै जाने उकालीको जरूवा त्यो सुक्यो
पिपलु र बरको छाँया किनकिन भुक्यो ।
सुस्केरा म हाल्दै थिएँ चौतारीमा बसी
कल्पनाको घरै ढल्यो आँखा सामु खसी ॥

खाली थियो क्यानभास मेरो मन्दिरको
तुँवालो लाग्यो चारैतिर आकाशमा मनको ।
देखापन्यौ गोरेटोमा चटकी भै बनी
मनमन्दिरमा सजाएँछु अप्सरा नै ठानी ॥

दुबै दिन छायौ ममा सूर्या किरण बनी
फूल रोप्यौ मरभूमि आशा खोप्सी खनी ।
कोपिलामै भन्यो फूल बास्ना कहाँ छायो ?
दुखियाको जिन्दगीमा सुख कहाँ आयो ??

उर्लिएको भदौरेको भेल तिमी रहेछौ
विश्वासको माला खोज्दा बित्यासमा पाछो ।
आँत सुक्यो प्यास बढ्यो खुट्टा गले मेरा
हाँस्ने भए जोरिपारी सबै एक फेरा ॥

जानु थियो निर्दयी भै किन आयौ तिमी
दीपावली भित्र्याएर पान्यौ रिमिफिमि ।
साँभपख जलाएको दियो निभाइकन
एकलै छोडी गयौ किन ढुङ्गा पारी मन ॥

आँगनको डिल

आँगनको डिल मखमली फुल्यो भाइटीका भाकेर
लिएर आएस् है कौवा राजै भाइलाई डाकेर ।
बसेकी छु म साइतको बेला भाइलाई पर्खेर
आँखामा आँसु टिलपिल भए आऊ चाँडै फर्केर ॥

परदेशमा मेरा हे भाइराजा के गछौ बसेर
भक्कानो फुट्छ घरआँगनीमा तिमीलाई सम्भेर ।
देउसी खेल्दा आँगनभरि तिमीलाई सम्भन्छु
त्यो बालापनमा खेलेको मनमा सम्भेर तड्पन्छु ॥

कोइलीले ल्याउँदा खबर तिम्रो खुसीले रमाउँछु
फर्कने त्यो दिन गनेर तिमीलाई म पर्खी बस्दछु ।
रहरको भाङ जमाएँ मैले मखमली रोपेर
सजाएँ माला भाइ तिम्रो गला खुसीलाई पोखेर ॥

टीकाको साइत घर्किन लाग्यो नबस विदेश
कसले लाउँछ टीका र माला, को घस्छ तेल केश ।
साइतको टीका थापेर भैया आशीष लिनलाई
फर्केर आऊ हे भाइ राजा सम्भेर दिदीलाई ॥

आँगनको डिल मखमली फुल्यो तिहारको बेलैमा
घरमा छाउँछ निराशाको बादल रमाइलो बेलैमा ।
लिएर आएस् ए कौवा राजा भाइलाई डाकेर
सुनाई निम्ता पखेटामाथि उसलाई नै राखेर ॥

आँसुका धारा

आँसुका धारा निष्ठुरी प्यारा बगेर भरेको
सम्भना हुन्छ वन र पाखा रमाइलो गरेको ।
गोधुली भन्ज्याङ क्षितिज पारी गुराँस फुलेको
कसरी भुलौं तोडेर गयौं ती बाचा खाएको ॥

एकलै छु आज यी रनवन न्याउली कहाँ गो
खबर केही पाउँदिन किन मुग्लान भैं भयो ।
फुलेन फूल हृदयभरि खडेरी परेर
पालुवा भन्थो वसन्तमा नै के भुल गरेर ॥

रगत रातै हामी दुईको को भयो अछुत
खोसेर निद जीवनबाट खुसीले नै सुत ।
बेलामा मैले भनेको थिएँ नआऊ नजिक
चल्दैन पानी यी हातबाट नमाग क्यै भिक ॥

सोचेनौं किन यो दिन पनि आउँछ भनेर
छरेथ्यौं फूल प्रेमको हाम्रो कुटोले खनेर ।
हुन्दरी आयो नसोचेको नै सपना उडायो
हाम्रो यो प्यारो प्रेमको जालो काटेर जलायो ॥

आकाशका तारा बिलाई गए खसेर बुरुरु
मनको चरी अन्तरिक्षमा उडिगो भुरुरु ।
काकाकुल आज रूँदैछ किन विरह गाएर
निष्ठुरी माया धोकेबाज भयौं बाचा ती खाएर ॥

निष्ठुरीले छाडी गयो

निष्ठुरी तिमी छाडेर गयौ दिनेमा अँध्यारो
शीतल हावा बहेन किन सुकेको पँधेरो ।
वसन्त भन्यो शिशिर नै रह्यो खडेरी चर्को छ
गहको सागर संरक्षण गर्न यो सानो बर्को छ ॥

छहरा छाँगा सुसाउँछ आज बिरह गाएर
कोइली भाका फेर्दछ किन छेउमा आएर ।
दुःखीका निम्ति क्वै छैन यहाँ साहारा बन्दिने
गहको पीडा बुझेर मेरो कठै नै भन्दिने ॥

आस्थाको फूल ओइलाई गयो अँधेरी रातमा
मनको तारा बिलाई गयो केहँ छैन साथमा ।
हिमालले देख्यो आँखामा मेरो मोती यी भरिएको
पहाडले बरु सम्झायो हेर के सुर्ता गरेको ॥

आशाको दियो पिल्लिल थियो खै कुन्नी किन हो
अमृत पान गराउँछु भन्थ्यौ जीवन विष भो ।
सिसाको बरु दुख्दो हो आत्मा बिलौना सुनेर
साँच्चै नै कठोर बनेछौ तिमी षड्यन्त्र बुनेर ॥

घरको छानो उडायो हेर छहारी उदाङ्ग
जीवनको अर्थ हरायो मेरो हुने भो तरङ्ग ।
आकाशै कालो बादल बन्यो, गर्जियो मेघ यो
उषाको किरण भुल्केन हरे जीवनै कालो भो ॥

हलको गोरु मरिगयो

हलको गोरु मरेर गयो रोपेको छैन धान
आलो नै छ यो मुटुको घाउ चस्कियो अरु भन् ।
पोहोर साल स्वामीजी बिते यस्पालि खहरे
दुखिया जीवन सधैं नै दुःख जाँदैन् क्यै गरे ॥

घरको पाली उडाई लग्यो मभेरी हिलाम्मे
कठोर दैव छिन्दैछ चैन परेली रसाउने ।
बालबच्चा रुन्छन् पसेर खोपी के गर्नु थाछैन
नाघेका असी ती बुढा बाबा नहेरी भाछैन ॥

दुश्मनको गोली छातीमा तातो रगत तरर
ती बुढी आमा भादैछिन् आँसु पीडाले बरर ।
चरीले कावा आकाशमा खाँदा चेलीको रुन्छ भन
विधना नारी कसरी जिउने लिएर दुःखी मन ॥

प्रकृति आफै रोएर बस्छ बुभेन चित्त रे
हाँसखेलको थलो अक्कर बन्थो उलँदा खहरे ।
सताउनुसम्म सतायो त्यस्ले बनायो बेघर
सिसा भैँ टुक्रा बनेको आत्मा क्यै छैन रहर ॥

हलको गोरु मरेर गयो रोपेको छैन धान
आलो नै छ यो मुटुको घाउ चस्कियो अरु भन् ।

छल गर्न

छल गर्न सधैंभरि सपनीमा नआऊ
अनिन्द्रालु रातमा भक्भक्क्याउन नआऊ ।
बिहानीको उषासँगै जिस्क्याउन नआऊ
भाका साट्न भनेर देउरालीमा नआऊ ॥

साथ दिने कसम खान उकालीमा नआऊ
फिर्ता ल्याउन मलाई ओरालीमा नआऊ ।
भारेको फूललाई भैं तिमी टिप्न नआऊ
हारेको यो जीवनमा फेरि जित्न नआऊ ॥

टाढै बस तिमी मेरो विपनीमा नआऊ
छल गर्न सधैंभरि सपनीमा नआऊ ।

शिरको टोपी

मादलुका दुवै पाटा घिन्ताङ घिन्ताङ बज्यो
नेपालीको शिरको टोपी मभेरीमा खस्यो ।
बाँण लाग्यो छातीभरि रगत बन्यो खोला
हरे कस्तो लेखिएछ दुई दिनको चोला ॥

आमा रुन्छिन् घोटिएर काखमा लास बोकी
सर्वनाशको वायु चल्या नेपालमै हो कि ।
वरिपरि घुम्छ गिद्ध आतङ्क मच्चाई मच्चाई
कति गए दुःखी जीवन बाँच्ने अति कष्ट पाई ॥

परेवाको जोडी उड्ने आकाशमा आज
बारूद र बम वर्षा भन्थ्यो यै धरती माझ ।
भृकुटी, बुद्ध र सीता कता लागे यहाँ कुन्नि
साँच्चै देशमा छाएको छ राक्षसको जुनी ॥

विष्णुजीले माया मार्दा देश नै डुबी गयो
कुन सतीको श्राप परी अशान्ति नै भयो ।
मादलुको दुवै पाटा घिन्ताङ घिन्ताङ बज्यो
नेपालीको शिरको टोपी मभेरीमा खस्यो ॥

अधुरो धोको

पाउ टेकै हाँगा छामी जरैसँग खस्यो
जीवनको नौलो धोको मनैभित्र बस्यो ।
फूल फुल्ने चउरमा गन्धे फुल्यो आज
तलाउको पानी सुक्यो सुख्खा पन्यो साँझ ॥

आज पनि दुखेसोले कालो मोसो घस्यो
जीवनको नौलो धोको मनैभित्र बस्यो ।
बगरमा खाली खुट्टा कति हिँड्छु अब
बादलको पर्दा फोरी कहाँ जाऊँ अब ॥

धर्ती शून्य, वायु शून्य, मनै शून्य बन्यो
जीवन यो फूल जस्तो फेरि कसले भन्यो ।
दोबाटोमै छुट्टिएर प्रीति भुइँमा खस्यो
जीवनको नौलो धोको मनैभित्र बस्यो ॥

उकालीको चौतारीमा ढल्किएछ घाम
लालुपाते बैँस भरि सकिएछ काम ।
बसन्तको बहार छैन उराठिलो बन्यो
शून्यताको फूलबारी फेरि कसले खन्यो ॥

दुःखी मन मेरो किन साप आई डस्यो
जीवनको नौलो धोको मनैभित्र बस्यो ।
पाउ टेकै हाँगा छामी जरैसँग खस्यो
जीवनको नौलो धोको मनैभित्र बस्यो ॥

देश रूँदा

देश रूँदा आँसुसँगै आँसु भार्न सकिन्न भने
देशको पीडा आफ्नै सम्झी मुटु दुख्दैन भने ।
के त्यो नेपाली हुन्छ र ? के उसमा माया हुन्छ र ?
देश डुबी जाला भन्ने के उसमा दया हुन्छ र ??

गुराँस टिपेर शिरमा लाउन सकिन्न भने
सगरमाथाको उचाइ त्यो नाप्न सकिन्न भने ।
के गौरव गर्न पाइन्छ र ? के नेपाली भइन्छ र ?
माटोको माया नगरी देशको माया पाइन्छ र ??

सुनाखरी चुमेर महत्त्व थाहा पाइन्न भने
माटो छोएर राष्ट्रियताको बाचा खाइन्न भने ।
जन्मँदै नेपाली भइन्छ र ? के प्रित लाइन्छ र ?
पाखा पर्वत नडुलीकनै के गीत गाइन्छ र ??

देश रूँदा आँसुसँगै आँसु भार्न सकिन्न भने ।
देशको पीडा आफ्नै सम्झी मुटु दुख्दैन भने ।

अतीतले पोल्ने गर्छ

अतीतले पोल्ने गर्छ छाती किन मेरो
शून्यताको आँचल यो ढाकी सेरोफेरो ।
चिसो हावा चल्यो यहाँ मनै भयो भारी
निष्ठुरी त्यो समयले छाड्यो मलाई पारी ॥

सागरको चिसो पानी प्यास उत्तिकै छ
जीवनको गोरेटोमा आशा उत्तिकै छ ।
किनाराको बालुवा भै बनेको छु आज
यात्रा मेरो छोटिँदैछ यो धर्तीको माझ ॥

अनिन्द्रालु रातसँगै कति पालुँ आशा
कसले बुझ्छ जलेको म खरानीको भाषा ।
बैगुनी यो फूल किन फुल्यो वरिपरि
बेमौसमी निष्ठुरीको माया भरिभरि ॥

अतीतले पोल्ने गर्छ छाती किन मेरो
शून्यताको आँचल यो ढाकी सेरोफेरो ।

जीवनको पाटो

जीवनको बाटो यौटै यात्रा अनेक छन्
उकाली र ओरालीका कथा अनेक छन् ।
हरियाली चउरमा सुक्खा छायो आज
जीवनको परिभाषा कसले पायो आज ॥

नागबेली नदी उता सबै सुकी गयो
दोबाटोमा हिँड्दा हिँड्दै लक्ष्यहीन भयो ।
कर्कलाको पानी थोपो शङ्का अनेक छन्
जीवनको एकै पाटो यात्रा अनेक छन् ॥

विपना त विपनै भो स्वप्न पनि किन
डस्ने गर्छ सापसरी अभै छिन छिन ।
छाड्दियो अन्योलले सपनीमा पनि
निष्ठुरीले बाटो लाग्ला फेरि कतै भनी ॥

चिसो हावा छातीभित्र ज्वाला बनी पस्यो
बिउँफिएर स्वप्न पनि अधुरो नै बस्यो ।
सुनकोसी सुसाउँदा व्यथा अनेक छन्
उकाली र ओरालीका कथा अनेक छन् ॥

जीवनको एकै पाटो यात्रा अनेक छन्
उकाली र ओरालीका कथा अनेक छन् ।

स्वप्नको संसार

स्वप्नको सुन्दर संसार
विपनाले जलाइदियो ।
सङ्गली सकेको तलाउ यो
फेरि कसले चलाइदियो ॥

हाँसु भन्थे खुसी फिँजाई
तिम्रो हेराइ बिभिदियो ।
मनमा तिमी राखुँ भन्थे
विष्फोटनको पीडा दियो ॥

मेरो आँखा नानी बिचमा
तिम्रो तस्विर नाचिदियो ।
राखूँ तनमा भन्दै थिएँ
आफ्नै ढाड पो भाँचिदियो ॥

सङ्घर्षको जिन्दगी यो

सङ्घर्षको जिन्दगी यो हारैँ जस्तो लाग्छ
हिँड्दा हिँड्दै पातालमा भरैँ जस्तो लाग्छ ।
यात्रा गर्ने दोबाटो नै भुलैँ जस्तो लाग्छ
सब रहर हाँसीखुसी मारैँ जस्तो लाग्छ ॥

कति सुन्दर योजनामा पुग्ने निश्चित थियो
पछ्याई हिँड्ने बाटो कतै बिसैँ जस्तो लाग्छ ।
कति शौखिन दि थिए चुम्न शिखरहरु
उकालोमा नचढेर भरैँ जस्तो लाग्छ ॥

सङ्घर्षको जिन्दगी यो हारैँ जस्तो लाग्छ
हिँड्दा हिँड्दै अनन्तमा भरैँ जस्तो लाग्छ ।

पहाडको फेदमा पुग्दा

पहाडको फेदमा पुग्दा तराईले जिस्वयाइदियो
आँखासामु बिछ्याएको बगरले भुल्याइदियो ।
छिट्टै पुग्ने यात्रा मेरो पहाडको सुन्दर गाउँ
अशुभ खबर सुनाएर बसी तटमै रोकिदियो ॥

लालीगुराँस टिपेर सौगात दिन्छु भन्दै थिएँ
फूलहरू ओईलाएर वनै शुन्य पारिदियो
उम्लिएका खुसीहरू चिम्लिएर सेलाइदियो ।
निष्ठुरीले कोल्टे फेर्दा आत्मा सबै जलाइदियो
सपनाको सुन्दर संसार दोबाटोले छुटाइदियो ॥

धर्तीको चोटलाई

धरतीको चोटलाई धुलो उडी भर्दो रैछ
जिन्दगी यो जस्तो पनि ज्युन सिक्नु पर्दो रैछ ।
आँखा छोपी रोए पनि त हाँस्नु सिक्नु पर्दो रैछ
चोटै चोट सहमालेर पनि बाँच्नु सिक्नु पर्दो रैछ ॥

पलाएको विश्वास वृक्ष नफर्किँदै भरे पनि
पीडाहरु लुकाई लुकाई बाहिर हाँस्नु पर्दो रैछ ।
जिन्दगीको गोरेटोमा लड्दा लड्दै थाहा भयो
घाउमाथि नुनचुकले जलन धेरै हुँदो रैछ ॥

अभाव र अभावैको दोसाँधमा पुगेपछि
आशा मात्रै होइन यहाँ इच्छा पनि मर्दो रैछ ।
धरतीको चोटलाई धुलो उडी भर्दो रैछ
जिन्दगी यो जस्तो पनि ज्युन सिक्नु पर्दो रैछ ॥

मैले चिठी लेखें

मैले चिठी लेखें तर शब्द उडी कागज जल्यो रे
मेरो लेखोटका डाम सलाईको काँटीसँगै बल्यो रे ।
हृदयको खुसी राख्ने ठाम खरानी बनी ढल्यो रे
आँखा बिछ्याएर पर्खी बस्दा बाटो पनि गल्यो रे ॥

जानी जानी मेरा योजनाहरूको संगालो जल्यो रे
चम्काइको शिखर चुमेर आकाशमै बल्यो रे ।
मोतीका दाना बगाई बरु हिमाल पगल्यो रे
कठोर आत्माका सामु स्तम्भ घुँडा टेकी ढल्यो रे ॥

मेरो आफ्नै कथा व्यथा र मुटुको धड्कन बढ्यो रे
उल्लासमय थियो समय आँसु भादैं बल्यो रे
मैले चिठी लेखें तर शब्द उडी कागज जल्यो रे
मेरो लेखोटका डाम सलाईको काँटीसँगै बल्यो रे ॥

आज किन

आज किन धर्ती यहाँ टक्क अड्या छ
सास फेर्न नसकी आँसु नै काड्या छ ।
विधुवाको आँखामा भैँ हिसी उड्या छ
नतमस्तक भैँ बिच बाटोमै अड्या छ ॥

हावा चल्ल अनि शीत पर्न छोड्या छ
हुँदाहुँदा जुनले पनि हेर्न छोड्या छ ।
बादल घुम्न सागर बग्न छोड्या छ
खै किन आकाश आफैँ उड्न छोड्या छ ॥

मनका चखेवा पनि उड्न छोड्या छ
यौवनका गाडी यहाँ गुड्न छोड्या छ ।

पहराको फेदमा पुगी

पहराको फेदमा पुगी भरनाको टुप्पो हेरें
टुटेका दुई आत्मा जोडी नयाँ गीत भाका फेरें ।
छङ्छङ् गर्ने छाँगासँग मितेरीको साइनो गाँस्दै
बालुवाको डिलमा बसी जीवनभरको धोको फेरें ॥

दुई हातको खोची थापी अँजुलीमा पानी लिएँ
मुस्कानको दियो बाली पानीभिन्न बिम्ब हेरें ।
अनायास देखें मैले तिम्रो तस्बिर त्यहाँ पनि
बसाइँ तिमीलाई अन्जानमै हृदयमा मैले सारें ॥

तर तिमी कडा विष भैसकेछौ भुल गरें
चाहनाका हत्या पनि मैले आफ्नो आफैं गरें ।
पहराको फेदमा पुगी भरनाको टुप्पो हेरें
टुटेका दुई आत्मा जोडी नयाँ गीत भाका फेरें ॥

भुल थियो

भुल थियो खोलालाई सागरसँग दाँज्न् खोज्नु
उराटिलो पहाड बनी हिमालसँग हाँस्न खोज्नु ।
सारा आला चोट सही मुस्कानको लहर खोज्नु
भुल थियो खहरेमा जिन्दगीलाई साँच्न खोज्नु ॥

प्रकृति बदलेर नयाँ विहान ल्याउन खोज्नु
भुल थियो धर्ती तिम्रो हावासँग उड्न खोज्नु ।
त्यो साउने भेललाई कञ्चन पानी पार्न खोज्नु
भुल थियो प्रिय तिम्रो जँघारबाट तर्न खोज्नु ॥

भुल थियो खोलालाई सागरसँग दाँज्न् खोज्नु
उराटिलो पहाड बनी हिमालसँग हाँस्न खोज्नु

भुटो प्रेम

भुटो प्रेम किन गछौं तिमी
यौवनको खुसी पनि लिन्छौ तिमी
प्रेमको फूल सडकमा फुल्छ
नवजात फाली हिँड्छौ तिमी ॥

कति कठोर आत्मा तिम्रो त्यो
फेरि सुखी खुसी बन्छौ तिमी
तिम्रो अपराध उसलाई सजायँ
भोग्नु पर्ने बाध्य पाछौ तिमी ॥

खाते बनी हुन्छ तिमीलाई
घृणा गरी उसै थुक्छौ तिमी
प्रेम तिम्रो जवानीको मजा
यसैलाई सफल मान्छौ तिमी ॥

बल्ल थाहा पाएँ

माया भन्ने कस्तो रहेछ बल्ल थाहा पाएँ
मुटुभरि पीडा लिई बिछोडमा रोएँ ।
धारा रूँदै थियो धर्धर् खोला उसै गरी
परेलीका ओठहरु सम्फी सम्फी रोएँ ॥

दुई मुठी माटो चुमी डाँडा पुगी हेरै
आफ्नो प्यारो गाउँसँग बिछोडमा रोएँ ।
आकाशको गम्भीरता कुहिरो थियो दुःखी
सबैले नै दिए बिदा आँखा छोपी रोएँ ॥

फूलहरु भन्दै थिए नबिर्स है सँगी
ध्वनि गुन्ज्यो पहाडभरि सुन्दै सुन्दै रोएँ ।
माया भन्ने कस्तो रहेछ बल्ल थाहा पाएँ
मुटुभरि पीडा लिई बिछोडमा रोएँ ॥

ढकमक्क गुलाफ

बगैँचामा ढकमक्क गुलाफ फुलेछ
मिरमिरे नै नआई त्यसै घाम लागेछ ।

सारा डाँडापाखा मेरो वरिपरि यो
चाँदनीको मिठो मुस्कान छरी गएछ ॥

कुन्नी कसले हान्यो तिज्जो आज फेरि यहाँ
मेरो जित बादल पारि टाढा भएछ ॥

कता फुलाउँ मनको प्रीत खोजी भएछ
सबैतिर मिठो सौन्दर्यले भरि भएछ ॥

कसलाई सुनाउँ खुसीको गीत यो
प्रकृति आफैँले गुन्गुनाइदिएछ ॥

आकाश फुलेछ अनि बगैँचा भुलेछ
सूर्यको किरणमा न्यानो थपिएछ ॥

आज त ढकमक्क गुलाब फुलेछ
मिरमिरे नै नआई घाम भुल्किएछ ।

हार थियो

हार थियो मेरो यहाँ जिन्दगीलाई जित ठान्नु
सुखै भोगी चौतारीलाई जिन्दगीको आश्रम मान्नु ।

दुई हात बाँधी पौरख र संसारको सुख खोज्नु
हार थियो जिन्दगीलाई गुलाफको फूल ठान्नु ॥

पहरामा काँडैकाँडा खाली खुट्टा हिँड्न खोज्नु
हार थियो जिन्दगीलाई सफलताको चुली ठान्नु ॥

चोटै चोट सँगालेर समाज सामु हाँस्न खोज्नु
हार थियो जिन्दगीलाई नमुनाको पात्र ठान्नु ॥

हार थियो मेरो यहाँ जिन्दगीलाई जित ठान्नु
सुखै सुखको चौतारी नै जिन्दगीको आश्रम मान्नु ॥

आउन सकिन्नँ

चित्त नदुखाऊ तिम्रो घरमा आउन सकिन्नँ
हृदयको बेफुर्सदीले भ्याउन सकिन्नँ ।
तिम्रा मिठा भाषणले मुटु छेडिदियो
टाल्न प्रयास कति गर्रँ सक्दै सकिन्नँ ॥

यस्तै बन्यो परिस्थिति दुःख नमान
निमन्त्रणा पाए पनि आउन सकिन्नँ ।
पसिनाको खोलामा पौडी खेल्ले भनेर
निर्धक्क भै फुर्सदले आउन सकिन्नँ ॥

बार कोही भत्काएर आउन सकेन
तिमीले बोलाउँदा आउँछु पनि भन्न सकिन्नँ ।
चित्त नदुखाऊ तिम्रो घरमा आउन सकिन्नँ
हृदयको बेफुर्सदीले भ्याउन सकिन्नँ ॥

तिमी आयौ बोलाउँदै

तिमी आयौ बोलाउँदै मैले बोल्न सकिनँ
मुटुभरि ब्यथा बोकी सामुन्ने हाँस्न सकिनँ
तिमी गयौ केही नबोली बस भन्न सकिनँ
आफै दुःखी थिए तिमीलाई रोक्न सकिनँ ॥

आँखा बिछ्याई हेरी बसै बिर्सन सकिनँ
मुटुभरि घाउ आलै थियो भुल्न सकिनँ
मोती बगाई हिमाल पर्यो रोक्न सकिनँ
तिम्रो धक्का लगिराख्यो सधैं थाप्न सकिनँ ॥

साँधु भाँचियो तिमी कहाँ आउने जोड्न सकिनँ
आँखामा भरि त पार्यौ नरोउ भन्न सकिनँ
तिमी आयौ बोलाउँदै मैले बोल्न सकिनँ
मुटुभरि ब्यथा बोकी सामुन्ने हाँस्न सकिनँ ॥

सम्भनाको संसार यो

सम्भनाको संसार यो सम्भदिऐ पुग्छ
स्वार्थी जालो हटाएर हेरिदिऐ पुग्छ
पापीयामले टाढा टाढा पुन्याए नि के त
हृदयको धड्कनमा राखिदिऐ पुग्छ ॥

भरी परोस् बाह्रै मास खिन्न केही छैन
न्यानोपनको आभाष मात्र भइदिऐ पुग्छ
मरुस्थलका बिचको एक फूल सम्भिएर
श्रद्धासाथ एक लोटा पानी दिऐ पुग्छ ॥

उपहारका लागि कुनै दुःख पर्दैन
जीवनमा ठेस लाग्दा सम्भदिऐ पुग्छ
सम्भनाको संसार यो सम्भदिऐ पुग्छ
स्वार्थी जालो हटाएर हेरिदिऐ पुग्छ ॥

कति चाँडै

कति चाँडै यो दिन बितिसकेछ
जिन्दगीमा सन्ध्या नै लागिसकेछ ॥

के छ भनीँ सम्झने आज परिणाम
रित्तो हात जिन्दगी पो भागिसकेछ ॥

प्रशंसाको ह्रास खोजी दौडी बसैँ म
रौनक त्यो यौवनको भरिसकेछ ॥

जिन्दगी यो वरदान सम्झी कल्पेँदा
श्राप परी परी माट्टीमा मिलिसकेछ ॥

कथा व्यथा जीवनका भन्न कति छन्
जिन्दगीलाई दूतले डाकिसकेछ ॥

जीवन यात्रा

गरौं भने मैले यहाँ गर्ने काम छैन
अरु सबै व्यस्त हुँदा अड्ने ठाउँ छैन ।
योजनाको सँगालोलाई काखी च्यापी हिँड्छु
हिँड्दा हिँड्दा थकित हुन्छु अड्ने ठाउँ छैन ॥

सडकमा गाडी ताँती जाम घण्टाँ कुर्छु
कुर्दै गर्दा कठाँङ्ग्रिन्छु न्यानो घाम छैन ।
थकित शरीर बिसाउन जब मन गर्छु
भोक तिर्खा सताउँछ खान दाम छैन ॥

हे भगवान् ! अलपत्र पारी रम्न सक्ने
छुट्कारा देऊ जीवनको अब काम छैन
गरौं भने मैले यहाँ गर्ने काम छैन
अरु सबै व्यस्त हुँदा अड्ने ठाउँ छैन ॥

खोसिए खुसी

सम्पूर्ण खुसी त एकलौटी बनाइसक्यौ
दुःख जति तेरै भाग्यको कमाइ बनाइ सक्यौ ।
यहाँभन्दा बढी मेरा लागि अब केही नगर
यो मुटुको सही छाप आफ्नो पक्ष गराइसक्यौ ॥

एकलो छु सिर्फ एकलो रितिसकेको घाँडो जीवन
आँसु त थियो दुःखको साथी उसलाई पनि पिइसक्यौ ।
के पाउनका लागि दुक्दैछौ अभै मेरो गलिँछो
छाला तरी मेरो जीवन नराम्रोसँग नङ्ग्याइसक्यौ ॥

म त यस धर्तीमा विनासरमको व्यक्ति भएँ
गर म माथि रजाइँ अभै नगर्नु गरिसक्यौ ।
सम्पूर्ण खुसी त एकलौटी बनाइसक्यौ
दुःख जति तेरै भाग्यको कमाइ बनाइ सक्यौ ॥

म आएँ

म त आएँ सिसाका टुक्रा टेकेर
सँगीहरु पर्खी बस्या यही देखेर ?
छोडिसकैँ निष्ठुर यो समाज सदैव
मर्माहत मुटुको व्यथा लेखेर ॥

स्वार्थ साँची देशभक्त बन्ने जतिलाई
अरु गर्नु आफ्नो विकास सन्देश लेखेर ।
उनीहरूको सामुबाट टाढा भएँ म
विगुल फुक्न सत्यताको ढाड सेकेर ॥

व्यक्त गरौँ कसोरी हाल मातृभूमिको
पूँजीपति हिँड्छ सबै कालो छेकेर
म त आएँ सिसाका टुक्रा टेकेर
सँगीहरु पर्खी बस्या यही देखेर ??

हे भगवान्

हे भगवान मैले कुर्सी नपाउने नै भएँ त ?
बगाएको पसिनाको मूल्य केही रहेन छ त ?

बुढेसकालले छोड्सक्यो केही छैन मसँग
सन्तानको लागि बङ्गला नबनाउने नै हुँ त ?

कत्रो सपना थियो सुन्दर घरमा रम्ने त्यो
कुर्सीको अभावले सपना उडेर नै जाला त ?

मालिक हुन्छ कुर्सीको भनेर पो छोरी दिएका
यो उमेरमा ससुराले छोरी फिर्ता लाने नै भए त ?

मेरो त सर्वस्व नै हुने भयो भगवान अब
दया राखी दुःखीमाथि कुर्सी मैलाई देलान् त ?

उठाउँ हात

उठाउँ हे दाजुभाइ पौरखिला हात
नरोक ए दिदी बहिनी सिर्जनशील हात ।

धरतीले मागेको छ पसिनाको खोला
एकजुट भै माग पूरा गरौं सबले साथ ।

विकासका स्तम्भहरु खडा गर्नलाई
उत्साहित बनाँ सबै नगरेर घात ।

सागरमा डुब्दै लाग्यो हाम्रो प्यारो देश
उठाउन थापिराखौं हाम्रा हातहात ॥

उठाउँ हे दाजुभाइ पौरखिला हात
नरोक ए दिदी बहिनी सिर्जनशील हात ।

अन्तरात्माको आवाज

सगरमाथा भन्दैछ उचाइ बढाउँ
संसारमा दृष्टि दिँदै सान बढाउँ ।

मोती दाना छरेर हिमालका माथि
भावुक बनी नेपालीको ज्ञान बढाउँ ।

हिमाल पहाड तराई बोल्छ स्वर मिलाई
मुटुभरि माया आफ्नै देशको गढाउँ ।

श्रमबिना देवताका नाम नभाक
पसिनाको भेल यही माटोमा बगाउँ ।

पहरा बोल्छ छहरा बोल्छ एक साथमा
यै माटोको पत्रपत्रमा माया बढाउँ ।

बिछोडको बेला

बिछोडको बेला आँसु नखसाल है टाढा जाँदैछु
भेट्न फर्की कहिल्यै नआउने कसम खाँदैछु ।
तिम्रो साथमा गरेका यात्रा कति रमाइला थिए
कस्तो होला अतितलाई सम्झनामा लाँदैछु ॥

कुटुक्क यो चित्त दुख्यो छोड्नु पर्दा तिम्रीलाई
जानै पर्छ मैले तिम्रीलाई छोडी एकलै हुँदैछु ।
वियोगको पीडा सहन नसकी घात गरेपनि
विवस छु तिम्रीलाई भेट्न सक्दिन टाढा जाँदैछु ॥

तिम्रो मिठो सम्झनालाई यो मुटुभरि सजाएर
तिमीसँग कहिले नभेट्ने तितो कसम खाँदैछु ।
बिछोडको बेला आँसु नखसाल है टाढा जाँदैछु
भेट्न फर्की कहिले नआउने कसम खाँदैछु ॥

बिभाएको मुस्कान

तिम्रो मुस्कान बिझ्यो मलाई हृदयको कुनाकुना
भिमभिम गर्ने परेली सलबलायो मनको कुना ।
उराठिलो मनमन्दिरमा गुँरास फल्यो रातै
फूल टिपी सौन्दर्यको तिमीलाई खोजै मुना ॥

बादलको थुप्रासँगै लुकामारी खेलन मन लाग्छ
ताराहरूको देशमा तिम्लाइ खोज्छु कुनाकुना ।
लज्जावती फूल बनी लजाइरह्यौ तिमी सधैं
इन्द्रेणीले जाल रच्यो खोलन मनको तुना ॥

अन्जानमा हराएँछु मनको सागरभित्र डुबी
एक्लो थिएँ चारैतिर खोजी बसँ अहा तिम्रै मुना ।
तिम्रो मुस्कान बिझ्यो मलाई हृदयको कुनाकुना
भिमभिम गर्ने परेली सलबलायो मनको कुना ॥

कटु चाहना

भो यो दुःखीलाई अब धेरै माया नगर
खहरेमा जिन्दगीलाई साँच्ने नै नगर
तिमी हिँड नयाँ बाटो म त पुरानो हुँ
अब मलाई सम्झिदिने नै कष्टै नगर ॥

सुख फुल्ने तिम्रो माटो सुखै फुलाई जाऊ
मेरो आँसु अब कहिल्यै हर्ने नगर
म त जन्मजात दुःखी, दुःखै मेरो नियति
मेरो निजी मामलामा हस्तक्षेप नगर ॥

दुखी जीवन चोटै चोटले सजाइसकँ
बिन्ती बिन्ती अब धेरै चोट थप्ने नगर
भो यो दुःखीलाई अब धेरै माया नगर
खहरेमा जिन्दगीलाई साँच्ने नै नगर ॥

सगरमाथाको पीडा

आज बिहान सगरमाथा किन रोएको छ
मुखछोपी पश्चातापमा आँसु पुछेको छ ।

अशुभ खबर दिने हो कि मुटु दुक्दुकियो
कालो बादल आकाशभरि किन कुदेको छ ।

चट्याङ पछि बादल बिना खाली आकाशमा
शङ्का उठ्छ पक्कै देशमा क्षति ठुलै भएको छ ।

काखामा बोकी मृत नेपाल सगरमाथा आज
विश्वसामु आफू नै बेइज्जत भई भुकेको छ ।

आज बिहान सगरमाथा किन रोएको छ
मुखछोपी पश्चातापमा आँसु पुछेको छ ।

आँखाभरि आँसु रह्यो

आँखाभरि आँसु रह्यो मुटुभरि व्यथा
सम्भनाले चिथोदैँछ चर्किदैँछ व्यथा

काँध बोरा हात भोला म हुँ एक खाते
पेटको भोक तिम्रै जस्तो कहाँ पोखौँ व्यथा ।
वातावरण सफा राखौँ नारा छ रे आज
फोहोर खोज्ने दिन हाम्रो चर्किदैँछ व्यथा ।

जिउने बाटो हाम्रो यही हो घरबास पनि
बारम्बार घच्चचिन्छ थपिदिन्छ व्यथा ।

सुख सयल सम्पन्नलाई दुःख हामीलाई
गन्ध आउँछ तिनैलाई हाम्रो भित्री व्यथा ।

आँखाभरि आँसु रह्यो मुटुभरि व्यथा
सम्भनाले चिथोदैँछ चर्किदैँछ व्यथा ।

हामी विद्वान्

विद्वान् हामी दर्पण थियौं बदल्न समाज
छर्नुथ्यो ज्ञान हुन्नथ्यो दुःख सङ्कट यो आज ।
निद्रामा डुब्यौं सपना दिवा देखेरै हरायौं
भुली आफ्नो विद्वत्ता सस्तो हावामा फरायौं ॥

अन्याय-न्याय गलत-सही छुट्याउन सकेनौं
पुज्यथ्यौं हामी पूजाको अर्थ बुझ्ने नै भएनौं ।
नबोल्नु पर्ने बोल्दैछौं कतै रोकिन्छौं सत्यमा
हैरान हुँदै देखिन्छौं फेरि पछुतो अन्त्यमा ॥

पँधेरी रून्छे पानीका लागि अँधेरी दियालो
अज्ञानी रून्छ ज्ञानका लागि ज्ञानीको हाल यो ।
रोकिन्छ गति अगाडि बढ्ने अन्यौलै भएर
सत्यको बाटो देखिन्छ यहाँ दोधारे भएर ॥

न पुछ्न सक्छौं आमाको आँसु न हाँस्न सक्नेछौं
पिँजडा भित्र पर्दैछौं हामी न रुन सक्नेछौं ।
देख्नु छ मृत्यु सामुन्ने अधि भोक र प्यासले
बाँधिन्छ सत्य डरले यहाँ विवेक त्रासले ॥

आँखाको पट्टी खोलेर हेरौं डुबेको धर्ती यो
अस्तित्व मेटी विवेक शून्य भएको भर्ती यो ।
दुखिया बस्ती किचेर बन्ने महल पाटोमा
शिखर कस्तो देख्दैछौं हामी हिँडेको बाटोमा ॥

मुक्तियुद्ध

ए साथी-सँगी चुटेर अब अगाडि बढ्नु छ
मुक्तिका लागि अन्तिम युद्ध हामीले लड्नु छ ।

देखियो रङ्ग फेरेर सबै स्वार्थमै जुटेको
चाहना हाम्रो सत्ताकै आगो बालेर भुटेको ।

डुब्दैछ देश अहंकारमा सजग बन्नु छ
समाज हित विरुद्ध बग्ने मुहान थुन्नु छ ।

भाँचियो हाँगा सुरिलो बोट घिस्रेर चढ्नु छ
मुक्तिको लागि अन्तिम युद्ध हामीले लड्नु छ ।

कतै छ आगो कतै छ पानी यो साँझ बिहानी
मुक्तिको स्वप्ना बगेर यहाँ भिज्दैछ सिरानी ।

सहिद प्यारा जन्माई आमा निराश बन्दैछिन्
भोकले कसी पटुकी उठ्न आग्रह गर्दैछिन् ।

पुछ्नुछ आँसु आमाको हामी साहारा बन्नु छ
मुक्तिका लागि अन्तिम युद्ध हामीले लड्नु छ ।

छट्पटी हुँदै निसास्सिएर बाँच्दैछौं हामी नि
तताई खुन आक्रोशभिन्न साँच्दैछौं हामी नि ।

मनमा शान्ति ल्याउने बाटो हामीले रोज्नुछ
देशका लागि निकास दिने विकल्प खोज्नुछ ।

सान्त्वना दिँदै बुझाउँदै मन मौनता तोड्नु छ
मुक्तिका लागि अन्तिम युद्ध हामीले लड्नु छ ।

सपना हाम्रो समृद्ध भूमि बनाउने सजाउने
हटाई सारा असमानता मिलेर रमाउने ।

संसारभरि शान्तिको ध्वनि बनेर पुग्नु छ
खराब तत्व विरुद्ध मिली सङ्घर्ष गर्नु छ ।

नेपाल मात्र नेपाली भई हामीले उठ्नु छ
मुक्तिको लागि अन्तिम युद्ध हामी लड्नु छ ।

योद्धा

बढ्दैछ चाप योद्धाको मन इस्पात बन्दैछ
फुट्दैछ बाँध धैर्यको यहाँ समाल चल्दैछ ।
धोकाले मिच्या सिमाना खोज्दै उठ्दैछ वीर त्यो
पसिनासँग रगत छर्दै उठ्दैछ शिर त्यो ॥

भ्रमले भुट्न सक्दैन आस्था सत्य त्यो बोली हो
विवेक बोक्ने योद्धाको बोली हैन त्यो गोली हो ।
घट्दैछ दृश्य रौनक हट्टै दृढता बढ्दैछ
फुट्दैछ बाँध धैर्यको यहाँ मसाल बल्दैछ ॥

घट्टमा पिस्ने मकैको दाना भै हुन्न स्वाभिमान
सहन सक्ने क्षमताभन्दा बढ्दैछ अपमान ।
दुर्दशा देश हेरेरै योद्धा गोरेटो खोज्दैछ
अन्तिम युद्ध मुक्तिको लड्ने अठोट बोक्दैछ ॥

भित्रको कुण्ठा बिस्फोट हुँदै त्यो ज्वाला बन्दैछ
बढ्दैछ चाप योद्धाको मन इस्पात बन्दैछ ।
कल्पना कोरा हैन यो क्रान्ति विस्फोटै हुनु छ
वार कि पार यो खेल अब अन्तिमै हुनु छ ॥

योजना बुन्छ पल्टाँछ पन्ना सुस्केरा हाल्दछ
धड्कन बढ्छ आशाको सानो दियोलो बाल्दछ
देख्दैछ शक्ति भिल्कोमै फेरि विश्वास बढ्दैछ
फुट्दैछ बाँध धैर्यको यहाँ मसाल बल्दैछ ॥

प्रतिबद्धता

अँजुलीभरि यो माटो लिई कसम खानुछ
सन्तान थरिथरिका मिली सङ्घर्ष गर्नुछ ।
खराब वृक्ष रोपेछौं अब उखेली फाल्नुछ
बिरुवा नयाँ सारेर गल्ती सुधारी जाग्नछ ॥

विज्ञान ज्ञान खोज्नुछ बुद्धि उब्जनी कृषिमा
श्रमको पूजा गर्नुछ सुन फुलाउन धर्तीमा ।
गोरेटो आफैं खन्नुछ नयाँ मिलेर हिँड्नुछ
पहाड फोड्दै पुरेर खाल्डो समान पार्नुछ ॥

वनमा फुल्ने फक्रिने जडीबुटीका साथमा
स्वस्थ र सफा मौसमी पौरख साँचेर हातमा ।
उद्योगधन्धा खोल्नुछ श्रम देशमै गर्नुछ
हारेर भाग्न हुँदैन मिली जँघार तर्नुछ ॥

बिहान उठ्छ लालिमा जोश अठोट बोकेर
हिँड्नुछ दिन थाक्दै न कतै समय रोकेर ।
चटकी बनी खेल्दछ हामी साथमा खेल्नुछ
पेल्नुछ भ्रष्ट प्रवृत्ति यहाँ भमेला भेल्नुछ ॥

रोकिन्न गति ऊर्जाले हामी फेर्नेछौं मुहार
कठिन पल काट्नेछौं आफैं नमागी गुहार ।
पुर्खाले हार्न जानेनन् आज हामीले जित्नुछ
खटिरा माटो बिगार्न सबै मिलेर किच्नुछ ॥

चप्पलको महिमा

बङ्गला पस्यो चप्पल हिजो टुटेको तुना त्यो
गदामा बस्यो मोजमा फस्यो फेरियो पूर्ण त्यो ।
वर्गको नाम बेचेर घुम्यो देश र विदेश
नक्कल गर्यो ढुङ्कुटी भन्यो रित्यायो स्वदेश ॥

विदेश घुमी देख्दछ शान्त समृद्ध समाज
जीवन दाँज्छ नेताको दुवै फेर्दछ ऊ लाज ।
देख्दैन त्यहाँ नियम कुनै कानुन पढ्दैन
जनताबिच छाएको शान्ति वास्ता नै गर्दैन ॥

स्वदेश फर्की सपना बुन्छ त्यस्तो पो जीवन
कल्पना गर्छ साकार पाछ धनको विमान ।
बिर्सन्छ गाउँ जनता सबै सम्भन्छ कुर्सी त्यो
जसरी खाउँ कमाउँ भन्छ लगाउँछ घुर्की त्यो ॥

पागल देख्छ बहुला अरु सधैं ऊ ठान्दछ
खेल्दछ पासा गरेर भेल जित ऊ मान्दछ ।
सोभो त्यो ठिटो फेरिन्छ पुरै संस्कार फेर्दछ
पिँजडाभिन्न बाँच्दछ भुट शिरमा गिर्दछ ॥

नक्कली दाँत देखाउँछ फेरि मै ठुलो ठान्दछ
भरिया ज्यामी श्रमिक गर्व मेरै हो भन्दछ ।
आँखामा छारो हाल्दछ फेरि छाती ऊ चिर्दछ
भुल्दछन् पीडा ती सोभ्रा मान्छे अपाङ्ग फिर्दछन् ॥

उसैका लागि लड्दछन् आफू मर्दछन् अकाल
फेरिन्न आस्था रोकिन्न यात्रा जति नै धकाल ।
यिनैले पाल्छन् काटेर गाँस भ्रष्ट त्यो गद्दार
पुज्दछन् आफैँ उनेर माला सम्झन्छन् हक्दार ॥

कहिले होला उघिने पर्दा कुरूप मुहार
दियालो बाली चम्किने दिन सत्यको जुहार ।
खाडल खनी सुताई माटो पुरेर असत्य
कानुनी राज्य बनाउने कहिले रोकिने यी हत्या ?

नक्कली दाँत भारेर थोत्रा बनाउन हामीले
दिनुछ ज्ञान सत्यको यहाँ सेवाको कामले ।
जुट्नुछ सबै विरुद्ध धोका गद्दार माफिया
लेख्नुछ नयाँ युग ए ! साथी मिलाई काफिया ॥

हामी कर्तव्य

छोड्नुछ साथी यो अल्छीपन गुनासा निराशा
बड्नुछ अघि सत्यको बाटो राखेर भरोसा ।
जोसमा हिँडौँ होसमा हिँडौँ लक्ष्यमा पुग्नुछ
चुम्नुछ साथी शिखरमाथि निर्भरा बग्नुछ ॥

फाल्नुछ धुलो धुँवा र धर्ती धोएर फेर्नुछ
मुटुको माया फुलाई यहाँ गर्वले हेर्नुछ ।
फोड्नुछ अग्लो ढिस्को र खाल्डो मिलेर पुर्नुछ
काट्नुछ साथी यो काँडाघारी गुराँस रोप्नुछ ॥

लखेटी दुष्ट सीमाना पारी तारले घेर्नुछ
सुरक्षा दिई नर्सरी आफ्नो मायाले बेर्नुछ ।
छर्नुछ बिउ लगाउँदै पानी स्याहार गर्नुछ
सान्नुछ साथी समान वृक्ष एकता पार्नुछ ॥

औषधी आफ्नै वनमा खोजी किरा ती भार्नुछ
भारेका किरा विषालु हुन्छ किचेर मार्नुछ ।
चिर्नुछ अग्लो बाँसका टुक्रा बनाई गाड्नुछ
बढ्नुछ त्यहाँ करेला घारी सामन्त फाड्नुछ ॥

छाउँदै छानो मभेरी सुख्खा बनाई बस्नुछ
फुटेको मूल जोगाई पानी जगेडा राख्नुछ ।
करेसाबारी फुलाई फूल खुलेर हाँस्नुछ
गाँस्नुछ साथी पिरती नयाँ पुरानो मास्नुछ ॥

तिमीले हाँस्दा म पनि हाँस्छु ऊ उसै हाँस्नेछ
सिँगारी धर्ती फुलाई माया वर्गले साँच्नेछ ।
भुल्नुछ तितो हिजोको आफू मिठास मान्नुछ
भन्नुछ साथी समान जाति त्यो ढिस्को खन्नुछ ॥

श्रम त हाम्रो पाखुरी मिली कर्ममा लाग्नुछ
अठोट एकै हिम्मत एकै थकाइ थाक्नुछ ।
देख्नुछ प्यारो नेपाल छुट्दै विशवमा भेट्नुछ
लेख्नुछ साथी नेपाली वीर यो अलिखि मेट्नुछ ॥

फेरि किन ?

जिते हामी सबै जित्छौं हारे सबै हाउँ ।
फेरि किन यही खेल दोहोर्‍याई खेल्छौं ॥

भोकालाई खाना दिनु प्यासलाई पानी ।
साभा हुनु भाषाभेष कर्मधर्म पनि ॥

अघि बढ्नु हाम्रो लक्ष्य पछि किन हट्छौं ?
फेरि किन यही खेल दोहोर्‍याएर खेल्छौं ?

सानो ठूलो उँचोनिचो हटाएर समान ।
एउटै छाता सगरमाथा हामी सबको सान ॥

सत्य थाहा पाए पनि बुझ्नुक नै बन्छौं ।
फेरि किन यही खेल दोहोर्‍याई खेल्छौं ?

सबले अब सुन्नुपर्छ जनताको गीत ।
जनता नै देश सम्झी गनुपर्छ हित ॥

जनसागर एकातिर उल्टो खोला खोज्छौं ।
फेरि किन यही खेल दोहोर्‍याई खेल्छौं ?

फर्किन्नौ आमा

फर्किन्नौ आमा विहानी लाली नभुल्की रातमा
चुहिने छानो उस्तै छ पीडा अन्याय जातमा ।

नेपाली हुन गौरव गर्न खोज्नु भो बाबाले
स्वतन्त्र बाँच्न मुक्तिको बाटो रोज्नु भो बाबाले ।

गोलीले भुट्ट्यो राज्यले आस्था नसाको मातमा
चुहिने छानो उस्तै छ पीडा अन्याय जातमा ।

दाजु र दिदी सहिद भए उज्यालो नदेखी
म मरी जाउँला रोकिन्न यात्रा विजय नलेखी ।

बाबाले रोज्नुभएको बाटो हिँड्दैछौं साथमा
फर्किन्नौ आमा बिहानी लाली नभुल्की रातमा ।

समान हक पसिना मूल्य अस्तित्व समान
नेपाली एकै जात हो भन्ने कानुनी जमाना ।

प्रकृति साभे अधिकार त्यो नलिई हातमा
फर्किन्नौ आमा बिहानी लाली नभुल्की रातमा ।

कसरी ?

काँडामा टेकी फूलको कथा लेखूँ म कसरी
अँधेरी रात जुनको प्रीत देखूँ म कसरी ।

मनमा दुख्छ देशको माटो रूँदैछ गुराँस
खहरे बग्छ आशाको मूल हुँदैछ यो लाश ।

देखिन्न कतै शान्तिको रूप हाँसू म कसरी
काँडाको टेकी फूलको कथा लेखूँ म कसरी ।

गोरेटो छैन अगाडि बढ्ने कोदालो नबोकी
डाँडा र काँडा सम्झिन्न हामले पसिना नपोखी ।

बिचमा छोडी निर्माण बाटो मोडूँ म कसरी
अँधेरी रात जुनको प्रीत देखूँ म कसरी ।

काँडामा टेकी फूलको कथा लेखूँ म कसरी
अँधेरी रात जुनको प्रीत देखूँ म कसरी ।

शान्तिको खोजी

शान्ति खोज्दै हिँडे धेरै अशान्तिका माभ
नभेरे मेरी शान्ति हैरान छु आज ॥

भोकबिच खोजै कतै प्यासबिच खोजै
सामन्त र दलालको जालभित्र खोजै ।
साना नानी वृद्ध मन युवापन माभ
नभेरे मेरी शान्ति हैरान छु आज ॥

हतारो छ सबैतिर टुङ्गो छैन यात्रा
मुहारमा भल्किदिन्छ विचित्रको चित्र ।
असन्तुष्टि अपमान अन्धकार माभ
नभेरे मेरी शान्ति हैरान छु आज ॥

लेखूँ भन्छु शान्ति मात्र जपूँ शान्ति भन्छु
अनायास चारैतिर क्रान्ति धुन सुन्छु ।
कुल्लिएको स्वाभिमान स्वतन्त्रताका माभ
नभेरे मेरी शान्ति हैरान छु आज ॥

नदी नाला भिर पाखा बिहानीको लाली
गाउँछे कि शान्ति कतै डाली बसी कोइली ।
लालटिनको प्रकाशमा बाटो हेर्छु साँभ
नभेरे मेरी शान्ति हैरान छु आज ॥

साथी सङ्गी भन्न लागे शान्ति प्रिय बन
क्रान्ति अति भयो अब जय शान्ति भन ।
खुसी हुँदै खोजे फेरि तिनै साथी माभ
नभेरे मेरी शान्ति हैरान छु आज ॥

महाकाली बन्दैछु

चारैतिर सन्नाटा छ
सुनसान मध्य रात
एकोहोरो शोक धुन गुन्जिन्छ कानमा
डढेलो लागेको, धुँवामा रुमल्लिएको
राप ताप र सन्त्रास फैलिएको बस्तीमा
बिस्तारै पाइला टेक्छु ।

कोलाहल छ अनि सुनिन्छन्
सुँक्कसुँक्क आवाजहरू
ऐय्या आत्थाका चित्कारहरू ।

उराठ मरुभूमि जस्तै अनुहार
निला ओठ,
चिथोरिएको शरीर
जगल्टिएको कपाल
च्यालिएको कपडाभिन्न
क्षत विक्षत शरीर लिएर
गह्रौँ पाइला खोच्याउँदै
मेरो नजिक आउँछिन्
एक नारी आकृति ।

लामो सुस्केराभिन्न साउती गर्छिन् -
'हेर तेरी आमा !
आफ्नै सन्तानबाट !!
तेरै बाबुको निर्देशनमा !!!'

आँखा चिम्लन्छु,
भाव शून्य हुन्छु
धरती हल्लिन्छ,
पैताला भासिन्छ,
घाइते तन-मन लिएर
आमा ओभेल पछिन् !!!!

आँखा उघारी हेर्दा
काकी अर्धमुर्छित
दिदीको बीभत्स हत्या
रगतमा डुबेकी बहिनी
वस्त्र लुटिएका आफन्तहरु !!!

दुबै हातले आँखा छोप्छु
रिंगटा लाग्छ
रक्सी र चुरोटको धुँवाले डुङ्डुङ्ती छ वस्ती ।

कसैले कुममा हात राखेको महसुस हुन्छ
म भस्किन्छु, तर्सिन्छु, भाग्न खोज्छु
र देख्छु
दिनदहाडै सेतीको खाँचमा फालिएका
नवीता र विनीताहरु उभिएका थिए - दायौँबायौँ
सेती भौँ गहिरा चोट बोकेर !!!

शरीर थर्क काँप्छ
शिरदेखि पाउसम्म

धर्तीमा भूकम्प गएको आभास हुन्छ
चारैतिर ज्वालामुखी फुट्छ
दया माया र करुणालाई विस्थापित गर्दै
धारिलो चट्टान बन्छ मन
आँसुलाई विस्थापित गर्दै
आगो निस्कन्छ आँखाबाट
म भित्रको नारीत्व चिच्याउँछ
गला अबरुद्ध हुन्छ
नमिठो प्यास लाग्छ
पानीले बिल्कुल मेटिन्न त्यो प्यास !
रगतको !!!

रगतदेखि डराएर भाग्ने म
आज पिउन सक्ने भएको छु त्यही रगत
ती बलात्कारी दुराचारीहरूको ।

एउटा कठोर विद्रोह !
मेरी आमाको नारीत्वको रक्षा गर्न
दिदीको जीवन बचाउन
हजारौं नवीता र विनीताहरूको रक्षा गर्न
बहिनीहरूको कुमारीत्व जोगाउन
विशाल भुकम्पीय भट्टका लिएर
प्रतिशोधको आगो बालेर
बिउँफिएको छु
यो मध्य रातमा
खोजिरहेको छु रगतको बलि
निर्दोष पशुहरूको हैन

म सचेत पशुहरूको बलि चाहन्छु ।

पिउन चाहन्छु रगत

मेटाउन चाहन्छु प्यास

त्यसैले मलाई नारी नसम्झ

म काली बन्दैछु !

कमजोर नसम्झ

राक्षसहरूको वध गर्न जन्मिएकी म

महाकाली बन्दैछु !

उघिएको आकाश र शान्ति

ऊ त्यो पूर्व क्षितिजमा हेर त
बैसालु योवनसँगै नयाँ फूलहरु देखिए
सुनौला पुतलीले पखेटा फिँजाए
हरिया डाँडाका बिचमा
पहाडका खाँच र खोल्सामा
तराईका मैदान, हिमालका टाकुराहरुमा
लालीगुरासका गुच्छा सजिएर
शुभ साइतका घडा ठडिए
स्वयम्भूको ओसिलो डाँडामा
मन्द मन्द मुस्कान लिएर
बुद्धका ललायित आँखा
अलिकति उघिए
ऊ हेर त शान्ति देखिई ।

सल्लाको सङ्गीत र बुलबुलको स्वरमा
निलो आकाशमुनि
भयभित गुँड र बस्तीमा
कोदाली र खुर्पेटो बोकेका हातमा
ओसिला आँखामा
अलिकति आशा र खुसीका किरण रङ्गिए
हर्ष उमङ्गसँगै नयाँ बिहानी लिएर
फर्कने तर्खरमा छे
ऊ हेर त शान्ति आई ।

अब निसन्देह होऊ

मेरी शान्ति बालिका छैन
कसैका कुदृष्टि पर्न पाउन्न उनीमा
दुश्मनका किला उखेलेरै भए पनि
लाखाँलाख आस्थाका बोटहरु
भपक्क भएकिने गरी
मेरी शान्ति सकुशल आउँदैछिन्
आखिर
हृदयको आवाजभन्दा ठुलो
संसार पनि त छैन ।

आरोहण

आमाका आँखाहरु
ओसिला बन्दाबन्दै
ममताको छहारीमा
बज्रिएको बज्रपात
टुलुटुलु हेरेको छु मैले
हत्केलामा पसिना बगाउने
कर्मठ हातहरु फाडिँदा
निशब्द सहेको छु मैले
धिपधिप दियालोको प्रकाशमा
सुस्ताएका भुपडीहरु
एउटै चितामा जलेको बेला
आफ्नै आँखाको सामु
पटक पटक आफैँ मरेर
हिँडेको छु म

मेरा सञ्जीवनी र सुनाखरीहरु
नफक्रिँदै ओइलाएको बेला
आँखामा तरङ्गित स्वप्निल
शिखरहरु चुम्दै
अनवरत यात्रा गरिरहेका
पन्छीहरु लोप भएको बेला
किन फर्किउँ पूर्व बिहानीहरूमा
छहारीमुनि जरूवा पिएर
आत्मा चिस्याउँदाको
अनुभूति नपाएपछि ।

स्वप्निल आँखाहरु
अन्धा भएका बेला
उकाली र ओरालीमा
पीडाको नमिठो बाँसुरी
बजेको बेला
जिन्दगीको गीत र
सन्तुष्टिको स्पर्श
नभेटिएको बेला
किन किन अभै पनि
मनको सगरमाथा चढूँ चढूँ लाग्छ
शिखर कसो नभेटिएला त ।

मसँग एउटा कविता छ ...

शिवपुरीको डाँडामा, हिउँ जमेको बेला
श्लेष्मान्तक वनमा
शिवले डराई डराई चियाएको बेला
परेवाका बथान
स्वयम्भूको टुँडालभित्र
बन्दी भएको बेला
बम बारुदको धुँवामा
निसासिएर मेरो देश दबेको छ
हो हजुर बिन्ती बिसाउँछु
मसँग एउटा कविता छ
यो भोको बस्ती र
नाङ्गा जिउहरूको राज्यमा
मेरो कविताले मसँग
गाँस बास र कपासको भिख मागेको छ
म यो विद्वान्हरूको भिडबाट
मेरा नाङ्गा र भोका कविता
सार्वजनिक गर्न अनुमति चाहन्छु ।

टुँडिखेलको चउरमा
मेरो देशमाथि सामूहिक
बलात्कार भएको बेला
सगरमाथाको मूल्य
फुटपाथमा भरेको बेला
नग्न अवस्थामा
इज्जत लिलाम भएर
मेरो देश दुखेको छ
हो हजुर म बिन्ती बिसाउँछु
मसँग एउटा कविता छ ।

एउटा निरीह जीवन

तुवाँलो लागेको आकाशमुनि
सुस्ताइरहेको निरीह जीवन
असन्तुष्टिका बाँधहरू भत्काएर पनि
जीवनसँग सन्तुष्टि लिन सकिरहेको छैन
कुन्नि
यो उजाड भूमिमा
गण्डकी बग्न नसकेर हो कि
नारायणी तर्न नसकेर हो कि
कर्णालीमा छालसँग सुसेल्न नपाएर हो कि
सुनकोसीको मन्दमन्द छालसँग
जिन्दगीको नमिठो तिर्खा
साटिरहेको निरीह जीवन
स्वर्णिम सपनाका शिखरहरू चुल्याएर पनि
विपनासँग सम्झौता गर्न सकिरहेको छैन ।

आँखासामु लम्पसार परेको मरुभूमिमा
लालुपातेको बैँसालु यौवन सल्बलाए पनि
सुनाखरी र सुनगाभाले सौन्दर्य छाए पनि
लालीगुराँस फुलेर रक्त रङ्गीन बनाए पनि
ऐँसेलु र उन्यु घारीका बिचमा
माथमा हात राखेर
पल्टिरहेको निरीह जीवन
बादलपारिको क्षितिजमाथि
अमरावती देखेर पनि
आफ्नै दृष्टिसँग विश्वास साट्न सकिरहेको छैन ।
पर्खाइमा छ सतहबाट माथि उठ्न
एउटा निरीह जीवन
सुनौलो बिहानीसँगै ।

स्वर्णिम सपनाको खोजी

धर्तीको मुटु दुखेको छ
आमा भुत्ल्याइएका पीडाहरूसँगै
अर्को पुत्र वियोगमा परेकी छिन्
अस्तव्यस्त समयको मैदानमा
आकाशले कालो घुम्टो ओडेको बेला
चन्द्र धरातलमा भूकम्प गएको बेला
सूर्य ग्रहणको कालो धब्बाभित्र
खै कहाँ छन् मेरा स्वर्णिम सपनाहरू ?

पहाडको दरिलो चट्टानहरू फोरेर
देशको मुहार फेर्न उडेका सपनाहरू
मरुभूमिमा वसन्त फुलाउने लक्ष्य बुनेर
अनन्त यात्रामा सरिक सपनाहरू
अनायास आज,
विशाल टुँडिखेलको छातीमा
नरपिचासहरू भेला भएर
परेवाका जोडीलाई
स्वयम्भूको टुँडालभित्र कैदी बनाई
मेरो सानो देशको इज्जत लुटे भैं
लुटिएका छन् खोसिएका छन् ।

थकित र शोषित जिन्दगीका साथ
आशाको दियालो सल्काएर
गुमेका सपनाहरू खोज्न
गल्ली गल्ली बस्ती बस्ती घुम्दैछु

भट्टीबाट निस्कँदा निस्कँदै
नाडी सुकँदै समाजमा
एउटा मोबाइलको पहुँच देखाउने
जिन्दगीका रङ्गमञ्चमा
खै कहाँ छन् मेरा स्वर्णिम सपनाहरू ?

वर्षे भरिसँगै आँधी चलेको छ
पार्टीको ओतमा जिन्दगी दोधार लाग्छ
व्यस्त सडकमा मन्त्री र संसदका
पजेराहरू उग्राइरहेका छन्
हेर्दाहेर्दै अख्तियारको भण्डा
फर्फराउँदै गाडी अर्कोतिर चिप्लिन्छन्
चारैतिरबाट नारा घन्काउँदै निस्कियो
विशाल जुलुस मुक्तिका लागि
म त्यही व्यस्त सडकको
अव्यस्त जिन्दगीका बिचमा
आफ्ना स्वर्णिम सपना खोजिरहेको छु ।

जिउभरि कत्ला परेको एउटा माग्ने बुढो
टन्न खाएर थोत्रो बोराको खोलभित्र
घुमिरहेको छ, एक तमासले घुरिरहेको छ
अन्योलताको आँधीले घच्च्याउँछ मलाई
कुनचाहिँ हो जिन्दगी
जिन्दगीको पहिचान खोज्न
एउटा सुन्दर बङ्गलाभित्रको बिस्तारामा
सुस्ताइरहेका जिन्दगीलाई चियाउन पुगे
तर अख्तियारले कठालो समातेको रहेछ
जिउँदो लास भैँ खिस्स दाह्रा देखाएर

असजिलो हाँसो हाँसिरहेको थियो त्यो जिन्दगी
निकैबेर घोरिँ लाग्यो
यो जिन्दगी के जिन्दगी
जिन्दगी त उ पो जिन्दगी
जो निर्दोष सपनाहरु बुनेर
भ्रष्ट र पतित जिन्दगीहरुको पाउ
न्यायको खातिर मोल्दा मोल्दै
लक्ष्यविहीन शिर निन्द्रामा
आफ्नो अस्तित्व बचाइरहेको छ ।

खै किन पर्देन अख्तियारका आँखा
उसका शरीरभरि सजिएका कल्लाहरुमा
त्यो पनि त उसको अमूल्य सम्पति हो नि
यो मृत लासहरु चिप्लिने सडकमा
जिउँदो मान्छेप्रति अहँ पर्देन कसैका आँखा
कोरा कागज भैँ जिन्दगी बिचबाट
सुटुक्क उसको चिर निन्द्राभिन्न परेर खोजैँ
खै कहाँ छन् मेरा स्वर्णिम सपनाहरु ?

हिमालभन्दा निख्खर सपनाहरु मेरा
कतै पहाडका तिनै धारिला चट्टानहरुमा बज्रिएर
चकनाचुर भएका त होइनन्
तैपनि भिनो आशा मुटुभरि फुलाएर
जिन्दगी बाँचेका बुढाहरुसँग सोध्छु
दिनभरि खसेका कमण्डलुभिन्नको
खुट्टाका बिचमा खोज्छु
बलात्कृत जवानीले जिस्काइरहेका
फूलहरुसँग सोध्छु
खै कहाँ छन् मेरा स्वर्णिम सपनाहरु ?

अब त एकपटक सोची हेर न..

एक अञ्जुली सिरेटो
पोल्टामा बोकेर
शून्यताको निस्तेजलाई च्यात्दै
एक हुल कुहिरो
उही हरामी दिन जन्माउन जुटिरहेछ ।
हिजोको जस्तै
टन्न ऋणको भारी बोकेर
पट्पटी धाजा फुटेको जमिन
सरमले शिर भुकाउँदै
आफ्नो अस्वभाविक
नग्नताको प्रदर्शन गर्नेछ
बाँझो आलीमा धान भुलेको
मिठो सपना बटुल्नेहरू
एचआइभी एड्सको भाइरस बनेर
धर्तीको नग्नतामा
विजय उत्सव मनाइ रहनेछन्
हिजोको साँझ
एक टुक्रा बस्त्रले ढाकेको थिएँ
धर्तीको अश्लील नग्नतालाई
र छुट्टै सपना देखेको थिएँ
आउने प्रभात
परेवाको छाता ओडेर रमाउनेछ
उही शीतल छायामुनि
धर्ती आफ्नो सरम बचाउनेछ
प्रत्येक मिर्मिरेमा

पूर्वी आकाशमा बादल डढ्दा
डर र त्रासले भयभीत आत्माहरु
हर पल हर क्षण शान्तिका लागि
प्रार्थनारत मौन आवाजहरु
बुद्धको खोजीमा जुटिरहनेछन्
तर आज पनि
उही कालो बादल मडारिएको छ
गिद्धका बथानहरु आहारको खोजीमा
गाँउ गाँउ बस्ती बस्ती डुल्दैछन्
भाइ भाइबिचको अविश्वासको
खाडल भासिँदै गएको छ
उफ कतिन्जेल दोहोन्याई रहन्छौ यो यात्रा
कतिन्जेल रुवाई रहन्छौ प्रेतात्मा बनेर
अब त एकपटक सोची हेर न
आफूभन्दा टाढा पनि ॥

आजको अखबार

एका बिहानै हातमा
सल्बलाई रहेको थियो
अखबार सधैं भैँ
म हिजैदेखिको भोको मान्छे
खोज्दै थिएँ त्यहाँका
प्रत्येक अक्षरहरूलाई निर्धक्कसँग
खोज्दै थिएँ
आजको खुवाईमा स्वाद होइन
कता कता बेस्वाद थियो
म भसङ्ग भएँ र
ट्वाल्ट्वाल्ती हेर्न पुगँ
हेर्दा हेर्दै
अखबारका प्रत्येक अक्षर
रातो रगतमा परिणत भयो
अक्षरहरूका बाँध भत्किए
खहरे चल्थो एकैसाथ
मेरा दुवै हात काँपेर आयो
तिनै हातलाई निकाश बनाएर
रातो रगतको गण्डकी बग्यो
नारायणी बग्यो, कर्णाली बग्यो
कुन्नी के के बग्यो बग्यो
मेरै आँखा सामु
म भित्रभित्रै जलेर दन्किए
हेरिरहेको थिएँ तमासा
सहिरहेको थिएँ ती पीडा
जुन मेरो छातीमाथि बगेका
रक्त गण्डकी, रक्त नारायणी र रक्त कर्णालीले
दिइरहेका थिए, दिइरहेका थिए ।

तिम्रो प्रतीक्षामा

वर्षातको यो रात
जाग्राम रही तिम्रै प्रतीक्षामा छु
तिमी यही वर्षामा निथुक्क भिजेर
मेरा परेलीहरूबाट टाढा भएका थियौ
तिमीसँगै
ती स्खका पातहरू रुजेका थिए
छत्रछहारीहरू रुजेका थिए
तिमीसँगै आहारा खोज्न निस्केका माउहरू
आजसम्म फर्किएका छैनन्
वर्षासँगैको हुरीले गुँड उडाएको छ
बिचरा बचेराहरू
सिस्नोको भालमा खसेर
भोकले पोलेर
अनि पीडाले छटपटार
आहाराको प्रतीक्षामा छन्
लामो समयको अविरल वर्षाले
ती बचेरहरूलाई रुजाएको छ
चारैतिर अशान्ति, चिन्ता, भय र त्रास
ढकमक्क फुलेको छ
कुनबेला खहरे चलछ अनि
हाम्रो सृष्टि सखाप पार्नेछ
सबै चिन्ताको दलदलमा भासिएका छन्
तर पनि
मलाई विश्वास छ तिमी फर्कन्छौ
एक्लो होइन भयङ्कर रूप लिएर फर्कन्छौ

त्यो अविरल वर्षा रोकिनेछ, तिम्रो आगमनसँगै
तिमी आकाशको कालो बादल हटाएर
न्यानो न्यानो घामको
स्पर्श लिई आउने छौ ।

नयाँ बिहानी भुल्कने छ, तिम्रो आगमन सँगै
चन्द्रमाको चम्किलो टीका
ढकमक्क फुलेका ताराहरूको
गलबन्दी ओडेर नवदुलाहा भैं
तिमी सिङ्गारिएर आउनेछौ
पुष्पवृष्टि हुनेछ तिम्रो आगमनसँगै
अमर सिंह, बलभद्र, गङ्गालाल, धर्मभक्तभन्दा
आँटिलो र जोशिलो बनेर
आकाशको छाती चिरेर
गर्ज्दै गर्ज्दै तिमी आउनेछौ
खुकुरीको चम्काई बढ्नेछ, तिम्रो आगमनसँगै

नाङ्गो तरवार हातमा घुमाउँदै
भादगाउँले टोपी शिरमा ढल्काएर
नेपाली दौरा सुरुवालको खोल ओडेर
हाम्रो सृष्टिको रक्षा गर्न
दुश्मनको किल्ला उखेल्न
तिमी अवश्य आउनेछौ
आहाराको प्रतीक्षामा बसेका बचेराहरू
ङगमगाउन पाउने छैनन् कतै
तिमीसँगै तिनको पेट भर्न
माउहरू फर्कने छन्

यहाँ रगतको खोला रोकिएर
हर्षका आँशु बग्नेछन्
बिछोडको पीडा हटेर
मिलनका मधुर धुन गुन्जिनेछन्
नेपालीको फूलबारीमा
खुसी नै खुसी
ढकमक्क फुल्नेछ
र भमराहरू पुनः भुन्भुनाउने छन्
मासिएको सृष्टि यो पूनः गाँसिनेछ
त्यसैले म
कहिले नओइलाउने
दुबोको माला गाँसेर
तिम्रै प्रतीक्षामा छु
तिमीले यी भित्ताहरूमा
सत्काएको दियालो
अझै चम्किरहेको छ
मलाई विश्वास छ
यो दियालोमा वर्तन नसकिँदै
दियालोको चम्काइ नघट्दै
तिमी फर्कने छौ
म यही दियालोको छत्रछायामा
संरक्षण दिँदै
तिमीलाई पखिँरहनेछु
तिमी जहाँ पुगेपनि
यो प्राणभन्दा प्यारो धर्तीलाई
यही दुई मुठी माटोलाई
माया मार्न सक्ने छैनौ

आम नेपालीको आराधनालाई
लत्याई हिँड्न सक्ने छैनौ
त्यसैले
मेरा आँखाका नानी तिमी
वर्षातको यो रातोमा
खुला आकाश
उपहार स्वस्म्य लिएर
फर्किने छौ
अवश्य फर्किनेछौ ।

शब्दहरुको सङ्कटकाल

म शब्दको खोजीमा भौँतारिँदै छु
चारैतिर घुम्दैछु
शब्दकोशको झ्यालबाट चियाँए
अर्थपूर्ण केही छैन
विनाअर्थका
धर्ती फुटेको टुक्रा टुक्राका
छिद्रबाट रापिला ज्वाला निस्केका छन्
तिनै ज्वालाका
बिचमा रुमल्लिएर
म शब्द खोज्दैछु
अर्थ खोज्दैछु,
आकाशमा कालो बादल मडारिँदैछ
म कालो बादलको राग अलापेर
चम्किलो चादरको सपना ओढेर
म हिँड्दैछु
मदमस्त बनी
शब्द खोज्न
जुन मदेखि भागिरहेको छ
राइफलको नालसम्म
खुकुरीको धारसम्म
मुस्कानको छाती निचोरेर
रगतको मूल फुटाउँदै
भागिरहेको छ
बुद्धका प्रतिमामा
रगत चुहाउँदै ।

शब्दहरु असरल्ल छन्
मेरा चारैतिर
सडकमा मिर्मिरमा भुक्ने कुकुरहरु भैं
शब्दहरु बास्दै हिँडेका छन्
जताततै
अर्थहीन शब्दहरुको बथान
घुमिरहेका छन्, हिँडिरहेका छन् ।
बिना उद्देश्य
बिना मतलब
सडक सडक घुमेर
गल्ली गल्लीमा बास बस्दै
हिँडिरहेका छन् ।
जसरी धर्ती टुक्रिएको छ
जसरी सागर फुटेको छ
जसरी पहाड चर्किएको छ
जसरी जीवजन्तु नतमस्त छन्
जसरी इन्द्रेणी लजाएको छ
त्यसरी नै शब्दहरु
अलपत्रसँग छरिएका छन्
निर्वस्त्र नाङ्गिएका छन् ।

तैपनि अहँ भेटेकी छैन
जुन शब्द कोर्न म हिँडेकी छु
जोसँग मेरो सम्झौता गर्नु थियो
मैले खाएको ऋण
चुक्ता गर्नु थियो
दुखाइलाई कम गर्न

मलमपट्टी लगाउनु थियो
कोत पर्व, भण्डारखाल पर्व
लगायताका नारायणहिटी पर्व
इतिहासमा नै फेरि कहिल्यै नदोहो-न्याउने
सम्झौता पत्रमा
हस्ताक्षर गर्नुथियो
नेपली आकाशबाट उडेको
शान्तिको बादल
पुन फिर्ता ल्याउने
प्रस्ताव राख्नुथियो
आफ्नै दाजुभाइ बिचमा
भगडा गर्न
लडाइँ गर्न
मैदानमा उत्रिएका शब्दहरूलाई
रोक्ने प्रस्ताव राख्नुथियो
बुद्धका आँखामा निर्लज्जतापूर्ण
लगाइएका पट्टी
खुलाइदिनका लागि
अनुरोध गर्नुथियो
पहाडी भित्ताहरूमा
भर्खरै जलाइएका दियालोहरूलाई
निर्ममतापूर्वक नष्ट नगर्न
अनुरोध गर्नुथियो ।

डोकोभरि मागै मागको
मगन्ते बुढो भैं
बेतको लौरो टेकेर

म सैलुङको उकालो चढ्दैछु
शब्द खोज्न
मेरा सम्पूर्ण प्रस्ताव स्विकारी
मागहरूलाई बिना कसुर
पूरा गर्ने शब्द खोज्न
अझै पनि
मैले भेटेको छैन
कुन्नी कुन सुन्दर संसारमा बसेर
योजनाको सँगालो
निकाल्दैछ ऊ
म त्यही संसार पछ्याउन
हिँडिरहेको छु
चारैतिर होहल्ला मच्चिएको छ
शब्दको सङ्कटकाल थपिएको छ
तर आजभोलि
शङ्काले बास लिन थालेको छ
बुद्धको मूर्ति भैँ
यहाँका विशिष्ट व्यक्तिहरूले
मैले खोजेको शब्द
विदेशीको हातमा
सुम्पिसकेका त छैनन् ?
व्यक्तिगत स्वार्थका लागि
अस्तित्व नै मेटाई दिएका त छैनन् ?
तैपनि
भिनो आशा
मुटुभरि फुलाएर
शान्ति, दया, माया र ममताले

भरिपूर्ण भएको
शब्द खोजिरहनेछु
मेरो जीवन आफैँ नहराएसम्म
स्वयम्भूमा बुद्धले हेरुन्जेल
लुम्बिनीमा पाउ राखुन्जेल
म खोजिरहनेछु
त्यो भूमिबाट हराएको शब्द ।

क्षितिजको यात्रा

आकाशमा छरपस्ट छरिएका
बादलहरूसँगै
अनगन्ती बाटाहरूमा
तुषारो उमारेर
म हिडिरहँ
मेरै क्षितिजको यात्रा
घामले आफ्नो यात्रालाई
टुङ्ग्याउन नपाउँदै
पश्चिम पहाडका भित्तातिर
दियालो जलेको
बाटाहरूमा अर्धनग्न तस्बिरहरू
आँसुका मूल फुट्दै थिए
हत्केलाले आँखा छोपेर
हिँडिरहँ मेरै क्षितिजको यात्रा
शब्द रोपेको थिएँ
बाटाको दायँबायाँ
कालो बादल मडारिँदै
हाँसोको लहर छोड्दै
चाँप सिउरेर केसमा
लजाउँदै बसेकी युवती
फर्पिङको ओरालोमा
हिँडिरहँ मेरै क्षितिजको यात्रा
भ्रमक साँभ भ्रमिको
गोधुली भन्ज्याडमा
हजारौँ हप्सिलाहरू
मुख बाइरहेका थिए
जिन्दगीसँगको सम्झौता पत्र बोकेर

तिनै सम्भौता पत्रहरूमा
हस्ताक्षर गर्दै
हिँडिरहँ मेरै क्षितिजको यात्रा
बाटामा थुप्रै रातहरू
आकाशका तारा गनेर बिताउँ
ताराहरू छरिए भैं
योजनाहरू छरपस्ट थिए
राइफलहरू अधिपछि थिए
राइफलको नाल मतिर
तेर्सिए पनि
जीवनको सङ्कटकालीन
अवस्थालाई लत्याउँदै
म हिँडिरहँ
मेरै क्षितिजको यात्रा
मैले भेट्नुथियो र
सम्भौता गर्नुथियो
जिन्दगीको,
तर लखेटिएको मृग भैं
भाग्दै थियो क्षितिज
मदेखि टाढा भाग्दै थियो
मेरो जीवनमाथि नै
हस्तक्षेप गरेर
एक न एकदिन
बदला लिने आशाको दियालो सल्काएर
उही मधुरो प्रकाशमा
क्षितिज खोज्ने
म हिँडिरहँ
मेरै क्षितिजको यात्रा ।

जीवनको अंशबन्डा

मेरो जो थियो
सबै भागबन्डा गरिसकँ
स्विकार्दैनौ त यसमा मेरो के दोष ?
नाङ्गा जिउ र
भोका पेटको
बस्तीको नाइके मसँग
यो जिङ्खिङ्ग शरीर
एउटा स्तम्भभन्दा बढी के छ ?
यसलाई पनि
अनेकौँ टुक्राहरूमा टुक्र्याएर
तासेर चोक्टा चोक्टा भिकी
तिमीहरूकै लागि खर्च गरिसकँ
बाँकी रहेकामा पनि
अलिकति यही देशको माटोलाई
अलिकति साथीसँगीलाई
जो अभै सम्भेर आउँछन्
अलिकति आफ्नो प्रियतमालाई
अलिकति आफ्नो सन्तानलाई भन्यो
यसरी नै
बाँड्दा बाँड्दै सकिएर
रित्तो थोत्रो टिन भैँ
एक चोक्टा आफ्नैलागि भन्यो
पञ्चामृत र अपुङ्गो भैँ
बाँड्दा बाँड्दै सकिएको छ
अभै पुग्दैन र

चित्त बुझ्दैन भने
मेरो आँसु उघाएर लैजानू
जसलाई जतनसाथ
पोखरीमा टमाटम भरेर
राखेको छु
बाँकी रहेको
उही मेरो दुख र
थकित सुस्केराहरू लैजानू
थोत्रो बोराभिन्न
सिलबन्दी गरी राखेको छु
मेरो पसिना लैजानू
भुन्डिइरहेको पाटको नाम्लो
र चोयाको थोत्रो डोकोले
जतनसाथ साहोरेर राखेको छ
अझै बाँकी लाग्छ त
मेरो सिङ्गो छाया लैजानू
जसले आजसम्म
मेरो संरक्षण गरेको छ
अझै पुग्दैन भने
म साह्रै दुःखी छु
आफ्नो चोक्टो शरीर
बन्दगी राखेर
ऋण जित्न सकिदैन
तिमीहरूले
आआफ्नै जिन्दगी लैजानू
आआफ्नै प्यावो
जिन्दगी लैजानू ।

मेरा ती चाहना

जीवनका मोडहरूमा छरपस्ट छरिएका
काँचका टुक्राहरूमा खाली खुट्टाले
गन्याम गन्याम टेक्दै तिम्रै नजिक आएँ
तर तिमिले कुनै चासो देखाएनौ प्रिय !

म मेरो उराठिलो
मरुभूमि भौँ उजाड
मनमन्दिर लिएर
आशाको बिज रोपी
त्यसलाई सुन्दर फूलको रूप दिने सपना बोकेर
साहरा खोज्दै तिम्रो नजिक आएँ
तर तिमिले भिकारी नै सम्झी
रित्तो हात फर्काइदियो प्रिय !

तिमिले बुझ्न सकेनौ मेरो चाहनाहरू
म मेरो जीवनको चौरमा
कविता फुलाउन चाहन्थेँ
म मेरो जीवन ढलेको मुढो बनाउन होइन
हाँगै हाँगामा परिणत गराएर
छहारी दिन चाहन्थेँ
तर तिमिले
नफक्रँदैको कोपिला भार्नको निमित्त
सुन्दर रुखलाई नै ढालिदियो प्रिय !

म चाहन्थेँ मेरो आँखामा

आँसु होइन हाँसो फुलाउन सकूँ
मनका तरेलीहरु बगाएर सागर बनाउन सकूँ
धनसम्पत्ति खोल ओडेर होइन
म स्वतन्त्र जीवन जिउनु सकूँ
तर तिमीले सम्पत्तिको चुल्ठी बाटेर
मेरो जीवनलाई नै खरानी बनाइदियौ प्रिय !

माइला दाइसँगको एक साँभ

एक कुण्ड भएका छन्
यहाँका सुन्दर पोखरीहरु
आगोको ज्वालाभिन्न
शान्तिको गीत गुन्गुनाई रहेछन्
वीर नेपालीहरु
डुँडेलो सल्केको यो व्यस्त साँभमा
खौँच खोल्सा र गल्लीहरु छिचोलेर
हामी भेट भएका छौं
फेरि सायद भेट हुने कुरामा शङ्कै छ
सुन्दर सपनाहरु सजाएर
काल्पनिक दुनियाँमा हिँड्न
विवश छौं हामी
तर पनि माइला दाइ !
आजको साँभ यो देशको चिन्ता गरौं ।

छुट्टिनु त छँदैछ फेरि छिटै नै
एक छिनको भेटमा
कति पिउने यी हिवस्की र चमेना
तातो गोलीले भरिएको
रगतको छिर्काले लत्पतिएको
गिलास कति चाट्ने हामी
एकैछिन भएपनि
टाढा-टाढासम्म सोच्ने
कोसिस गरौं हामी
तर पनि माइला दाइ ! आजको साँभ यो देशको चिन्ता गरौं ।

उग्राइरहेछन् पजेराहरु
चिप्लिएका छन् सडकमा चिप्ला कारहरु
भिडैभिड जहाँतहाँ
बिचबिचमा कमण्डलु
लिएर देखापर्छन् अस्वस्थामाहरु
गलत्याइन्छ यहाँ
कमण्डलु भुइँमा घोटिएर
चकनाचुर हुन्छन् सपनीहरु
खै कसले उठाइदिन्छ त्यो कमण्डलु
मुटुभरि घाउ बोकेर
हराएको बहुमूल्य मणि खोज्न
हिँडेका छन् अस्वस्थामाहरु
छानो चुहिएर निथुक्क
भिजेका छन् भुपडीहरु
तर पनि माइला दाइ ! आजको साँझ यो देशको चिन्ता गरौँ ।

प्रत्येक नेपालीको
रगत र पसिनालाई सोसेर
मोटाएका हाप्सिलाहरु
उग्राइरहेछन्
गिलास जुधाएर
बङ्गलाहरुमा
नोकर चाकर र सेप्टी गार्डको साथ
प्लेटका काँटा चपाएर
देशको छहारीलाई दागबत्ती दिएर
हिमाललाई भुकाएर

देश घातीहरु विरताको गाथा लेखिरहेछन्
त्यसलाई गौरवसाथ
पढिरहेछौं हामी
भ्रमको जालमा पिल्सिरहेका छौं हामी
तर पनि माइला दाइ ! आजको साँझ यो देशको चिन्ता गरौं ।

निन्द्रा

लमतन्न भएर कति सुत्छौ
हे मूर्ख
उठन
एक कप चिया त पिलाऊ
मिर्मिरे बासिसक्यो
तोप पङ्किसक्यो
टाढाको यात्रा शुभारम्भ गर्दैछु
कृन्नि कहिले पुगिने हो
बिसौनीमा सुस्केरा हाल्दै
तिम्रा मिठा हातहरूको
सम्भनामा तिस्रना मेटाउनेछु
उठ न
एक कप चिया त पिलाऊ
सुनिनौ तिमीले अभै ?
कति मस्त निन्द्रामा छौ है ?
म लज्जित छु तिमीसँग
मैले तिमीलाई
निन्द्राभन्दा
बढी माया दिन सकिन्छु
निन्द्राभन्दा प्यारो
म बन्न सकिन्छु
तैपनि
अलिकति निन्द्रा छोडेर
मलाई चियाउँछौ भने
उठन
एक कप चिया त पिलाऊ ।

डेरा सादैछु

आज मसान्त
घरबेटी भाउजू
लिनुस् डेराको बहाल
चुक्ता गर्दैछु
फेरि कुन्नि कहाँ पुग्ने हुँ
यहाँबाट डेरा सादैछु
छोटा दिनहरू बस्दा पनि
कहिल्यै नबिर्सिने
लामो प्रेम बसाउन पुगेछु
यो त तपाईंको घर
अन्जानमा आफ्नो डेरा भन्न पुगेछु
माया मुटुभरि फुलाएर
आँखाभरि आँशु हेर्दैछु
अब कहाँ प्रेम बस्ने हो कुन्नि
यहाँबाट डेरा सादैछु
घरबेटी तपाईं भएपनि
अभिभावक हुनुभयो मेरो
घर तपाईंको निजी भएपनि
मुटुभरि माया साभे भयो
ईर्ष्या नगर्नुस् तपाईं
यो माया म सजाइरहनेछु
सम्भनाका तरेलीहरूमा
नाता त टुङ्गिन्छ डेराको बहालसँगै
चुक्ता गर्दैछु
नचाहँदा नचाहँदै पनि
यहाँबाट डेरा सादैछु ।

मरिसकेको मान्छे म

मरिसकेको मान्छे म
दिनको एक दुई पटक
मरिरहेकै हुन्छु
यमराजको कुख्यात राज्यमा
गल्ली गल्ली चाहदै
मनभरि शान्ति फुलाएर
शान्तिको मिठो गीत गुन्गुनाउँदै
हिँडिरहेको हुन्छु
यमराजले रिसको ज्वाला निकालेर
मलाई पोलिरहेको हुन्छ
मेरो अनिश्चित भविष्यलाई
उम्लिरहेको तेलमा चोपल्दै
दाह्रा किटेर जलाई रहेको हुन्छ
म त्यही आगोको ज्वालाभिन्न
मेरो सगरमाथालाई चियाउँदै
रोइरहेका भरनाहरूसँगै
दुई थोपा आँशु खसाल्दै
भुत्ल्याइएका पाखा पखेराहरूसँगै
दुःख बाँड्दै
शान्तिका लागि भुत्भुताई रहन्छु
निरर्थक शून्यतामा
आवाजहरू ठक्कर खाएर
बिलाउँछन्
मुस्किलले बाँच्ँभन्दा भन्दै
म आफूलाई
पुनः मृत रूपमा पाउँछु ।

प्रतीक्षा

तिमी छिट्टै आउ मित्र
म तिम्रो प्रतीक्षामा
रानी पोखरी नजिक
तिम्रा लागि दुई पाइला अड्ने
सानो जमिनको रक्षा गरेर
पर्खी बस्नेछु
जिन्दगीका उकाला ओरालाहरूको
भिर पहराहरूको
चित्रण गर्न
लामो समयदेखि
मनभरि उल्लेखी आँधीलाई
अभाव र दोषारको दोसाँधमा
दन्किएको आगोलाई
माया र सद्भावनाले निभाउन
महँगिले पिटेको
स्वार्थले थिचेको टाउकोमा
सल्बलाइरहेको
जिन्दगीको बोझलाई बिसाउन
चह-याइरहेका घाउमा
मलहमपट्टी लगाई
शीतलता प्रदान गर्न
म पर्खी बस्नेछु
रानी पोखरीको सुन्दरतालाई
मनभरि जमाएर
सुकिसकेको आँतलाई
पुनर्जीवन दिनका लागि
तिम्रै प्रतीक्षामा
म सधैं बस्नेछु ।

जीवनको अर्थको खोजी

रातको पहिलो प्रहार नबित्दै
ढोका ढक्ढकिन पुगे
मस्तिष्कमा अनेकौँ शङ्काको
रोटेपिङ घुम्न लाग्यो
मेरो एकलो बस्तीमा कसले ढोका ढक्ढक्यायो ?
बहसमा राखी सम्पन्न शारीरिक तनाव
अनि रक्तचापलाई
ढोका उधारी हेर्ने
ढोकाको दुवैतर्फ पहरा दिएभैँ
छायास्त्री व्यक्तित्वहरु निर्वस्त्र उभिएका थिए
मलाई देखेर ऊ हाँस्यो
मस्तसँग हाँस्यो
सायद त्यति हाँसो सूर्यले हाँसेको थिएन
र
मलाई सोध्यो गर्जिँदै
जीवन के हो ?

म यसरी अलमल्ल परँ कि मेरो जीवनले नै
पहिलो पटक मलाई
अल्मल्याई दियो
विना उत्तर रितिइसकेको खोक्रो हेराइमा
ट्वाल्ट्वाल्ती हेर्ने, नजर नबिराई
हेर्दाहेर्दै ऊ मेरो आँखामा हरायो
मनभरि उतारचढावको भयानक आँधी छोडेर
जीवन खोज्न ऊ मेरो भैँमा बिलायो

म ग्रस्त, भयभित, स्तब्ध उभिइरहँ एकैक्षण
त्यक्तिकैमा
कोठाका चारै भित्ताहरु
एकै स्वरमा चिच्याउन थाले
ताराहरु छरिए पर्दाभरि
चन्द्रमा कोठाको भुईँमा लम्पसार पछारिएर
प्रश्नैप्रश्नको माला उन्न थाले
जीवन के हो ?

प्रश्नै प्रश्नले गला अवरुद्ध बनायो
चटचटी पसिना छरियो जीवनकै सागरमा
मलाई सह्य भएन
अनि मन
जीवन खोज्न हिउँ
जीवन हेर्न हिउँ
खाली खुट्टा धारिला भालामा टेक्दै टेक्दै
बुद्धको मूर्तिमा श्रद्धाले रगतको जल चढाउँदै
म जीवन खोज्न हिउँ
जीवन हेर्न हिउँ
रगतै रगतको ऐना रूपी पर्दामा हेरँ जीवन
मानव सभ्यताको पराजयमा
विजयोत्सव मनाइरहेथे केही जीवन
समवेदनाको साटो गिलास जुधाएर
एकअर्काको सम्भावित मृत्युका लागि
बधाई साट्दै थिए कुनै जीवन
आकाशतिर हेर्दै लामो सुस्केरा हालँ
ताराहरु त सबै निभिसकेका रहेछन्

अन्धकार त्यो रात्री मरभूमिमा चलेको आँधी भैँ
नदीतर्फ धकेलिदैँ गयो पानीका छालसँगै
जीवन खोज्न
जीवन हेर्न
रक्तकुण्डको सिरानी हालेर मस्त निदाइरहेको बाटोमा
क्षदविक्षद भई टुक्रिएका नेपाली
अङ्गप्रत्याङ्गहस्ताई चियाउँदै चियाउँदै
अफसोच
नदीको पानी आफैँ टक्क अडिएर सोध्यो
जीवन के हो ?

चक्कर लागेर आयो मलाई
कालो सूर्यलाई ट्वाल्ट्वाल्ती हेर्दै घुमाएँ नजर
चारैतिर पहाडले आफ्नो घेरामा पारिसकेछन्
म त्यही साँघुरो गल्छिँडोमा अलपत्र भएँ
पहाडहरूले मृत जीवन मेरै सामुन्ने
ओकल्न थाले रक्ताम्मे भएको
भाग्न खोजेँ आत्तिएर म
भयो आकाशवाणी त्यतिकैमा
पचपन्न जनाले वीरगति प्राप्त गरे
सयजना आफ्नो साहसीपन
देखाउँदा देखाउँदै मारिए
दुई सय जनाको हत्या गरियो
र सयौँ हताहत
म डर र त्रासले भयभित भएँ
ती सबै जीवनहरू मेरा सामु लडेका थिए
कलिला अनुहार एउटै आमाका सन्तानहरूको

सर्वनाश थियो
आमाको काख रित्तिएको थियो
मलाई छुट्याउन गाह्रो पन्यो
कसले वीरगति पायो त्यहाँ
को मारिए
अनि कसको हत्या गरियो
यस दोधार परिस्थितिबाट उम्कन
आँखा चिम्लेर दगुर्न थाले
पैतालाहरूलाई छिया छिया पारेर
तर साँघुरो खुम्बिएको बस्तीमा
टाढा जाने कतै ठाउँ थिएन
म एक्कासी बज्रिन पुगँ
पहाडको साह्रो भित्तामा
उही आकृतिले च्याप्प समातेर भन्यो
जीवन के हो ?

म आत्तिएर जीवनदेखि भाग्न खोजँ
तर
असफल प्रयास
मेरा चारैतिर सङ्गिन रोपिएका थिए
पहाड फोरेर राइफलका नालहरू
मैतिर तेर्सिएका थिए
आकाशले पखेटा फिँजाएर झ्याप्प छोपेको थियो
मैले थाहा पाएँ
म यस प्रश्नको उत्तर नदिई
उम्कन पाउने छैन कतै
जीवन के हो ?

जीवन वीरगति प्राप्त गर्नु हो कि
जीवन मारिनु हो कि
या जीवन हत्या गरिनु हो ?
एकै परिवार सखाप पारी
विजयोत्सव मनाउनु नै जीवन हो कि ?

म यिनै अविश्वास र दोधारहरूलाई
आत्मसात गरेर
कठोर भित्ताहरू मृत लासहरू
अनि रगतको कुण्डले भरिएको
जहाँ निकास नभएको
अन्धकार रात्रिमा स्तब्ध थिएँ
निचोरिएको कागतीभैँ
ओझलिएको फूल भैँ नतमस्तक थिएँ
मृत जीवनहरूले मलाई टोकिरहेका थिए
पहाडहरूले चिथरिरहेका थिए
तैपनि मसँग उत्तर थिएन
म जस्तै हजारौँ नेपालीसँग उत्तर छैन
जीवनको के हो ?

विश्वासघात

तिमीलाई भेट्न आउँदै थिएँ म
बाटामा बारूदको गन्धले आकाश छायो
पत्तै नपाई कुन्नि कति बेला
धर्तीलाई छिचोल्दै बम बिस्फोट भयो
हंस उड्यो मेरो
होस हवासै रहेन
म आफैँ मरेको सपना बटुल्दै
गल्ली गल्ली, खौँच खौँच तिमीलाई खोज्न
साइरन बजाउँदै जीवनको गोरेटोमा
एक थुँगा गुलाफको फूल टिपेर
सौगात दिनका लागि
आफैँ गाडी हाँकेर
म तिमीलाई नै भेट्न आउँदै थिएँ
कयौँ चुनौतीहरू पार गरेर
आफ्नै दुई पाउको जङ्घार बनाई
सफलताका साथ नदी तरेर
तिम्रा मनमा उब्जिरहेका कौतुहललाई
शान्त बनाउनका लागि
यमराजको संसारलाई केहीबेर छोडेर
म तिमीलाई नै भेट्न आउँदै थिएँ
मृदुभावले भरिपूर्ण भएको चुम्बन साँचेर
दुई दिनको संसारमा अलौकिक सुख दिन
मरणन्त शरीर डोऱ्याउँदै डोऱ्याउँदै
मायाको सागरमा चुर्लुम्ब डुबी
अमृतपान गराउनका लागि

अस्त्र भर पनि
म तिमीलाई नै भेट्न आउँदै थिएँ
तर विश्वास घात गरी
तिमी आफैँ स्वार्थमा बिलाएछौ
मलाई टुक्राटुक्रा बनाई
आफैँ हराएछौ ।

आत्मविश्वास

आशाको बोटमा लक्ष्य फुलाएर
भावी फलको प्रतीक्षामा बाँचेको छु
बादलुका शिखरहरू चुलाएर
कल्पनाको सुन्दर संसार साँचेको छु
चिसोचिसो सिरिटाको खोल ओढेर
शिशिरको उराटिलो गोल फोडेर
वसन्तको बहार सम्झी हाँसेको छु
सुकैको रूखलाई छहारी रोजेर
मृत्युको दोसाँधमा जिन्दगी खोजेर
अविरल पराजयमा नाँचेको छु
योजनाको साङ्लोमा जेलिएर
असफलताको पीडामा पेलिएर
सफलताको डिग्रीले जाँचेको छु
अँध्यारोको यात्रामा सामेल भएर
उषाको किरण सँगसँगै गएर
जिन्दगीलाई मोडै मोडमा भाँचेको छु
जीवनको चौरमा पलाँस रोपेर
थोत्रो टिनलाई भैं छिनछिनमा खोपेर
चिर वासनाको प्रतीक्षामा बाँचेको छु
गहमा सागर सागर जमाएर
संसारको सुन्दर मोती कमाएर
सपनाको ताजमहल साँचेको छु
आशाको बोटमा लक्ष्य फुलाएर
भावी फलको प्रतीक्षामा बाँचेको छु ।

ए सुनकोसी

ए सुनकोसी
तिमी सधैं सधैं यसरी नै
स्वच्छ पानी दिइराख है
जिन्दगीको लामो दौरानमा
उकाली र ओरालीहरूको दोसाँधमा
अभावै अभावले
छट्पटाइरहेका आत्माहरूलाई
दन्किरहेका भावनालाई
आफ्नो शीतल स्वभावको उपयोग गरी
सन्तुष्टि प्रदान गर है
तिम्रो नजिक दुःखी अञ्जुलीहरु
घाँटीमा सातु अड्काएर
पिठ्याँमा भारी बोकेर
पसिनाको रङ खोजेर
भिक माग्न आउनेछन्
भोक र प्यासका सुस्केरा
तिम्रो सुसेलीसँगै गुन्जनेछन्
त्यो पल भर्को नमानीकन
उनीहरूको आँत फुकाइदेऊ है
महिनाँदेखिको तिर्खा साँचेर
मनभरि आशाको मूल फुटाई
म तिमीलाई भेट्न
अलौकिक आनन्दको सागरमा डुबेर
जिन्दगीको नमिठो तिर्खा भेट्न
फर्की अवश्य आउनेछु
जीवनको अन्तिम स्वास लिउन्जेल
तिम्रै सुसेलीमा भुलिरहनेछु
आफ्नै सम्झी माया गरिराख है ।

अभावको ड्रमसेट

बजाउ बजाउ तिमी सकुन्जेल बजाऊ
मेरो मक्किएको ढाड
न भाँचुन्जेल गौरवसाथ बजाऊ
म तिम्रैलागि सिर्जेको
थोत्रो टिन हुँ
तिमी अभावै अभावले ग्रसित
आधुनिक संस्कृतिको खोल ओढेको
एक होनहार गायकका निमित्त
म सङ्गीत उपलब्ध गराउने
ड्रमसेट बनिदिउँला
मेरो कारुणिक लयसँगै
तिमी आफ्ना गीतलाई बङ्ग्याउ
चाहे टाउको काटेर होस्
चाहे पुच्छर काटेर होस्
चाहे ढाड भाँचेर होस्
सकभर कसैले बुझ्न नसकून
तैपनि तिम्रो प्रशंसा गर्नेको
बथान गल्ली गल्लीबाट निस्कियोस्
तिमी आफ्नो सफलताका लागि
चाहे रोएर गाऊ
चाहे कराएर गाऊ
चाहे मनमनै मूक भाषामा गाऊ

तर नेपाली संस्कृतिलाई सकेसम्म ननङ्ग्याऊ
तिमी चिन्ता नलेऊ
गरिब छु भनेर
म तिम्रै लागि सिर्जेको
कन्टेनरमा फालिएको थोत्रो टिन हुँ
तिम्रो हर सफलताका लागि
ड्रमसेट बनिदिउँला ।

म पाखे हुँ मित्र

म पाखे हुँ मित्र पक्का पाखे
सालघारीको पाखाभिन्न अवस्थित
मक्केका ढुङ्गा र रातो माटोको भरमा
मेरो प्रत्येक अङ्गप्रत्यङ्गको
निर्माण भएको छ
मेरो शरीर मजबुत भएको छ
तिम्रो कसम ! म ढाँट्न जान्दिनँ
त्यहीँको जरूवाले मेरो रगत बनेको छ
तिम्रो पवित्र वाग्मती जस्तो होइन
सिसौ र चिलाउनेका काठबाट
मेरो हाडका टुक्रा टुक्रा जडेका छन्
तिम्रो जस्तो फलामे छड होइन
मेरो जीवनको खोल
भोर्लाको पातबाट बनेको छ
तैपनि जङ्गली युगको मान्छे होइन
म आफ्नो सरम बचाउन
काउसोकै लहरामा भएपनि
पूर्ण बेरिएर हिँडेको हुन्छु
तिमीले जस्तो मलमलको वस्त्रमा
शरीरको प्रदर्शन गरेको होइन
हुँ साथी म पक्का पाखे हुँ
उदाङ्ग छु, पाखाको चित्रण
तिमी आफैँले गर्न सक्छौ

तिम्रो कसम ! ढाँट्न जान्दिनँ
कन्टेनरमा फालेको फोहरलाई
आधुनिकताको खोल ओढाएर
सभ्यताको विकास मान्न सकिदैन
हो मित्र मेरो जीवनको कमाइ नै पाखे हो
म स्वीकार्छु गल्लीमा सल्बलाएको होइन
पाखामा हिँड्ने पाखे हुँ
पक्का पाखे ।

नमेटिने दाग

भो नउठाऊ मेरो पछ्यौरी यो
कहिल्यै नमेटिने दाग लागेको छ
थोत्रो आडम्बरको खोल ओडेको युगमा
बलियाले निर्धालाई दबाउने श्राप लागेको छ
पाप र धर्मको दोसाँधमा
संस्कृतिको मर्यादा पालना गर्ने क्रममा
आफ्नो कुकर्मको फल
अर्काको टाउकोमा राखेर
घट्ट घुमाउने खाक लागेको छ
म त्यसै घट्टमा पिछिएर
सातु भएको मान्छे
करुणाको भाव देखाएर
मलाई फेरि टुक्राउने जाल नरच
म आँधीले उडाउन मात्र
बाँकी रहेको मान्छे
सक्छौ भने आँधी भित्र्याइदेऊ मेरो वरिपरि
म आफ्नो जिन्दगीलाई
विश्राम दिलाउन चाहन्छु
तर मसँग जीवन अब नखोज
मेरो जीवन मदेखि टाढा भागेको छ
समानताको खोजी गर्न
यो पाप कुण्ड फोरेर
अर्कै संसारतिर लागेको छ

बिन्ति यो पछ्यौरीले मुख नपुछ
तिम्रो अनुहारमा दाग सनेछ
मन मस्तिष्कमा सधैं सधैं
पश्चतापको आँधी चल्नेछ
भो नदेखाऊ मलाई दया अब
विश्वास दुनियाँबाट नै भागेको छ ।

जिउँदो लास

म यो देशको कङ्गाल
अझै भाडा तिर्न सकेको छैन
मैले सारेको पाइला पाइलाको
मेरो विरुद्धमा मेरै माटाले
मुचुल्का उठाइदिएको छ
म जिउँदै मरेको लास भनेर
मलामीहरू पाइला गन्दैछन्
मलाई भेट्न पछिपछि
तर म जीवनदेखि
हारेर भागेको मान्छे
बितातोडले भागिरहेको छु
चितामा जल्न असाध्यै डर लागेर
मेरा गन्हाँ पाइला
ऋण पिउँथुभरि बोकेर
छिटो छिटो हिँड्न कहाँ सक्छ र
सुन्दर सपना सजाएर जन्मेको म
आज ऋणको भारी बोकी
लखेटिएको मृग भैँ दगुर्नु परेको छ
तैपनि बल छउन्जेल भागिरहनेछु
जिन्दगीको अस्तित्वलाई खरानी बनाउन डर लागेर
माटोले विदा दिए पनि
यहाँको हावापानीले कतिन्जेल साथ दिनेछ
कुन्नि जीवनको लामो भरोसा छैन

टाउकोमाथिको घट्ट बोकैर
पौरखी हातहरूमा सफलता खोजेर
पाइलैपिच्छे ऋण थपेर
तैपनि म लुकिछुपी हिँडिरहनेछु
मृत्युदेखि डराउने
साँच्चै जिउँदो लास बनेर ।

आकाश

पर्दा उघारी हेरै
आकाश खाली भुइँमा सुतेको रहेछ
निर्वस्त्र नाङ्गिएर
चोटैचोट सँगालेर
मात लागेर गल्लीमा ढले भैं
लोग्ने मरेकी विधवा भैं
आँखाभरि आँसुको सागर बगाउँदै
चिन्तै चिन्ताले शिथिल भएर
ढलेको मुढो भैं लम्पसार परेको रहेछ
मनभरि शङ्काका आँकुराहरु टुसाउन थाले
हिजोसम्म चम्किने आकाश
तारा जुन र सूर्यसँग लुकामारी खेल्ने आकाश
धर्तीलाई खुबै शान देखाएर
छिनछिनमा गमक्क गम्किने आकाश
बादलसँग डिस्को जाने आकाश
कङ्कुरोलाई निचोरेर
ह्विस्की खाने आकाश
भएभरको प्राकृतिक छटालाई
आफ्नो गुलामी बनाएर
मोजमस्ती गर्ने आकाश
आफ्नो उच्च स्थानको
सधैं सधैं हट गर्ने आकाश
आज कुन्नि के को खराबीले
बिरक्तिएर भुइँमा भरिएको छ
आफ्नो सम्पूर्ण धाक र रवाफलाई
निर्लज्जतापूर्वक बिर्सिएर
सबैको सामुन्ने गलेको छ ।

पुछिएको सिउँदोको बयान

नचलाऊ कलम अब
मेरो जीवनको खिल्ली उडाउन
नलेख मेरो पुछेको सिउँदोको बयान
दुनियाँ भर आफ्नो नाम चम्काउन
यदि लेख्नु नै थियो भने
मेरो सौन्दर्य छँदा नै बयान गर्न सक्थ्यौ
म त सौभाग्य खोसिएकी चेली हुँ
भाग्यले ठगिएकी चेली हुँ
मुटुभरि पीडा फुलाएर बाँचेको पलौंस हुँ
ओइलिएर भुइँमा भरिएको फूल हुँ
समाजले किल्विएको दुबो हुँ
कुसंस्कारको पिँजडामा थुनिएकी चरी हुँ
यो मेरो हालत पर्दामा देखेको नै छौ
मेरो जिन्दगीका पाइला पाइलालाई
नाटकको रूपमा मनमा लिइरहेका छौ
तैपनि कल्पनाको बहार उरालेर
नपोख ती निरर्थक बयान
खुला आकाशमा स्वतन्त्रताको प्रयोग गरी
एकलै एकलै रम्ने चरी ठानेर
मगमग सुगन्धको खानी गुलाफ मानेर
नबोल मेरा बारेमा एक शब्द पनि
स्वर्गकी परी ठानेर
जुन शब्दले मेरो मुटुलाई
छियाछिया पारिरहेको छ
मनको आकाशभरि नै
कालरात्रिको धब्बा लागिरहेको छ

डढेलो सल्लिएर उजाड बनेका छन्
मेरा मन मन्दिरहरु
बिन्ती बिन्ती
अभ धेरै उजाड बनाउने कोसिस नगर
म आफैँ विधवाको पीडाले गलिरहेको छु
त्यहाँमाथि घिउ थपी थपी
भनै जलाउने कोसिस नगर
सक्छौ बरु सबैले भैँ किल्विएर हिँड
तर ओइलिएको फूल टिपेर
सौन्दर्य नखोज
जवानी नखोज
डाँटै सुकेको रूखबाट
अभै छहारीको आशा नगर
मक्किइसकेको मुढाले पनि
जवानीमा भैँ भार खेप्न सक्छ
भन्ने नगर
अब त मेरो जीवनको कमाई नै
विधवा हो
भनै विधवा बनाएर
कल्पनाको सागरमा नपौडी देऊ
तिमीसँग सुन्दर कला जीवित छ
मेरो मृत आँसुको सागरमा पौडिएर
ठुलो सफलता हात लगाउन नखोज
बिन्ती बिन्ती
म भाग्यसँग हारेको मान्छे
मेरो पीडामा तिमीले
जिन्दगीको परिभाषा नखोज ।

आदर्श जीवन

म त नेपाली हुँ दाजै
शिरमा सगरमाथा
काखमा फेवाताल
गहमा महाकाली
उर्जामा उही गोर्खाली
म त नेपाली हुँ दाजै
पौरखी हातहरु
पसिना हत्केलामा
प्रगति गोरेटोमा
माटो छ पैतालामा
म त नेपाली हुँ दाजै
पिट्यूमा भारी बोकी
चढेका पहाडहरु
ढाँक्रेमा परिभाषित
आदर्श जीवनहरु
म त नेपाली हुँ दाजै
छातीमा फूल गुँरासको
निधारमा चन्द्र सूर्य
रगत साहासको
जरुवा मैदानको
म त नेपाली हुँ दाजै
जहाँ जाउँ जतापनि
नेपाली नै आँखाहरु
सङ्गीतको धुनमा पनि
नेपाली नै भाकाहरु
म त नेपाली हुँ दाजै ।

शान्तिका पुजारी

सगरमाथाको काखमा हुर्केको
गोर्खालीको भूमिमा परेड खेल्ने
शान्तिको पुजारी म नेपाली
त्यसैले मलाई
शान्ति चाहिएको छ
क्रान्ति होइन
गरिबको पीडा ओकल्न चाहन्छु
बङ्गलाको सुखलाई
निरर्थक मान्दछु
पसिनाको रङ खोज्ने
म नेपाली हुँ
स्वतन्त्र रूपमा पसिना बगाउन
मलाई शान्ति चाहिएको छ
क्रान्ति होइन ।

प्रजातन्त्रको बिहानीमा
म आफ्नो स्वतन्त्रता चाहन्छु
अन्यायको विरोध गर्नु
आफ्नो कर्तव्य मान्दछु
मुखमा लगाइएको पट्टी खुलाउन
मलाई शान्ति चाहिएको छ
क्रान्ति होइन
म न्यायको भिखारी

काँधमा बोरा बोकी
भिक मागिरहन्छु
सधैं सधैं बस्ती बस्तीमा
शान्तिको लागि आह्वान गरिरहन्छु
किनकि, म हुँ शान्तिको पुजारी
तर होइन क्रान्तिकारी ।

शाश्वत गीत

उषाको मलिन किरणलाई छ्याप्प छोपेर
बुलबुलको मोहक गीतमा रमाउँदै
आफ्नो कारुणिक लयलाई
सालघारीको पाखाभिन्न
गुञ्जाउँदै गुन्जाउँदै
तिमी आयौ मधु
म तिमीलाई स्वागत गर्न एक ढक्की फूल लिई
सप्तरङ्गी इन्द्रेनीको माला सजाई
बिखण्डित आत्मालाई एकै बनाई
गौरवका मधुर भाकासँगै
बहँदै बहँदै प्रतीक्षामा
पर्खी बसेँ मधु
यो विशाल रङ्गमञ्चको समीप तिमी कहाँ लिन भयौ ?
तिमीलाई भेट्न आतुर इच्छाहरु खोजिरहँ
यो भवसागरमा मोतीको लालचा बोकी
मधुर मधुर लयले सारा प्राणीलाई
लट्ठै बनाई छल गरी गरी
तिमी हरायौ मधु
म तिम्रो शरीरलाई गुलाफले सजाउन चाहन्थेँ
शाश्वत गीत सुनाएर तिम्रो आकाशमा रम्न चाहन्थेँ
क्षितिजको चारैतिर तिम्रो साँध पुग्न चाहन्थेँ
छातीभरि गुराँस फुलाएर तिम्रा लागि
केवल तिम्रा लागि साँच्च चाहन्थेँ
तर निर्दोष चाहनाहरु कुल्चिएर
तिमी आफ्नै स्वार्थमा
लिन भएछौ मधु ।

अविष्मृत क्षण

व्यस्त सडकका
अव्यस्त जिन्दगीहरूलाई
चियाउँदै चियाउँदै
पागल बस्तीबाट
जब म विद्वान्हरूको भिडमा पुगँ
जीवनहरू सुस्ताइरहेका थिए
कुर्सीमा अडेस लागेर
रातभरको अधुरो निन्द्राले
बारम्बार भक्भक्काइरहेको थियो
डर र त्रासले तड्पाइरहेको थियो
भाषणका हुङ्कार कानमा बज्निन्थे
लट्ठ हेराइमा यताउता फर्किँदा
उही भिडको बिचमा
अभावका नजरहरू बिछ्याइरहेको
अवस्थामा तिमीलाई भेटँ
तिमी विद्वान् गनिने मान्छे
पुस माघका पारिलो दिनमा
लालुपातेको लालीमा मन्त्रमुग्ध बनी
सुन्दर संसारको वर्णन कोर्ने मान्छे
तिमीलाई भेट्ने आकाङ्क्षा
लामो समयदेखि तन्द्रामा भुलिरहेका थिए
आकाशको चन्द्रमा भैँ अटल र अमर
विश्वास मुटुभरि फुलाएर
आशाको गोरेटोमा बगदै थिएँ
तर अनायास तिमीसँग भेट हुँदा

मभिन्नको जीवित तन्तु
 छुट्टै दुनियाँमा बसेर
 त्यसदिनको गौरव गर्दै थियो
 विश्वास र अविश्वासको दोसाँधमा
 तिम्नो अनुहारका प्रत्येक तत्वलाई
 सल्बलाइरहेका रेसालाई
 एकाएक केलाउँदै
 अमिट तस्बिर छातीभिन्न कोर्दै थियो
 गला अवरुद्ध बन्यो
 त्यो अपरिचित बस्तीमा
 तिमी को हो ? म को हुँ ?
 सायद मभिन्नको जीवित मान्छे
 तिमीसँग परिचित थियो
 तर तिम्नो नजरमा बिल्कुल अपरिचित
 विद्वान्हरूको हुलमुलमा
 बेचैन आत्मा बोकेर
 एकलैएकलै छटपटाइरहेको म
 तिमीसँग मित्रताको हात फैलाउन पुग्छु
 खुसी नै खुसीले शरीर स्पन्दित थियो
 पागल बस्तीमा घुमी हिँड्ने म
 जीवनको मोड नै भाँचिएको जस्तो थ्यो
 ओहो मलाई अलिकति अभैँ याद छ
 मैले त्यो दिन अविष्मृत राखेको छु
 ती क्षणहरू जहाँ हामी
 व्यस्त सडकको हुलमुललाई वास्ता नगरी
 सौहार्दपूर्व मित्रताको कुर्सी बलियो बनाउँदै थियौं
 साँच्चै

पागल बस्तीको चित्रण कोरिएको
मानसपटलमा
तिमीसँगको आकस्मिक भेटलाई
ढकमक्क सजाएर मन्दिरको मूर्तिलाई भैं
अविष्कृत राखेको छु ।

म बेचिएकी चेली

खे शेष थिएन कुनै पूर्वस्मृति
जब म होसमा आएँ
अन्धकार कोठा अनि
आफूलाई एकलो बेवारिसे भैँ भेटैँ
मेरा वरिपरि खासखुस खासखुस
उही अन्धकारमै कानेखुसी चलिरहेको थियो
म एक्कासी भस्कन पुगे
अनगिन्ती प्रश्नै प्रश्नको रोटेपिङ
रफ्तारले घुम्न थाल्यो मेरो मस्तिष्कमा
म कहाँ छु ?
कसरी पुगैँ यस अन्धकार कोठामा ?
किन पुगे ?
प्रश्नाकार चिह्नहरूका कसीले
मेरो घाँटी अँट्याउन थाल्यो
र आत्तिएर त्यसै ठाउँ चिन्न
यताउता फर्कँदै हेर्न थालँ
नजिकै एउटी अजिङ्गर जस्ती
आइमाईको जुनि पाएकी राक्षसनी भेटैँ
उसको हातमा कोर्ना अनि
साथमा भुस्तिघ्रे राक्षस पनि रहेछ
दुवै राक्षस राक्षसनी एकैसाथ बक्दै थिए
तँलाई त हामीले किनिसक्यौँ उचित पैसा तिरेर
त्यसैले अब हाम्रो आदेश मानी चलनुपर्छ
मेरो हंश उड्यो होसहवासै रहेन
बल्ल थाहा पाएँ
त्यो नारकीय कोठीमा पुगेकी
अनि
म त बेचिएकी चेली रहेछु ।

समयको भिक माग्दै

कति बगिरहन्छ यो जीवन
धाराको टुटीभन्दा सललल
कति घुमिरहन्छ तलाउमा
प्रतिविम्बित हुँदै सुन्दर छाल

आफ्नै सारमा निष्ठुरी बनेर
डाँडा काटिरहेछ यो समय
दर्दनाक र पिल्पिले आँखामा
रोक्न खोज्दैछु निर्मोही समय

सपना उल्लिरहेछन् एकैसाथ
कल्पना दौडेको छ कहाँ कहाँ
सम्वहलन खोज्छु खुम्चन्छु एकातिर
फगत् रित्तो केही छैन आफू कहाँ

चढ्नु छ सगरमाथा चुम्न त्यो
आज छु लट्पटिएको खाडीमा
सुन्दर सपना बोकेको फूल त्यो
भरी मिल्दैछ फोहर मलमा

सम्वहलनुस् बिन्ती छ उसलाई दाजै
मग्मगी बास्ना दिन बाँकी नै छ
हार खाएँ एक्लो यात्रा हिँड्न पो
हात फिजाउन त बाँकी नै छ

हिँड्न नसकी लड्गडिएको छु

सब सपना असरल्ल पारी
अन्धकार रात्रिमा घुस्नेको छु
म साहाराको भिक माग्दै

कति व्यस्तता देखिन्छ आफैँमा
मेरो इच्छा पनि त बुझ्ने गर्नुस्
टुहुरो भैँ पन्याँछु अलपत्र
थोरै दानसमेत दिने गर्नुस्

डुब्याछु विशाल सागर बिचमा
उत्रने कसरी बताइदिनुस्
सागर पार एकदिन गर्नेछु
नाउ बनाई दान दिई दिनुस्

म धेरै पर्खन सक्दिन दाजै
यामले एकलै पारी छोडिसक्यो
धर्तीलाई मुट्ठीले हानी म यहाँ
कुराँ कति अब अबेर भैसक्यो

जब सन्ध्या हुन्छ तत्पश्चात
रात्रिले मलाई चिथोर्न थाल्छ
कोठाले खोज्छ एकै गाँसमा निल्न
सबैको रजाइँ मै माथि चल्छ

बिन्ती छ अबेर नगर्नुस् दाजै
थोरै समय अनुदान दिन
यात्रा रोकिएको छ अब मेरो
तपाईँकै बिना त्यो आगमन ।

हरे ! दैव

मलाई भोक लागेको छ
तर खाँउ छैन यहाँ केही पनि
मलाई शोक परेको छ
तर रोउँ छैन आँसु केही

पुग्नु त छ म धेरै टाढा
खुट्टा यहीं गलेका छन्
चढ्नु छ पहाड मैले अब
गिद्धले आँखा तरेका छन्

हेर्नुछ रमिता मैले सब
तर मोतिबिन्दु लागेछ
उठाउनुछ पौरखी हात
तर पोलियोले जोड्दैछ

सगरमाथा चढ्छु भन्थेँ
घरको छत पनि ठुलो भो
बादलसँगै उड्छु भन्थेँ
हावाको वेग पनि धेर भो

हरे दैव कस्तो अनौठो
सब सपना चकनाचुर भो
अब आफ्नै माथ पनि पो
दुई हातदेखि दूर भो ।

मैदानको एक छेउ

ठिक पाउँ टीका र जमरा
नकुर्नुहोस् है आमा दसैँमा
चाडबाड आउँदा सम्झेर घर
आँसु काडी बस्दैछु दूर देशमा ।

कर्म हाम्रो यही रैछ आमा
राइफल धरी हिँड्याछु विदेशमा
मरे भने यही राइफल सिरानी
बाँचे आमा आउने छु विदामा ।

देशको हालत सम्झँदा दिक्क छ
छोरा जति विदेशमै ठिक्क छ
देश डुबाई बिदेश मै रक्षक
भइयो आमा लाग्या छ खुब शोक ।

विदेशमा गोर्खाली कमाइयो
आफ्नो देश खरानी बनाइयो
सम्पत्ति लालचमा परेर
आएँ आमा अपमान गरेर ।

मखमली फूल नगाँसे बैनी
ओइलाउन सक्छ त्यो हातैमा
सप्तरङ्गी टीका नखोले बैनी
उड्न सक्छ रड छिनभरमै ।

दुबो टिपी नपारे फूल थुँगा
बन्धन तोडी छरिन सक्छ त्यो
प्रतीक्षा गरी नबस है बैनी
हुरी आई उडाउला संसार यो

ती आँखा छोपी नरोऊ है प्यारी
धोका दिने निष्ठुरी भनेर
आएँ भने आइहालँ घरमा
बाटो सधैं नहेर्नु दिन गनेर ।

सके ल्याउँछु मखमली चोली
नसकेमा आइपुगला यी गोली
मन धेरै नदुखाउ है रानी
बिनाकाम सुकाई त्यो जवानी ।

खै बाबा भनी नरुनु है छोरा
घर आँगन चोकमा बसेर
सुख तिमीले कहिल्यै नखोज
दुखी बाबाको भुप्रामा जन्मेर ।
मिर्मिरेको चरीलाई हेर्छु म
खबर केही ल्यायो कि भनेर
शरीर त्यहाँ छ हिँड्याछु सधैं
उही पाखा पखेरु चहारेर ।

सम्झी सधैं नरुनुस् है आमा
छोराले गयो माया मारी भनी
मर्रँ भने गइगएँ नि आमा
बाँचे आउँछु लिएर बिहानी ।

आँखाभरि तस्बिर भलल (गीत)

गोली लाग्यो छातीमा दुईवटा
मूल फुट्यो मेरी आमा रगतको चौपट्ट
आँसु बग्यो सागर सलल
सम्भना भो मेरी आमा यो घर परिवार
आँखाभरि तस्बिर भलल

घरको छानो फेर्ने धोकोले
लड्दै थिएँ मेरी आमा म भोकै भोकले
यति रहेछ मेरो दिन पनि
आँसु बगाई मेरी आमा नरुनु है अब
लास आयो घरमा भनेनी

दिउँ बली रगतको धाराले
नरोकोस् मेरी आमा त्यो दुधको भाराले
पाइन मैले सुख कटाउन
मनको व्यथा मेरी आमा हटाई सबै नै
पाइँन मैले घर सजाउन

बैनी सानी भाइ पनि सानै छ
सम्पत्तिमा मेरी आमा त्यही पाखो बारी छ
गएन सास घाँटी अड्केर
राम्रो खबर मेरी आमा सकिन सुनाउन
धन कमाई घर फर्केर

बालकदेखि खेलेको आँगन
मान्दैन मन मेरी आमा बिर्सेर भागन
आँसु बग्यो सागर सलल
सम्भना यो मेरी आमा यो घर परिवार
आँखाभरि तस्बिर फलल ।

मेरो चाहना

भो मलाई सुख केही चाहिन्न
तिम्रो छहारीमा अरु केही चाहिन्न
भो मलाई सुख केही चाहिन्न
धनको ओछ्यान स्वार्थको हुन्छ
अशान्ति मनभरि
लोभको खाडल फाटिंदै जान्छ
रूवाउँछ धरधरी
भो मलाई धन केही चाहिन्न
तिम्रो छहारीमा अरु केही चाहिन्न
भो मलाई सुख केही चाहिन्न

भुपडी भए त्यो पराले पनि
सुख नै पाउँदछ
सिस्नुको भोलि पिएर पनि
आनन्द आउँदछ
भो मलाई घरबार चाहिन्न
तिम्रो छहारीमा अरु केही चाहिन्न
भो मलाई सुख केही चाहिन्न

धुलोमा पनि त स्वर्ग भैँ लाग्छ
रहँदा त्यो साथमा
भोक र तिर्खानी उडेर जान्छ
सुनसना आँतमा
भो मलाई स्वर्ग केही चाहिन्न
तिम्रो छहारीमा अरु केही चाहिन्न
भो मलाई सुख केही चाहिन्न ।

यो सुन्दर ठाउँ

यो सुन्दर ठाउँ खोजी आएको थिएँ
यहाँ पनि कसैले ओगटि सकेछ
मनका खुसी फुलाउन हिँडेको थिएँ
अरुकै सुखी संसार बनिसकेछ
शीतल छहारीमा बसेर हेर्नु थियो
यो पनि कसैको निजी भनिसकेछ
यो सुन्दर ठाउँ खोजी आएको थिएँ
यहाँ पनि कसैले ओगटि सकेछ ।

भयो तिम्रा ती

भयो तिम्रा ती भाषण तिमीसँगै राख
सुन्दा सुन्दा मेरो कान नै चिरिसक्यो

सोच्न कहिले सकिन तिमी भाषणका ज्ञाता
मेरो सुन्दर सपना चक्काचुर भइसक्यो

तिम्रा ती नेतृत्व खोई कहाँ गयो आज
गोजीमा दाम हाल्दैमा बदनाम भइसक्यो

गाँस, बास र कपासको भुटो आश्वासन
जनताले टुप्पी गोड्ने बेला आइसक्यो ।

किन आउँछौ

किन आउँछौ मेरो सामु
सौन्दर्यको छाल फिँजाई
अरु बाँकी केही छ दिन
यो दुःखीलाई दिई बिदाइ
बाचा तिमीले खाएका थियौ
गयौ यसलाई जलाई
तिमी हिँड्ने बाटामा सधैं
दुःखी मनको छ बधाई
किन छल्छौ चटकी भई
सौन्दर्यको छाल फिँजाई ।

फुली सकेको फूललाई

फुलिसकेको फूललाई मात्र होइन
सुन्दर कोपिलालाई पनि चुम्ने गर
काँडाबिचको फूललाई मात्र होइन
भरेकालाई पनि शिरमा लाउने गर
नजिकका साथी मात्र आफ्ना होइनन्
टाढा टाढाकालाई पनि सम्झने गर
देखुन्जेलको रमभ्रम मात्र होइन
बिछोडपछि पनि त माया गर्ने गर
सामुन्नेमा कसम खाने मात्र पनि होइन
साक्षी राखी आफ्नै आत्मा पूरा गर्ने गर
फुलिसकेको फूललाई मात्र होइन
सुन्दर कोपिलालाई पनि चुम्ने गर ।

जिन्दगीको परिभाषा

वसन्तको खुसियाली
मात्र होइन जिन्दगी
शिशिरको उराटिलो याम पनि हो
पुसको कठ्याङ्ग्रिने जाडो
मात्र होइन जिन्दगी
चैत वैशाखको चर्को घाम पनि हो
सुख र खुसीको
सङ्गम मात्र होइन जिन्दगी
दुःख र रोदनको
विकराल पनि हो
सफलतै सफलताको
चुली होइन जिन्दगी
असफलताको तितो चोट पनि हो
फूलै फूलको
बगैँचा मात्रै होइन जिन्दगी
मरभूमिको अत्यासिलो शोक पनि हो
मिलनको मधुर बासना
मात्रै होइन जिन्दगी
बिछोडको पीडादायी
यातना पनि हो ।

वसन्तको आगमन

शिशिर अभै बाँकी छ भन्थेँ
सुटुक्क वसन्त आइसकेछ
सुन्दर संसार गुमाएँ भन्थे
सारा हरियाली छाइसकेछ
लाग्थ्यो उजाड जङ्गल उस्तैछ
तर प्याउला पलाइसकेछ
धर्तीको छाती त्यो चिरेर यहाँ
शिशिर त टाढा भागिसकेछ
कोइलीले कुहु कुहु गर्दैथ्यो
वसन्तको आगमन भइसकेछ
शिशिर त अभै बाँकी छ भन्थेँ
सुटुक्क वसन्त आइसकेछ ।

जिन्दगीको यात्रा

जिन्दगीको यात्रा कस्तो कस्तो हुँदोरहेछ
मोडैमोडमा मुकाबिला गर्नुपर्दो रहेछ
हर खुसीहरू सँगालेर आफूसँगै
सरदको खुल्ला आकाशमुनि रम्न पनि
वर्षादको ठुलो भेल तर्नुपर्दो रहेछ
फूलको मगमग बास्ना लिन पनि त
भमरा बनी बगैँचामा पुग्नु पर्दोरहेछ
चैतको खडेरी जिन्दगीमा परेपनि
पौरखिलो हात लिई उठ्नु पर्दोरहेछ
जिन्दगीको यात्रा कस्तो कस्तो हुँदोरहेछ
मोडै मोडमा मुकाबिला गर्नुपर्दो रहेछ ।

भो नजुराऊ

भो नजुराऊ
मेरो विवाहको लगन
मलाई मेरै सहारामा बाँच्न देऊ
आफ्नो स्वार्थका लागि तिमीले कहिल्यै
मेरो जीवनको गोरेटो नभत्काइदेऊ
साँघुरो गल्छिँडो तर्न खोज्दैछु म
बिहेको प्रसङ्ग जोडी नरोकिदेऊ
जाँदैछु निरन्तर म
मेरो यात्रामा
भाला बनेर अगाडि नतेर्सिँदेऊ
बरु तोड सदाका लागि
साइनो यो
तर अवरोध खडा नगरिँदेऊ
भो नजुराऊ मेरो विवाहको लगन
मलाई मेरै सहारामा बाँच्न देऊ ।

तिमी के बोलिरहेछौ

तिमी के बोलिरहेछौ के भनिरहेछौ
म सुन्छु
शब्द नै छैन मात्र हावा सुन्छु
चक्करले मेरो मस्तिष्क खल्बलाइदिन्छ
पहाड उर्लन्छ सागर कुर्लन्छ यति सुन्छु
म शब्द शब्दको सागरमा विलिन हुन्छु
आकाश हाँसिदिन्छ बादल गम्भीर हुन्छ
उदेक लाग्दो माटो मायाले चुमेर छुन्छु
यही माटोमा आवाज गुन्जन्छ तिम्रो बोली
तरङ्गहरू तरङ्गितन्छ अनन्तमा सुन्छु
तिमी के बोलिरहेछौ के भनिरहेछौ
म सुन्छु
तर
शब्द नै छैन
केवल
मात्र हावा सुन्छु ।

बोल्न म के सकूँ

बोल्न के सकूँ म
टुक्राटुक्रा भएको मुटु जोडेर
पखेरूको रोचकतामा ल्याएको प्रित तोडेर
बेर्ना रोपेँ मनभरि
आकाङ्क्षा जन्माई माया फुल्ने
विनासमभदारीको कुटोले गोडेर
पलाएका सुन्दर आँकुराहरु
निमित्तयान्न निमोठी
ढुक्क बनुँ अब हरे
जीवनको गोरेटो मोडेर
सोचेको जीवन यात्रा
विपरीत दिशामा मोडिँदा
कतिन्जेल हिँडौँ
आदर्शको थोत्रो खोल ओडेर
स्वार्थको माकुरी जालमा
निर्धक्क साथ बेरिएर
कस्तो यात्रा गरौँ दैव
योजना असरल्ल छोडेर ।

मैले साँची राख्या

मैले साँचिराख्या काम
मेरो गोरेटोमाथि दाबी
कसैले गरिसकेछ
मेरा लक्ष्य र सपना
अस्कै धरातलमा उर्लिई
तलाउ जमिसकेछ
खोज्दै थिएँ चुम्न शिखर
सगरमाथाभन्दा उँचो
अफसोच साह्रै ढिला भएँ
कत्रो आँधी चल्यो ए
सारा तहसनहस पारी
एकलै मलाई छोडी
मेरै दुनियाँ उडिसकेछ
फूलहरूको सुन्दर बगैँचा
बनाउँ भन्थेँ
खडेरीले मरुभूमिमा परिणत गरिसकेछ ।

आज कस्तो

आज कस्तो कस्तो धुन गुन्जिरहेछ
धरतीको पत्रपत्रबाट बजिरहेछ
पहाडका त्यी छातीहरू थर्किएर
तराईका मैदानहरू चर्किरहेछ
रमणीय संसार यो उदाङ्ग बनी
धरतीको धुलो आफूमै सल्किरहेछ
यो अविरल बिछोडको बेलामा पनि
किन पीडामाथि पीडा थपिरहेछ
कहिले बज्जा मिलनको मधुर धुन
धर्तीभरि वियोगको धुन गुन्जिरहेछ ।

तर भुलिकएनौ

मुहार अँध्यारो छ
मध्याह्न भइसक्यो
तर भुलिकएनौ
भन्ने गथ्यौ -
बिछोडमा न्यानो थप्नेछु
तर बादलको पछ्यौरीले
आफै ढाक्यौ आफ्नो मुहार
कति सम्झाएकी थिएँ -
घात नगर भनी
तर सम्झिएनौ ।

हामीले त तिमीसँग
तिन सय पैसठ्ठी बिहान
पार गरिसक्यौ
अब त जानै छ कुरा बुझिदिएनौ
मिलनको बेलामा हाँसेका थियौ
बिदाईमा हाँस्न किन सम्झिएनौ ?
फेरि भन्छु -
फालिदेऊ पछ्यौरी
हाँस न्यानो बनी
तिम्रो अट्टहासको प्रतीक्षामा छौँ
तर भुलिकएनौ ।

नाताको खोजी

खै कुन्नि
के साइनो बाँकी छ
यो देशसँग
नेपाली भन्न कुन नाता छ
मेरो यो भेषसँग छ
सोच्दैछु आज
पाउँ के मैले रहेर यो देशमा
फैलाउँ हात योजना माग्न
विकास मेरो पसिनासँग छ
सबै माग्ने यो देशमा
मेरो माग मेरो पसिनाको मूल्यको
तर कहिल्यै बुझ्न सकेनौ
विकास पाखुरीसँग छ भनेर ।

पेटमा बल्छ दन्दनी आगो
तर पनि केही दिन पाउँदा देशका लागि
यो मन खै कि त्यसै दङ्ग हुन्छ
खै कुन्नी
के साइनो बाँकी छ
यो देशसँग छ
नेपाली भन्ने
नाता मेरो प्यारो भेषसँग ।

गाउँघर बस्ती

गाउँघर बस्ती सारा संसारमा के सुन्छ आवाज यो
जसरी भनीँ जति नै कराउँ कहाँ मूल्य हुन्छ यो
भोका र नाङ्गा बस्तीको नाइके हुँ म यो देशमा
मुटुमा देशको माया फुलाई कहाँ पुग्छ पाखे यो
देशलाई पार्ने संसारकै सुन्दर सपना बोकेर
माटोले पाउँदा गोता र सास्ती कहाँ सहन सक्छ यो
लाग्दछ दुःख अन्तरआत्मामा देश हाक्ने अर्को छ
मान्दैन मन देखेर हालत देशको सधैं यो
कसले सुन्छ गरिबको आवाज धनीको राज्यमा
चिन्ताले मुर्छा पर्दैछ हरे सात दिनको भोको यो
गाउँघर बस्ती सारा संसारमा के सुन्छ आवाज यो
जसरी भनु जति नै कराउँ कहाँ मूल्य हुन्छ यो ।

आज मसान्त

आज मसान्त अन्टाउन्न सालकै अन्तिम दिन
वसन्तको मध्यान्तर चैतको अन्तिम दिन
जीवनका आरोह अवरोहमा पनि
कहिल्यै नमेटिने अटुट बिछोडको दिन
सम्भनाको संसारमा सुनौलो प्रतिविम्ब बनी
मानसपटलमा नाचिरहने प्यारो दिन
हातमा कहिले नओइलाउने माला लिई
पीडादायी विदाइको दोबाटोमा पुगेको दिन
आँखाभरि बलिन्द्र धारा आँसु चुहाउँदै यहाँ
सफलताको कामना गरी बिछोडमा रोएको दिन
आज मसान्त अन्टाउन्न सालकै अन्तिम दिन
वसन्तको मध्यान्तर चैतको अन्तिम दिन ।

मोर्चा बन्दैछौं

हामी एकै मोर्चा बन्दैछौं
सामन्ती आँलामा गन्दैछौं
सुशासन समानताको
मजदुर सर्वहाराको
आफ्नै राज्यसत्ता खोज्दैछौं
हामी एकै मोर्चा बन्दैछौं

दीन-दुःखी पिछडिएका
श्रमजीवी पौरखीहरूको
न्यायपूर्ण जीवन खोज्दैछौं
हामी एकै मोर्चा बन्दैछौं ।

२२ वैशाख, २०६७

धोका

हिजो मेरी आमामाथि गोली बर्साउनेलाई
न्याय खोज्दा सोभासिधा मान्छे तर्साउनेलाई
सम्मानका माला भिराइयो
सहिदको मन रुवाइयो
आशा थियो अब उसल गल्ती गर्ने छैन
धेरै धोका पायो अब पछि हट्ने छैन
तर आफ्नो भाइ मारी काट्टो हसुर्नेलाई
सामन्त र दलालको बिँडो समाउनेलाई
सम्मानको माला भिराइयो
सहिदको मन रुवाईयो
अब हामी जुट्नुपर्छ उसकै विरुद्धमा
क्रान्ति आगो बाल्नुपर्छ उसकै विरुद्धमा
विश्वासको घात भयो दुष्ट फकाउनलाई
नूनचुक हामी हाम्रो घाउ चर्काउनलाई
सम्मानको माला भिराइयो
सहिदको मन रुवाइयो
जनताले चिनेका छौं आफ्ना वैरीलाई
छोड्ने छैनौं अब हामी तिमी दुष्टलाई
दिदी मारी रगतको होली खेलाउनेलाई
सीमानामा बेची देश हात मिलाउनेलाई
सम्मानको माला भिराइयो
सहिदको मन रुवाइयो ।

दोहोरी

केटी

छहारीको शीतल पाँउदैछु (शीतल पाउँदैछु २)
हल्लाखल्ला निर्माया सुनेर आउँदैछु
अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

गर्मी बढ्यो चैतको चर्को घाम (चैतको चर्को घाम २)
पानी खाना निर्माया अधेरी तीरमा जाउँ
अँधेरी खोलाको
तिरै तिर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

गाईबस्तु चर्दैछन् डाँडामा (चर्दैछन् डाँडामा २)
गाँउ छैन निर्माया पानी ल्याउ भाँडामा
अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कस्ले हो बोलाको

केटा

एकलै जान मन मलाई छैन नि (मन मलाई छैन नि २)
तिमी नगई निर्माया म जाने हैन नि
अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

किन नजिक पर्दैछौ सरेर (पर्दैछौ सरेर २)
दुःख दिन निर्माया छलछाम गरेर
अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

एउटै पाखो गाई चर्दै गाको छ (गाई चर्दै गाको छ २)

किनकिन निर्माया मन पोल्दै आको छ

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

ठिक छैन त्यो चालचलन (त्यो चालचलन २)

कसरी भो निर्माया त्यो मनको जलन

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

मनैभरि काउकुती लाग्दैछ (काउकुती लाग्दैछ २)

पत्तो छैन निर्माया कसले यो पाउँछ

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

मुटु चोर्ने चरी कुन पन्यो नि (चरी कुन पन्यो नि २)

कुन गाउँको निर्माया कुन बाटो भन्यो नि

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

डालीडाली उड्दैछे चरी त्यो (उड्दैछे चरी त्यो २)

आँखा सामु निर्माया खेल्दैछे परी जो

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

चरी बस्यो त्यो पल्लो डालीमा (त्यो पल्लो डालीमा २)

साँच्चै नजर निर्माया बसिगो लालीमा
अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटा

घाँसै काट्ने खरबारी डुलेर (खरबारी डुलेर २)
के हेर्दैछौ निर्माया मैसँग भुलेर

अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटी

खोला जस्तै बगेको सलल (बगेको सलल २)
माया बढ्यो निर्माया मुटुमै हलल

अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

खोली छेउको त्यो घाँस गाईलाई (त्यो घाँस गाईलाई २)
माया साटौँ निर्माया एकजुट हुनलाई

अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटी

आकाशमा उड्ने यो चरीलाई (उड्ने यो चरीलाई २)
जालमा पार्न निर्माया नखोज बरीलाई

अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

निदरीले छोडेको धेरै भो (छोडेको धेरै भो २)
के पो गन्यौ निर्माया थाहा छैन के भो भो

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

सालघारी नै तातेर आको छ (तातेर आको छ २)

हिजो आज निर्माया तिमीलाई के भाको छ

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कस्ले हो बोलाको

केटा

सत्य रामराम यो कुरा भन्दछु (यो कुरा भन्दछु २)

तिमीलाई देख्न निर्माया नपाउँदा जल्दछु

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

कल्पनाको घरमा नबस (घरमा नबस २)

माया माया निर्माया भनेर नफस

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

भयो मलाई केही भन्नु पर्दैन (केही भन्नु पर्दैन २)

हुन्छ भन निर्माया यो मन जल्दैन

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

तिम्रो भर पर्ने हो कसरी (पर्ने हो कसरी २)

सम्झँदै छु निर्माया माया भो कसरी

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटा

बल्ल बुझैँ त्यो मनको कुरालाई (त्यो मनको कुरालाई २)
के भनीँ म निर्माया यो बुद्ध भुरालाई

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटी

कति बुझ्यौ यो मनको कुरालाई (यो मनको कुरालाई २)

नक्कल पाछैँ निर्माया नजिक हुनलाई

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

तिम्रा लागि जे परे गर्दछु (जे परे गर्दछु २)

होइन भने निर्माया जलैरै मर्दछु

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

गाउँले ठिटी चानचुने नसम्भ (चानचुने नसम्भ २)

एक्लो माया निर्माया लौ गर्न नतम्स

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

पारि वनमा काटेको भाटा (काटेको भाटा २)

हुन्छ भन निर्माया म ल्याउँछु फूलकाँटा

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटी

पारी वनमा न्याउली रूँदैछ (न्याउली रूँदैछ २)

माया भन्ने यो चिज के रहेछ

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

बनारसी साडी म ल्याउनेछु (साडी म ल्याउनेछु २)

डोली लिई निर्माया आँगनमा आउनेछु

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

उकाली र ओराली डुलेर (ओराली डुलेर २)

हिँड्छौ कि त निर्माया कर्तव्य भुलेर

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

मन धन तन पनि तिम्रै हो (तन पनि तिम्रै हो २)

चाहेजति निर्माया पुन्याउँछु वाचा भो

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

कस्तो जिद्दी गर्दैछौ तिमी त (गर्दैछौ तिमी त २)

मेरो निम्ति निर्माया के गर्छौ भन त

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

पानी खान म खोली धाउनेछु (म खोली धाउनेछु २)

मन रिभाई निर्माया म माया लाउनेछु

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

खरूकीले पाली म छाउँदिन (पाली म छाउँदिन २)

फूल काँडामै निर्माया म आउँछु आउँदिन

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

धन्य धन्य भगवान तिमीलाई (भगवान तिमीलाई २)

फकाइदेऊ निर्माया त्यो मनको चरीलाई

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

एक्ली छोरी बुबा र आमाको (बुबा र आमाको २)

मायाँ बस्यो निर्माया नक्कले युवाको

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

मनको डाली राख्याछु साँचेर (राख्याछु साँचेर २)

सक्नेछैन निर्माया लानलाई भाँचेर

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया मैले नै बोलाको

केटी

उसो भए आउ सगुन बोकेर (सगुन बोकेर २)

कुरा गर निर्माया बा आमा राखेर

अँधेरी खोलाको

तीरैतीर निर्माया कसले हो बोलाको

केटा

आउँछु म त साइतै हेरेर (साइतै हेरेर २)

लान्छु तिम्लाई निर्माया आशीर्वाद लिएर
अँधेरी खोलाको
तीरैतीर निर्माया कस्ले हो बोलाको ।

जन्म : २०३७ असार ६ गते
महाप्रस्थान : २०७९ चैत्र २९ गते